ProARME

Anii VIII–IX ● Nr. 1–2 (31–32) ● ianuarie–decembrie 2018

Revistă de cultură militară şi patriotică

www.proarme.ro

pag. 3

Interviu

Ioana Sandu

pag. 46

Foto-REPORTAJ

La Chişinău, cu eminescologii

pag. 30

Foto-REPORTAJ

Cu Sound-ul pe Drumul Olandei

Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.

Arthur Schopenhauer

Comentariul ediţiei

Între Regina Maria şi Regele Munţilor

de **Zalmo de Gikos**

Pentru mulţi dintre români, nu neapărat ardeleni, Avram Iancu (1824–1872) este de o mie de ori mai important decât Regina Maria... Inclusiv pentru mine. Şi o spun cu autoritatea – în măsura în care îmi este îngăduit – aceluia care, până azi, cel puţin, reginei Maria i-a dedicat câteva pagini în periodice şi chiar o carte-album (*Regină şi reporter de front*, Editura Favorit, 2018), în vreme ce „moţului” nu i-am rezervat nici măcar un rând decât, probabil, în vreo lucrare de control la istorie, în anii de școală... Chiar dacă l-am purtat în gând şi mi-am croit zeci de planuri până acum. Ideea acestei comparaţii oarecum ciudate mi-a venit nu demult, în orice caz în economia acestui an de graţie 2018, când toată lumea românească, de la ăl’ cu barba sură pân´ la cel cu ţâţa-n gură, vorba cui a zis, s-a apucat să celebreze „Centenarul” şi, fireşte, când zici „Cedntenar”, primul mare şi frumos nume care-ţi vine pe buze, în afară de România Mare este... Regina Maria. Nume care spune totul de unul singur şi care n-ar mai suporta concurenţă pe turnanta celebrităţii, astfel că, în aceste condiţii, cine şi de ce să se mai gândească să dedice ode, paraode, filme, albume, seturi de ilustrate, cărţi ş.a.m.d. şi altcuiva în context când Regina ia totul? Sau aproape totul, însă oricum, şi ceea ce mai rămâne este legat tot de ea şi de România din vremea ei, ceea ce mi se pare mai mult decât firesc la urma urmei dacă n-ar tinde să devină molipsitor şi, cumva, dătător de impresie cum că „fenomenul” prea apare ca dirijat de undeva de departe şi cu bună ştiinţă astfel încât noi, românimea de rând, să nu mai vedem nimic absolut decât ceea ce ni se arată prin „lentilele” ochelarilor ca de cal... Or, fireşte că nu este chiar aşa, în acelaşi timp cu Regina şi cu deosebire înainte de ea au mai fost şi alţii care au luptat şi s-au jertfit pentru ca România să devină Mare şi unul dintre aceştia a fost Craiul Munţilor, pe care numai bine că am decis să îl evoc acum, şi aici... Şi asta pentru simplul motiv că, spre deosebire de Marea Regină, el a fost acel gen de Mare Român născut şi nu făcut, reşapat, transformat peste noapte ori mai ştiu eu cum şi care, între noi fie vorba, în alte condiţii de spaţiu şi de interesele unei anume „case” putea ajunge orice inclusiv un bun mameluc, în cazul în speţă o bună, mare şi nespus de graţioasă regină a mamelucilor. Pe când Iancu, la fel ca Eminescu şi ca încă alţii câţiva, nu prea mulţi, desigur, nu putea fi decât ceea ce a fost, adică român. Şi cu asta mi se pare că am spus totul, orice cuvânt de acum înainte părându-mi-se de prisos. Iar dacă mai insist, o fac numai de amorul artei, ca să zic aşa, sau pentru a mă justifica, întrucâtva, de ce nu dedic acest colţ de pagină Reginei şi întreaga revistă, cum ar fi fost cumva firesc (profit de ocazie să spun că nu este decât o amânare, în fond), ci i l-am rezervat Iancului, chit că pe copertă i-am dat Reginei, apropo, ceea ce este al... Reginei! Chiar dacă „dedicat”, „rezervat”, „dat” ş.a.m.d. este un fel de a spune, mai degrabă, fiindcă forţele şi strategia noastră, în fond, nu ne permit angajarea unui dosar, cum se obişnuieşte la casele mai cu pretenţii, mărginindu-ne doar la sugestionarea prin copertă şi cam atât, eventual prin acest comentariu.

Şi ce mai ţin neapărat să subliniez este că m-a frapat la Avram Iancu devotamentul pentru cauză, puterea sa de luptă şi, mai ales, spiritul de jertfă, de renunţare la confortul material pentru un vis, deşi este drept că nu orice vis. Dar câţi dintre românii de azi, că despre politicieni nu mai spun, dintre intelectuali şi, îndeosebi, dintre bărbaţii tineri mai au curajul şi nebunia să lupte cu orice risc şi cu mâinile goale, însă cu inima înflăcărată, precum acest avocat de nici 25 de ani ani pentru ideea lor, pentru ţara lor, pentru poporul şi pentru libertatea neamului lor? Atenţie mare, insist asupra acestui prag de... 25 de ani, vârstă la care viitoarea regină Maria îşi trăia viaţa din plin, nu mai vin cu detalii în ce mod şi-o trăia, în compania cui şi cu ce rezultate, ca să nu mai spun despre odrasla ei mult preţuită Carol Caraiman, despre nepotul ei Mihăiţă – că, ce naşte din pisică şoareci mănâncă, vorba ceea! –, la fel noi, ceştilalţi, dar măcar noi avem scuza că suntem nişte

CONTINUARE LA P. 9

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică
ISSN 2065-9903
2065 9905
Preţ: 10 lei

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

Director fondator: Bogdan DIDESCU

Colegiul editorial: George COANDĂ, Tudor CRISTEA , Victor PETRESCU, Mihai STAN
Dana-Irina STĂNCULEA (redactor-şef)
Redacţia: Karola KIM, Marius VASILE, Rheea DELFI (redactori), Puşa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică), Nicu TĂBĂCARU (marketing şi publicitate)

Adresa redacţiei:
Bucureşti, sector 6, strada Sibiu nr. 4, bloc OD2, sc. 1, ap. 5, cod 061541
E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon: 0727.309.606

Maria de România, 1905. (*Foto*: colecţie particulară)

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază.

Interpreta de muzică pop **Ioana Sandu:**

„Muzica nu poate exista fără literatură...”

un interviu de **Dan Gîju**

– *Ce zic elevii dumneavoastră, stimată doamnă profesoară, când văd cu ce vă ocupaţi dincolo de catedră, ca să zicem aşa? Vă respectă mai mult sau mai puţin, având în vedere că nu tuturor le place necondiţionat, îmi imaginez, muzica pe care o interpretaţi?*

– Nu știu... Cred că reprezint o enigmă! Îmi place să organizez tot felul de activităţi cu adolescenţii, la care eu NU cânt, deşi ei uneori insistă să o fac.

– *De unde pasiunea aceasta pentru muzică, atât de devastatoare vreau să spun, încât să faceţi din ea o profesie? Şi de ce acest gen de muzică, în speţă pop, şi nu altul?*

– Mi-a plăcut muzica de când eram mică, de când aveam trei–patru ani, vreau să spun. Nu am avut păreri preconcepute despre genurile de muzică. În casă se asculta muzică populară, dar și muzică ușoară, eram ascultători fideli ai Irinei Loghin, dar şi ai Angelei Similea. Poate și de aceea mi-am ales drept modele două femei frumoase, cu voce mitică.

– *Cum adică mitică? Nu înţeleg...*

– Ca ele, în complexitatea lor, nu vor mai fi niciodată pe pământul acesta alte interprete. Curentele, mișcările declanșate de către aceste două interprete sunt imense, generații întregi imitându-le ca ținută și interpretare, nimeni însă nereuşind să le copieze aidoma...

– *Aşa deci... Şi unde le ascultaţi în anii de atunci pe Irina Loghin şi pe Angela Similea, la radio?*

– Acces la muzica bună aveam limitat, pentru că m-am format în perioada comunistă, când la radio se asculta muzică patriotică. Evadarea a constat în discurile de vinil. Ascultam Dalida, dar şi Doina Badea, ascultam fascinată cupletele Stela Popescu–Ștefan Bănică Senior și știam deja zeci de melodii de la vârsta de cinci ani. Am învățat singură să scriu și să citesc, pentru că mă plictiseam și pentru că nu aveam posibilitățile copiilor din ziua de astăzi de petrecere a timpului liber. Am crescut într-o casă modestă, la poalele Dealului Ciobu, pe malul Doftanei, pe o stradă care duce într-un câmp plin cu maragarete – vara – și cu gropi de la bombardamente, din anii războiului. Ascultam poveștile despre nemți de la bunici și eram fascinată de tot ceea ce înseamnă spiritualitate externă. Încă mai îmi trăiește o mătușă care a prins cel de-al Doilea Război Mondial și care păstrează amintiri despre întoarcerea armelor din 23 august 1944.

– *Văd că vă pricepeţi şi la istorie... Chestia asta cu „întoarcerea armelor” o uitasem, comuniştii parcă îi spuneau insurecţie. Şi ce-şi aduce aminte mătuşa aceasta, mai ştiţi?*

– Ei, oamenii simpli au fost doar unelte pentru poftele marilor puteri, iar domnișoarele de pe atunci și-au păstrat în amintire eleganța nemțească, dar și vulgaritatea rusească.

– *Apropo însă de ceea ce afirmaţi mai înainte, să înţeleg că aveţi ceva împotriva muzicii patriotice promovate în exces de comunişti?*

– Da, am ceva împotriva muzicii patriotarde, cu fățărnicia acesteia, sunt împotriva șovinismului, a xenofobiei, pentru că, de obicei, într-un regim politic s-a promovat o anumită muzică și s-a negat alta, nu pot uita că ascultam mai mult muzică rusească decât nemțească...

– *Da, Alla Pugaciova..., îmi aduc aminte şi eu, dar parcă era şi cehul Karel Gott, nu?, care însă cânta foarte mult în germană*...

– Eu una nu am probleme cu niciun neam, mai ales că provin dintr-o familie cu imixtiune de naționalități. Sunt de părere că în România ar trebui să se cânte românește 80 la sută din repertoriu și nu într-o „romengleză” penibilă.

– *Păi, exact asta susţineau şi comuniştii, dar să ştiţi că vă dau perfectă dreptate. În afară de Angela Similea şi de Irina Loghin, aţi mai avut şi alţi idoli, ca să mă exprim aşa?*

– Mai am unul, însă nu din România, ci din străinătate, şi anume Julio Iglesias. Este cel mai vândut și ascultat interpret, asta ţinând cont că a prins şi o vârstă venerabilă, nu ca Michael Jackson, și încă e

Solistă de muzică pop şi totodată profesoară de limba și literatura română, Ionica Reiter-Sandu (numele de scenă Ioana Sandu) s-a născut la 7 ianuarie 1972, în Câmpina. Este licenţiată a Facultății de Litere a Universității București (1995), absolventă a Liceului Pedagogic din Ploiești (1990). Predă la Liceul Teoretic „Traian” din București (începând cu anul şcolar 1997/1998). Este cunoscută în toată ţara şi nu numai datorită melodiilor interpretate în ultimul sfert de veac. A publicat 12 albume originale pe piața muzicală, interpretând piese precum *Întoarce, Doamne, anii mei!*, *Nu are vârstă dragostea*, *Nu știi cât mă iubești*, *Aproape de noi doi*, *Te voi iubi*, *Îngerul numit tăicuț* ș.a.m.d. Cu circa 200 de piese originale în portofoliu, majoritatea compuse de Francisc Reiter, Constantin Drăghici, Marcel Iancu, Alexandru Vilmanyi, Ionel Bratu Voicescu, Horia Moculescu, Ene Stelian, Mircea Andreescu ş.a., pe texte semnate de Mariana Dumitru – interpretă și ea de muzică pop –, Mala Bărbulescu, Viorela Filip, Camelia Radulian, Camelia Florescu, Carmen Aldea Vlad ş.a., Ioana Sandu are şi un impresionant repertoriu internațional, în limbile franceză, spaniolă, rusă, greacă, italiană, idiș, aromână și altele. Interpretează inclusiv folclor românesc și internațional. Cu o carieră muzicală începută de fapt din anii liceului, când a făcut parte din formaţiile corale conduse de prof. Beatrice Petre, din grupul folk „Fantezia” (alături de Gabi Lapoviţă, Corina Corbu, Cristina Manolescu, Aurora Cojocaru şi Rodica Constantin), a ajuns la o deplină consacrare după întâlnirea cu muzicianul complex Francisc Reiter, actualmente soţul ei. Ioana Sandu a obţinut la Festivalul Naţional de Romanţe „Crizantema de Aur” din Târgoviște Premiul Special al Juriului, în 2016, și Premiul Presei, în 2017.

Mihaela şi Ion (aici caporal într-o unitate de tancuri, în timpul stagiului militar, august 1963), părinţii Ioanei Sandu.

fascinant!... Plus că a cântat în toate limbile pământului, chiar în chineză l-am ascultat, este un ambasador universal. Inclusiv în română a cântat, când a venit aici.

– *Ce aţi câştigat prin muzică?*

– Încredere în mine, fericire interioară și respect din partea celor din jur.

– *Ce aţi pierdut datorită muzicii?*

– Nimic.

– *Puteţi stabili o legătură între literatură și muzică?*

– Sincretismul în artă există de când lumea, din literaturile folclorice pornind. Muzica nu poate exista fără literatură și invers. Cred în muzica versificată și nu sunt adepta ritmului fără cuvinte. Și muzica simfonică exprimă sentimente adecvate literaturii, declanșând adesea povești cinematografice, balet, și provocând imaginația noastră febrilă. *Recviemul* lui Mozart este un exemplu plenar pentru muzica simfonică, apogeul prin cuvinte subînțelese. Și sunt multe...

– *Se poate trăi în România de azi din literatură?*

– Mă faceţi să râd...

– *Aş râde şi eu, dar nu ştiu de ce...*

– Să o întrebăm pe Ileana Vulpescu, după părerea mea cea mai titrată scriitoare în viață... Nu se poate trăi din literatură în România. Scriitorul este văzut ca o slugă și ca un apendice de care se pot lipsi politicienii îmbuibați. Pensiile acordate scriitorilor sunt de râs, iar ieșirile lor în lume sunt limitate; ar trebui să li se acorde cec în alb și maşină la scară 24 din 24 de ore, să devină artiști ai poporului sau măcar decorați înainte de moarte... Decorați şi financiar vreau să spun...

– *Vorbiţi de parcă aţi fi scriitore, nu solistă de muzică pop... De unde știți toate aceste detalii?*

– Din biografiile nenumăraților scriitori pe care i-am studiat. Mulți au murit săraci și dezonorați. Iar publicul nu a fost interesat decât de câtă băutură au îngurgitat și cu câte femei au fost în viața lor. Așteptăm 50 de ani după moartea scriitorului ca să introducem un text în manual, în vremea aceasta preferând să studiem texte învechite, prăfuite și lipsite de atractivitate pentru tineri. Nu ne promovăm scriitorii în viață sau măcar pe aceia dispăruţi mai de curând...

– *Ca de pildă?*

– Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor, Grigore Vieru, Romulus Vulpescu, Magda Isanos... Și exemplele sunt multe, nu are rost să insistăm acum...

– *Dar din muzică se poate trăi?*

– Da, se poate trăi, dar cu putere de adaptare... Mă refer la alegerea repertoriului, de adaptarea la public, care adesea nu este la înălțimea dorinţelor solistului.

– *Ce înseamnă să fii fericit?*

– A fi fericit înseamnă să mă pot trezi dimneață, să pot zâmbi, să respir adânc și să o iau de la capăt.

– *A fost o întrebare capcană, aţi cam căzut în ea, dar nu vă pot spune acum ce şi cum... Vorbiţi-mi despre una dintre minunile lumii.*

– Una dintre minunile lumii este muzica și scopul muzicii este să unească lumea, nu să o dezbine.

– *Credeţi că poate fi cântecul o armă de luptă? Ce știți despre asta?*

– Da, poate fi. Zeci de popoare și-au păstrat imnul ţării lor timp de secole și și-au respectat ținuta naţională,iar cântecul a devenit o armă de luptă... Poate fi o armă împotriva discriminărilor de orice alt fel. Muzica în sine este o luptă între interpret și public. Interpretul este ca o victimă în cușcă cu lei. Orice pas greșit îi poate fi fatal. Că unii interpreți sunt morţi înainte de a se naște, asta este altceva. Sau că mor fiindcă nu reușesc să lupte prin muzică. Muzica devine o armă de luptă prin magnetism și prin capacitatea de a uni în sentimente oamenii simpli.

La 14 ani, comandantă de unitate de pionieri în şcoala generală, fotografie pentru panoul de onoare.

– *Care este cea mai mare satisfacție a dumneavoastră ca dascăl, ca profesor de limba și literatura română?*

– Că am învățat copiii să scrie de la zero, deși predau la clasele V–XII. I-am învățat cum să se îmbrace, cum să se poarte în societate, cum să devină oameni... Sunt absolventă de liceu pedagogic tradițional, cu sute de ore de practică pedagogică și, când mi-am ales această profesie, nu m-am gândit la satisfacții financiare, ci m-am gândit că acesta este rostul meu pe lume. Când eram în clasele primare, luam alături un copil analfabet

Una dintre ultimele zile din şcoala generală (iunie 1986, Câmpina).

și ardeam de fericire să îl învăț literele. Luam păduchi de la el în fiecare an și îl învățam să-și șteargă nasul care provoca fluvii până la mijloc, dar eram fericită...

– *Vocaţia de dascăl... Exact ca instinctul matern.*

– Aveam aproximativ cinci ani când adunam copiii de pe stradă, mulţi mai mari decât mine, îi înșiram și-i ascultam la poezii. Toți stăteau smirnă. Simţeam că aceasta este vocația mea. Mama a dorit să mă fac medic, tata a dorit să mă vadă ofițer, dar eu am știut de pe la zece ani că voi deveni învățătoare. Am ales după aceea limba română dintr-un scop strict emoțional: profesorul de română este mai iubit față de cel de matematică, de pildă, care nu este lăsat de materie să evadeze din decor.

– *Dar ca artist, ca om care aduce bucuria în sufletul, în casa oamenilor, ce satisfacții aveţi?*

– Sunt fericită că vin oameni simpli lângă mine pentru a fi siguri dacă sunt vie. Astfel de întâmplări am avut adesea, dovezi de afecțiune fără nici-un alt interes, doar atât, să mă vadă că sunt aievea, ca pe ecranul computerului, pe *Youtube*.

– *Credeţi în noroc, în șansă, în întâmplare?*

– Nu, cred în muncă și în perseverență. Tenacitatea și dorința de autodepășire m-au caracterizat de mică. Vin dintr-o familie sub medie, în care nici nu existau cărți. Când aveam bani în buzunar, îmi cumpăram o carte. Norocul poate fi considerat un pas pe care ți-l acordă Dumnezeu și tu știi să îl apreciezi. Cred în Dumnezeu mai mult decât în noroc. Norocul este o speranţă a neputinciosului, iar pe întâmplare nu m-am bazat niciodată.

– *Care este cea mai mare realizare a vieții dumneavoastră?*

– A vieţii private?

– *A vieţii, în genere...*

– Că am fost premiantă și că în tot ceea ce am făcut am fost vârf. Putem spune asta ținând cont de faptul că nu m-am băgat niciodată unde nu mi-a fiert oala, unde nu am simţit vreo chemare vreau să zic, adică bucătărie, copii, menaj casnic... Sunt o femeie obișnuită să trăiască pe cont propriu, să-și procure satisfacții singură și să-și ofere realizări dintre cele mai infime în fiecare zi.

– *Care este al doilea mare scriitor român după Mihai Eminescu?*

– Eminescu este genial și își are un loc bine definit în cultura universală. Eu nu ierarhizez scriitorii și artiștii, pentru că aprecierea lor ţine de subiectivitate,de gustul fiecăruia dintre noi. Sunt o admiratoare a lui Tudor Arghezi și îl consider un scriitor complex, cum rar s-a mai întâlnit. Îmi place poezia mai mult decât poeții. Nichita Stănescu spunea la fel, că nu există poeți, ci există poezie. Nicolae Labiș, dacă ar fi trăit o jumătate de secol, măcar, poate ar fi avut alte oportunități, iar discuțiile pot să declanșeze adevărate fluvii de cerneală...

Grupul folk „Fantezia”, laureat al Cântării României, faza naţională, 30 martie 1987. De la stânga: Gabi Lapoviţă, Corina Corbu, Cristina Manolescu, Ioana Sandu, Aurora Cojocaru şi Rodica Constantin.

– *Dar cel mai... interesant scriitor la nivel universal?*

– Știu literatură franceză, studiind la Litere româna-franceza, dar nu ştiu atât de multe încât să emit ierarhii... De pildă nu știu literatură engleză pentru că nu am avut șansa să o citesc în original. Este nedrept să numesc un scriitor interesant în contextul în care nu am avut acces către literaturi naționale îndepărtate. Cred, totuşi, că Serghei Esenin este un scriitor interesant, dar și Alfred de Musset sau François Villon.

– *Dacă nu aţi fi Ioana Sandu, cine v-ar fi plăcut să fiţi?*

– Și astăzi mă gândeam, așteptând la trecerea de pietoni, că toată lumea există pentru că exist eu. Niciodată nu mi-am dorit să fiu altcineva decât sunt eu. Nici numele nu mi l-am schimbat în goana după o celebritate ieftină. Adorația față de anumite vedete mi se pare deplasată și o dovadă de frustrare. Am fost fericită și când trăiam în cămin, cu opt persoane în cameră, într-o cameră de 6 mp adică, având doar 14 ani și mulți gândaci de bucătărie pe masă.

– *Cum vine asta, adică faptul că niciodată nu v-aţi dorit să fiţi altcineva decât sunteţi?! Păi nu aţi spus că i-aţi îndrăgit la anii copilăriei pe Iglesias, pe Angela Similea, pe...*

– Am spus că îmi plac, dar nu-i imit. Am pretenţia că mi-am pus amprenta pe fiecare piesă. Și nu am visat să fiu Irina sau Angela !

– *Să încheiem prin a le devoala cititorilor noștri care este secretul succesului în viață, viața dumneavoastră, desigur, altul decât munca şi tenacitatea... Dacă există...*

– Un secret al succesului în viață este dorința de a-ți păstra propria identitate, de a te lupta pentru un vis al tău, fără a precupeți niciun efort. Urmează-ţi visul, acesta poate fi secretul succesului.

București, 23 mai 2018

Spionaj & Contraspionaj

Despre „statul periferic” România

Confesiunile unui fost consilier prezidențial (3)

Col.(r) **Florian Gârz**

Din studiile apărute în Occident pe care le-am analizat, mai ales *America, Germania şi viitorul Europei* (1992) şi *Germania unificată, Europa transformată* (1995), am ajuns la concluzia că actul istoric al unificării Germaniei, din 3 octombrie 1990, a fost rezultatul unei formidabile conspiraţii subterane ruso-germane, avându-i ca protagonişti pe Mihail Gorbaciov şi pe Helmut Kohl. În urma acestui act, cel mai mult de pierdut au avut Statele Unite ale Americii. Pierzând controlul asupra Germaniei, S.U.A. au pierdut controlul asupra Europei şi, prin aceasta, controlul asupra lumii. Deşi nu contează din punct de vedere militar, Germania a devenit o putere de prim ordin, fiind locomotiva economică a Uniunii Europene, controlează Europa şi a fost admisă alături de grupul celor cinci mari puteri care conduc lumea, respectiv S.U.A., Rusia, China, Franţa şi Marea Britanie. Ruşii au rezolvat „problema germană” într-o manieră extraordinară, dovedind că sunt cei mai buni jucători de şah din lume.

De aproape un sfert de secol, propaganda americană susţine, cu surle şi tobe, că S.U.A. ar fi câştigat Războiul Rece. Eu nu cred acest lucru şi nu sunt singurul care o face. În marea partidă de pe tabla de şah strategică a lumii, dintre preşedintele S.U.A. George H.W. Bush şi liderul sovietic Mihail Gorbaciov, la o primă analiză sumară, mai ales pe termen scurt, ar rezulta că rusul ar fi fost marele perdant. Într-adevăr, Rusia s-a înscris cu o seamă de pierderi de-loc neglijabile, cum sunt: dezmembrarea U.R.S.S.-ului şi căderea regimului comunist, desfiinţarea Tratatului de la Varşovia şi pierderea aliaţilor din Europa Centrală şi de Est, pierderea a circa 25% din teritoriu (al fostei U.R.S.S.) şi a 50% din populaţie. Pe termen lung însă, lucrurile nu stau chiar atât de tragic. Sacrificând regimul comunist şi imperiul sovietic şi unificând Germania, Mihail Gorbaciov şi echipa sa au plasat Rusia pe o poziţie strategică la care fosta U.R.S.S. nu ar fi putut visa nici dacă ar fi fost de zece ori mai puternică din punct de vedere militar.

Principalele caracteristici ale acestei poziţii apreciez că sunt:

– spargerea îngrădirii capitaliste care dura din 1917, deschiderea Rusiei către lume, accesul acesteia la piaţa mondială, la capitalul internaţional şi la tehnologiile moderne;

– creşterea influenţei Rusiei în organismele internaţionale şi intrarea acesteia în Grupul celor 7 state cele mai industrializate, care domină lumea şi care a devenit „G.8”, sancţiunile Occidentului fiind vremelnice şi mai mult formale;

– subminarea poziţiilor S.U.A. din Europa Occidentală, scoaterea trupelor americane de pe acest continent şi debilitatea N.A.T.O.

Pierzând controlul asupra Germaniei, S.U.A. au pierdut controlul asupra Europei, iar din anul 2008 încoace, au pierdut şi controlul asupra lumii. Deşi membră în N.A.T.O., Germania unificată a devenit principalul partener economic al Rusiei în care a investit masiv capital şi tehnologii. Germania şi Rusia au pus bazele unui „parteneriat strategic” real şi sunt puterile dominante în Europa. Rusia, alături de China şi Japonia, a devenit un mare finanţator al economiei S.U.A.

În baza considerentelor de mai sus, îmi permit să apreciez că M. Gorbaciov şi echipa sa i-au întins Occidentului o mare ambuscadă strategică, în care acesta a căzut. În marea partidă de şah dintre M. Gorbaciov şi G.H.W. Bush, finalizată la întâlnirea istorică de la Malta, din decembrie 1989, rusul şi-a sacrificat regina, dar a transformat un pion în regină şi astfel a câştigat partida. „Pionul” a fost, desigur, Germania.

Analiştii politico-militari de mare reputaţie din Occident, printre care Daniel Treisman, Roy Allison, Stephen White, Mark Galeotti şi alţii au ajuns la concluzia că Gorbaciov şi urmaşii lui au jucat excelent „cartea germană”. Dintre fostele instituţii sovietice, cele care au înţeles jocul strategic al lui Gorbaciov şi l-au sprijinit au fost serviciile secrete şi armata. Aceasta şi explică de ce aceste puternice instituţii nu s-au opus căderii comunismului şi destrămării U.R.S.S.

Documentaţia adunată de noi în legătură cu problematica de mai sus a fost vastă şi nu am de gând s-o inventariez. O parte din aceasta a făcut obiectul traducerii, lucru pe care l-am făcut cu ajutorul Serviciului Român de Informaţii. În acest cadru, ţin să subliniez sprijinul pe care l-am avut din partea domnului Virgil Măgureanu „părintele fondator” al S.R.I. Cu aprobarea lui a fost tradus studiul de mare valoare informativă *America, Germania şi viitorul Europei*, de peste 400 de pagini, pe care l-am difuzat la toate elementele constitutive ale sistemului naţional de apărare. Ca ofiţer de informaţii profilat pe cercetarea strategică externă am urmărit sistematic evoluţia situaţiei din fostele state socialiste membre ale defunctului Tratat de la Varşovia, adunând o documentaţie vastă în legătură cu aceasta pe care, în multe cazuri, am tradus-o şi prezentat-o în original şefului statului şi membrilor Consiliului Suprem de Apărare a Ţării, însoţită de analize şi concluzii.

Stăpânit de un triumfalism delirant, Occidentul a interpretat prăbuşirea comunismului în Europa de Est drept „sfârşitul istoriei” şi eternizarea sistemului capitalist. Legat de acest mod de gândire, am procurat cartea filozofului american Francis Fukuyama – *Sfârşitul istoriei şi ultimul om* – imediat după apariţia acesteia, în 1992. Conservatorii occidentali, în frunte cu cei americani, s-au înşelat amarnic. Istoria nu numai că nu a pierit, ci a renăscut mai furtunoasă, mai năvalnică şi mai imprevizibilă ca oricând.

În legătură cu evoluţiile din fosta lume comunistă am ajuns la câteva constatări şi concluzii pe care le înşir mai jos:

– Occidentul a constituit dintotdeauna un miraj pentru populaţiile din statele socialiste din Europa de Est aservite U.R.S.S. La această stare de lucruri a contribuit atât propaganda psihologică bine plămădită, mai ales americană, cât şi acţiunile subterane ale serviciilor secrete din Occident. După prăbuşirea comunismului, ţările socialiste est-europene s-au aruncat ca nişte femei drogate în braţele Occidentului, convinse că vor intra în Paradis şi că toate problemele lor vor fi soluţionate. S-au înşelat amarnic, iar trezirea a fost dureroasă.

– Restauraţia capitalismului în fostele state socialiste s-a dovedit a fi un proces haotic, dureros, distructiv, generator de fenomene imprevizibile. S-a produs o adevărată explozie a fenomenului naţionalist care, în spaţiul fostei Iugoslavii, a dezlănţuit cel mai sângeros război de la cel de-al Doilea Război Mondial. Occidentul a răspuns cu un atac devastator asupra Serbiei. Exista pericolul ca acest conflict să se extindă şi în statele vecine, cuprinzând Albania, Bulgaria, România, Ungaria, Grecia şi Turcia. În fosta U.R.S.S., luptele etnice au făcut ravagii în Moldova, Tadjikistan, Georgia, Cecenia, Armenia şi Azerbaigian.

– În fosta lume comunistă au apărut, precum ciupercile, o puzderie de partide naţionalist-extremiste, care au pătruns în parlamente. La acest capitol au excelat ungurii, polonezii şi est-germanii. În aceeaşi perioadă, extremismul de dreapta s-a revigorat şi în statele Europei Occidentale. În condiţiile crizei izbuncite în 2008, acesta ar putea deveni periculos.

Occidentul, în nota-i specifică de sadism, perfidie şi meschinărie, a înlocuit lupta împotriva comunismului cu lupta împotriva naţionalismului. Aceasta în condiţiile în care naţionalismul american este cel mai feroce din lume, iar Franţa, Marea Britanie şi Germania sunt puterile naţionalismului şovin ridicat la rangul de politică de stat. Aşa s-a născut ideea regionalizării transformată în program de către Uniunea Europeană, menit să submineze statul naţional cu precădere în Europa de Est. Regionalizarea merge mână în mână cu descentralizarea. Democraţia liberală nu a prins rădăcini în fosta lume comunistă. Mai mult decât atât, aceasta a fost compromisă în mare măsură.

Restauraţia a adus la putere în România o clasă politică iresponsabilă, ineficientă şi coruptă. S-a revenit la situaţia din epoca precomunistă. Altfel spus, ne-am întors la vechile tradiţii. Democraţia fără responsabilitate este înfricoşătoare, adică exact aşa cum stau lucrurile în România. Se pare că noi, românii, suntem din nou defazaţi în raport cu mersul istoriei. După căderea comunismului, în loc să ne apropiem de un model european, ne-am oprit la modelul american. Acest model ni se potriveşte cum se potriveşte o şa de călărie pe o vacă. În zilele noastre, americanii îi consideră pe români leneşi, lăudăroşi, iuţi la mânie, fuduli, nestatornici şi cam prostănaci. Eu cred că aceste „calităţi" se regăsesc la toate popoarele lumii, nu doar la români. Totuşi, ar fi bine să medităm asupra lor, mai ales la lipsa de dragoste pentru muncă.

Căderea comunismului a stimulat şi accelerat procesul de globalizare axat pe ideile eternizării şi universalizării sistemului capitalist. Acesta favorizează ţările industrializate, care se îmbogăţesc în detrimentul celor neindustrializate, tot mai sărăcite. Lumea contemporană este dominată de cele 61 000 de corporaţii transnaţionale cu 900 000 de filiale, toate aparţinând statelor industrializate. Într-o asemenea lume, poziţia României este una jalnică.

Evoluţia puterii la scară globală a început să nu mai favorizeze Occidentul. Începând din anul 2013, pentru prima dată în 200 de ani, aportul Occidentului la realizarea produsului global brut a scăzut sub 50%. Istoria universală a atins un moment deosebit. Demn de reţinut este şi faptul că, între anii 2000–2010, s-a produs un fenomen extraordinar la scară globală: populaţia urbană a depăşit-o pe cea rurală. Civilizaţia occidentală ar dori să stăpânească lumea, dar nu mai are putere să se impună.

Restauraţia capitalismului a produs cele mai mari dezastre din istoria României. La un sfert de veac după evenimentele din Decembrie 1989, românii continuă să caute „adevărul despre revoluţie". Este o căutare zadarnică, pentru că acesta nu va fi aflat niciodată. Cei care am trăit aşa-zisa revoluţie, am cunoscut numai evenimentele de suprafaţă, care au fost haotice, confuze şi contradictorii. Nu vom şti niciodată ce s-a petrecut în subteran. Pentru a afla acest lucru, ar trebui să avem acces la arhivele secrete ale unor servicii de spionaj străine, cu prioritate ale C.I.A. şi ale *Mossad*-ului, care au orchestrat evenimentele din România din Decembrie 1989, or, acest lucru este imposibil.

În mediile academice din Occident nu se vorbeşte despre „revoluţia din România", ci despre cu totul altceva. Am să mă opresc la unul dintre cele mai edificatoare exemple. În amplul său studiu, *Europa. I he Struggle for Supremacy from 1453 to the Present* (Europa. Lupta pentru supremaţie din 1453 până în prezent), apărut la Editura Basic Books din New York, în 2013, marele istoric englez Brendan Sims, la pagina 486, spune următoarele: *Ceauşescu was lynced in a palace revolt which ultimately led to the collapse of dictatorhip in Romania*. În traducere exactă, rezultă că Nicolae Ceauşescu „a fost linşat printr-o revoltă de palat, care, în cele din urmă, a condus la prăbuşirea dictaturii în România". Nici vorbă de revoluţie, iar procesul cuplului Ceauşescu de la Târgovişte a fost asimilat cu linşajul. Teoria potrivit căreia „revoluţia din România" ar fi fost rezultatul unei revolte spontane a maselor este o aberaţie, o inepţie. Istoria omenirii nu cunoaşte exemple de „revoluţii spontane". Cea mai răspândită apreciere din Occident cu privire la evenimentele din România, din Decembrie 1989, este aceea că regimul dictatorial al lui Nicolae Ceauşescu a fost răsturnat de către armată, împreună cu unele elemente din nomenclatura superioară de partid. Un adevăr constatat în fosta lume comunistă a fost acela că partidele comuniste, cu excepţia României, s-au reformat şi au revenit la putere pe cale democratică, conducând procesul de tranziţie la capitalism, adică de restauraţie.

Pentru a se face acceptat de Occident, Ion Iliescu, părintele fondator al Frontului Salvării Naţionale, a distrus din temelie Partidul Comunist Român şi l-a lichidat pe Ceauşescu. Nu se poate stabili dacă aceste acţiuni le-a gândit singur sau i-au fost impuse din afară, de către agenţi ai unui puternic serviciu de spionaj străin. P.C.R.-ul şi Ceauşescu au fost purtătorii unui gen de raţionalism (sau naţionalism?, *n.red.*) periculos pentru Occident şi trebuiau să dispară. În statele în care partidele comuniste reformate au revenit, a fost mai puţin haos şi s-au înregistrat pierderi reduse.

Restauraţia din România a fost haotică şi distructivă. Împotriva naţiunii române s-a comis o crimă monstruoasă prin programul de dezindustrializare, îndeplinit cu o rigurozitate diabolică. La sfârşitul celui de-al Doilea Război

Mondial, potrivit *Planului Morgenthau*, S.U.A. au vizat dezindustrializarea Germaniei şi a Japoniei, care urmau să fie transformate în „societăţi pastorale”. Acest dezastru a fost evitat atât datorită unei rezistenţe acerbe din partea germanilor şi a japonezilor, cât şi a sprijinului primit din partea marelui capital internaţional, inclusiv american. Ceea ce nu li s-a putut face celor două mari puteri înfrânte în război, i s-a făcut României după 1989.

Credem că rolul decisiv în dezindustrializarea României l-au avut americanii, care nu au uitat că ţara noastră a făcut parte din „Axa de fier”, iar maşina de război a Germaniei lui Hitler a funcţionat cu petrol românesc. În relaţiile dintre naţiuni, nimic nu se uită şi nimic nu se iartă. Rău i-a mai lovit soarta pe români!

După cel de-al Doilea Război Mondial, România a fost dezindustrializată de ruşi, care ne-au luat toate fabricile construite cu capital şi tehnologii germane. După încetarea Războiului Rece, „au venit americanii” care ne-au spulberat, pur şi simplu, industria, şi aceasta după un plan bine elaborat şi cu efecte maxime. Americanii ne-au forţat să ne distrugem industria, aşa cum turcii ne-au obligat să ne distrugem cetăţile de apărare.

Am fost scoşi de pe piaţa mondială mai ales cu ramurile care se dovediseră competitive, precum industriile siderurgică, petro-chimică, de utilaj petrolifer şi construcţiile de maşini. Rămasă fără industrie, România a fost obligată să iasă pe piaţa mondială cu materiile prime, care ne-au fost furate prin contracte de concesionare banditeşti. Pe scurt, am fost jefuiţi ca în codru! Milioanele de oameni care au rămas fără locuri de muncă, lucrători de înaltă calificare, au fost atraşi în Occident, unde exista un deficit cronic de forţe de muncă. Statul român nu a fost compensat pentru instruirea acestor milioane de oameni. Un alt stil de jaf occidental.

Statul neindustrializat, care supravieţuieşte pe seama resurselor sale naturale, este o colonie clasică într-un ambalaj modern. Formal, îi sunt recunoscute independenţa şi suveranitatea. Face parte din O.N.U., din N.A.T.O., din U.E. şi din alte organisme internaţionale, întreţine relaţii diplomatice, dar tot colonie este, adică piaţă de desfacere şi sursă de materii prime în favoarea statelor industrializate, dezvoltate, numite „state centrale”.

Statele neindustrializate, indiferent de poziţia lor geografică şi de apartenenţa la structurile internaţionale, sunt numite „state periferice”. România, în starea ei actuală, este un „stat periferic” şi aşa va rămâne în vecii vecilor dacă nu se va (re)industrializa. Acest lucru este însă foarte puţin probabil.

În România nu există niciun partid politic, nicio organizaţie a societăţii civile, nicio personalitate politică sau culturală care să vorbească de industrializare. Acest termen a fost scos din vocabularul curent al limbii române. Aceasta în timp ce S.U.A., cu cea mai mare economie din lume, s-au lansat într-un program de „reindustrializare” ca singură soluţie de ieşire din criza economică profundă în care a căzut din 2008 încoace. Vecina noastră, Turcia, se dezvoltă vertiginos tocmai pentru că s-a angajat într-un amplu program naţional de industrializare. Nu există progres şi civilizaţie în afara industrializării. Paradoxal şi stupefiant este faptul că noi, românii, nu numai că nu neam opus acţiunii criminale de dezindustrializare, ci chiar am participat la înfăptuirea acesteia. De altfel, în întreaga lor istorie modernă, românii s-au opus industrializării, considerând-o ca pe ceva străin, evreesc, nepotrivit pentru România. Este cea mai elocventă dovadă că nu ne place munca. Nu este nicio exagerare în constatarea că, în România postsocialistă, orăşenii şi-au distrus industria, ţăranii au jefuit instalaţiile de irigaţii, iar toţi la un loc au devastat pădurile. Timp de un sfert de veac, din 1989, România a prezentat tabloul unei societăţi groteşti, iraţionale, sub conducerea unei clase politice iresponsabile, dominată de stăpâni străini rapaci. Noi românii habar nu avem că proasta administrare a pădurilor duce la prăbuşirea societăţii. Acest adevăr a fost demonstrat în întreaga lume. Distrugerea pădurilor a constituit cauza principală a dispariţiei unor civilizaţii. România este la rând. În istorie, statele lumii urcă sau coboară. România coboară.

Distrugerea sistematică a României s-a derulat sub sloganul „înlăturării vestigiilor comunismului”. De douăzeci şi cinci de ani, Occidentul în frunte cu S.U.A. depune eforturi uriaşe pentru ştergerea din memoria omenirii a „epocii comuniste”. Acest lucru nu va fi posibil. Istoria a demonstrat că „restauraţia” nu reuşeşte. După Congresul de la Viena, din 1815, marile autocraţii feudale din Europa, în special cele din „Sfânta Alianţă” (Austria, Rusia şi Prusia), au depus eforturi uriaşe pentru eradicarea influenţelor Revoluţiei franceze răspândite în tot continentul de către armatele lui Napoleon Bonaparte. La ordinea zilei a fost „restauraţia” impusă şi în Franţa. Cât timp a durat această restauraţie? Până în anul revoluţionar 1848, când sistemul feudal a fost spulberat.

„Restauraţia capitalismului” în Europa Centrală şi de Est este tot o chestiune vremelnică. Criza economică izbucnită în anul 2008 demonstrează că însăşi existenţa capitalismului, ca sistem, este pusă sub semnul întrebării. Socialismul care s-a prăbuşit a lăsat urme greu de eradicat, precum sunt drepturile economice, pe care oamenii nu le-au uitat, iar capitalismul nu le garantează. Spre exemplu, dreptul la un loc de muncă. Şomajul este boala incurabilă a sistemului capitalist.

Se ştie că fostele ţări socialiste s-au aruncat orbeşte în braţele Occidentului, iar după douăzeci şi cinci de ani, s-au trezit cu speranţele înşelate. Se pare că „democraţia” nu mai are atracţia pe care o avea cu un sfert de veac în urmă în aceste ţări.

Notă. În acest eseu am inserat atât lucrări personale, cât şi traduceri şi rezumate din studiile apărute în Occident, în legătură cu evenimentele şi transformările din fosta lume comunistă. Am dorit ca publicul din România să ia la cunoştinţă de felul cum am fost văzuţi în Occident noi şi foştii noştri aliaţi din defunctul Tratat de la Varşovia. Am constatat că materialele informative şi documentare pe care le-am obţinut prin eforturi personale, tradus, prelucrat şi diseminat cu un sfert de veac în urmă, îşi păstrează, în bună măsură, actualitatea. Cei şapte ani lucraţi la Cotroceni m-au determinat să scriu nu numai pentru elitele politice, ci şi pentru marele public. Aşa am devenit scriitor de literatură de informare. Cărţile mele au apărut şi s-au diseminat discret, fără niciun fel de publicitate. Nu mă aştept nici la elogii şi nici la recunoştinţă din partea cuiva. Am scris pentru că am simţit nevoia.

Tot mai puțini...

Din când în când, cu ocazia câte unui eveniment din viața veteranilor armei căi ferate, colonelul (r) Lucian Iacob trimite și pe adresa redacției câte un instantaneu, cu explicațiile de rigoare, ca de pildă acesta, surprins la adunarea organizată de Asociaţia Cadrelor Militare de Căi Ferate şi Transporturi la 21.09.2018, în sala de festivităţi a Muzeului Militar Naţional „Regele Ferdinand I”, urmată de tradiţionala agapă la primitorul restaurant „Calise”, de peste drum, pentru depănarea amintirilor. „A fost plăcută revederea, deşi au lipsit cam mulţi camarazi, ocupaţi cu alte activităţi... Poate că în luna noiembrie vor fi mai liberi.” I-am răspuns prompt, sub imperiul emoției, comentând fotografia: „Cam trişti şi puţini (probabil că de aceea), domnule colonel... Eu nu eram în Bucureşti, aşa că nu am putut să vin. Speram să ajung, dar nu am ajuns...” A urmat, deși nu mă așteptam, explicația, în fapt concluzia forte care m-a determinat să aloc un colț de pagină acestui material: „Puțini, pentru că generațiile mai tinere ignoră asociația. Asociația era cautată pentru obținerea de avantaje. Acum, când au pensii duble față de cei mai în vârstă, nu-i mai interesează. Tristețe este prea mult spus, mâhnire da, pentru că cei prezenți așteptau prieteni care promiseseră că vin. Mulți dintre ei au primit vestea că, după recalculare, li s-a stabilit pensia mai mică și că

nu vor mai avea posibilitatea de a primi în plus nicio indexare și vor fi depășiți de civili. Cei care au primit în plus au posibilitatea de a primi toate indexările și majorările. La restaurant s-au uitat toate acestea...” Cum „ce a fost va mai fi”, vorba Eclesiastului, și cum calea ferată românească este în plină prăbușire „controlată”, desigur, nu încape vorbă că o dată cu revigorarea ei, că nu poate dura așa la infinit, se va revigora, ba chiar va renaște din cenușa ignoranței și a neputinței și arma căi ferate. Întrebarea este, însă, începând de când? Deocamdată, nu ne rămâne decât să fim optimiști. Fie și la un pahar de vin, la masa unui restaurant primitor, odată pe an. (*D.G.*)

Urmare din p. 2

simpli muritori, nu? Ei, asta mai vreau să spun, că eu unul nu am întâlnit prea mulţi aidoma lui Avram Iancu la noi, la români, iar dacă e să mă raportez la scară europeană, cu scuzele de rigoare pentru... impertinenţă, primul nume la îndemână este acela al lui Napoleon Bonaparte... De fapt, printre tinerii generaţiei mele, dar mai ales ai generaţiilor din urmă, n-am întâlnit niciunul, mai degrabă tot printre veterani să fi remarcat câte o umbră, ceva, dar pe aceştia îi creditez cu circumstanţa atenunată că nu prea mai au multe de pierdut, aidoma Reginei noastre atunci, în 1916–1918 – când monarhiile începuseră să se prăbuşească precum un castel de nisip, cazul împăraţilor de la Ţarskoe Selo, dar nu numai, fiind exemplul cel mai concret – şi, deci, pot miza cu uşurinţă pe glorie, punând în balanţa riscului cei doi–trei an câţi le-au mai rămas de trăit contra nemuririi printr-o faptă măreaţă, orice... Ceea ce nu se poate spune despre Avram Iancu... El, Regele Munţilor, a fost sincer până la capăt şi de aceea rămâne mult peste altă figură istorică – exceptându-l, ţin să precizez şi asta, pe Mihai Viteazul – în inima mea. Că Regina are şi ea locul ei, şi asta este drept, însă niciodată nu-l va detrona pe Avram Iancu. Şi de aceea zic, mă plec în faţa sacrificiului tău, Iancule, şi-mi fac datoria de scrib umil înălţându-ţi azi, la ceas de mare sărbătoare pentru neamul nostru, acest „cântec” de slavă.

Exemplul tău să ne fie pururea ghid şi sacrificiul tău sfânt ideal. Şi să ne ierţi dacă în bicisnica noastră luptă cu viaţa am fost, uneori, mai puţin demni şi cu fruntea mult prea plecată decât ar fi trebuit. Ce bine totuşi că te avem acolo, în chip de icoană, şi nu doar pe tine te avem, chiar dacă acum, pe moment, în aşteptarea complicatelor vremi ce ameninţă să vină, încă nu ne-am decis exact de ce anume avem mai multă nevoie, adică de sabia ta iute, de privirea-ţi cruntă şi ordinul ferm, fără compromisuri cu fiara însetată de sânge valah, ori de condeiul măiastru şi de zâmbetul matern al Reginei Maria.

Dar bunul Dumnezeu e sus şi, trag nădejde, va şti El cum să orânduiască lucrurile astfel încât să nu ne înghită, nici de astă dată, balaurul.

Bucureşti, 8 noiembrie 2018

Evocări

Invalidul de la Alba Iulia

de **Gheorghe Indre**

Ziua de 1 Decembrie 1938 l-a găsit pe Gheorghe Sabău, la cei 25 de ani câţi avea pe atunci, în Armata Română, concentrat după terminarea stagiului militar de trei ani început în 1934. Funcţiona ca ajutor de şef de post în oraşul Câmpeni, avându-l ca şef direct pe plutonierul Flonta, om care va juca un rol deosebit în existenţa lui de mai târziu. Flonta era un bărbat înalt şi voinic, sigur pe el, cunoscându-şi bine meseria şi importanţa în economia de forţe a administraţiei şi autorităţii locale. Era de mult timp în Câmpeni, cunoştea bine oamenii locului şi problemele lor, în plus, cunoştea bine Munţii Apuseni, cu toate bunele şi relele lor, ştia că, în general, oamenii erau foarte săraci, trăiau greu, aproape la limita de supravieţuire, îşi rostuiau viaţa şi-şi duceau zilele amărâte după modelele ancestrale, puţine schimbări putând fi remarcate între răsculaţii lui Horia, răzvrătiţii lui Avram Iancu şi aceşti urmaşi ai lor care trăiau modest, din creşterea animalelor, exploatarea lemnului din pădure, dogărit şi tâmplărie, cultivare de fructe – în mod deosebit mere – pe care le vindeau în toată Câmpia Transilvaniei, ducându-le la zeci de kilometri în căruţele lor cu coviltir, sau prune, din care fabricau pălinca, elixirul cu care îşi însoţeau atât momentele de bucurie, precum şi marile clipe de durere şi disperare. Plutonierul era respectat şi temut de aceşti oameni, ca reprezentant al autorităţii, dar era, în acelaşi timp, apreciat ca om, fiind corect, drept şi cinstit în acţiunile şi judecăţile sale, povăţuindu-şi întotdeauna subalternii să se poarte frumos cu oamenii, să nu uite că aceşti ţărani sunt acasă la ei şi că au dat dovadă de-a lungul vremurilor de curaj, de multă dârzenie, dar, mai presus de orice, de un tip aparte de demnitate pe care ei şi-o apără cu sfinţenie, fiind capabili în acest scop de orice sacrificiu. Gheorghe a învăţat multe de la acest şef al său, astfel că a reuşit să-i câştige încrederea şi l-a convins că poate să-i încredinţeze orice misiune, oricât de dificilă şi riscantă ar fi.

Anul 1938 a reprezentat pentru România un moment de vârf economic, în care roadele întăririi sistemului democratic, prin adoptarea Constituţiei din 1923 (acum anulată, desigur, de micul dictator Carol al II-lea), redactată după modelul Constituţiei belgiene, se vedeau din plin, Regatul ajungând să fie denumit în acea perioadă Grădina Maicii Domnului, rezultatele dezvoltării sociale şi economice înregistrate în cei 15 ani îndreptăţind această comparaţie şi respectivul calificativ. Pe plan european însă situaţia politică era foarte tensionată, acordurile încheiate după Primul Război Mondial nemaireuşind să răspundă din punct de vedere juridic pretenţiilor revanşarde şi revizioniste formulate de Germania şi Ungaria, iar regimurile dictatoriale de tip fascist dominau scena politică a Italiei, Germaniei şi Ungariei, ameninţând cu seriozitate pacea lumii. Or, România nu putea să nu fie afectată de toate aceste fenomene politice cu conotaţie negativă, cu atât mai mult cu cât alegerile din 1937, în care Partidul National Ţărănesc a făcut alianţă cu Partidul Naţional Creştin şi cu Garda de Fier, au adus la putere un guvern cu elemente de extremă dreaptă condus de marele poet ardelean Octavian Goga ca prim-ministru. Conflictul deschis însă dintre regele Carol al II-lea şi reprezentanţii legionarilor, abordarea insuficient de pragmatică de către Guvern a complicatelor probleme politice au condus la decizia Regelui de a dizolva Parlamentul şi de a trece în afara legii toate partidele politice, astfel instaurând dictatura regală. Rolul de prim-ministru i-a fost încredinţat de Carol al II-lea Patriarhului Miron Cristea, care conducea Biserica Ortodoxă Română din anul 1925, fusese membru al Regenţei în primii ani de domnie ai regelui Mihai I (1927–1930) şi era o personalitate respectată, cu priză la oamenii simpli şi pe a cărui carismă Carol al II-lea conta. În plus, în anul 1918, pe atunci Episcop de Caransebeş, Patriarhul a fost unul din membrii marcanţi ai Comitetului Unionist de la Alba Iulia, unul dintre părinţii neamului şi autorul unui discurs în care măreţul act de la 1 Decembrie 1918 era decodat în semnificaţia lui naţională, ca o îndreptăţire creştină, susţinută şi de textele biblice şi certificată de acestea ca un act normal de dezrobire a naţiei de sub o seculară, apăsătoare, nemiloasă şi nedreaptă stăpânire. În calitatea sa de prim-ministru, Patriarhul reprezenta atât Guvernul cât şi Biserica Ortodoxă Română la marea întâlnire aniversară de la Alba Iulia.

Venind aici, în aceste vremuri de grea cumpănă pentru istoria naţională, europeană şi universală, în calitate de cel mai important reprezentant al autorităţii statale, de funcţionarea căreia erau legate toate speranţele şi visele de mai bine ale românilor transilvăneni, bătrânul prelat nu bănuia că va fi confruntat cu un gest extrem de răbufnire justificată a unei demnităţi omeneşti rănite şi călcate în picioare, aparent lipsite de importanţă, deoarece era legată de existenţa anonimă şi superficial vorbind insignifiantă a unui om de rând ce îngroşa marea masă a obidiţilor soartei, victimă a jocurilor politice şi a deciziilor de mare importanţă luate în cabinetele ministeriale.

La 1 Decembrie 1938, se împlineau exact 20 de ani de la data Marii Adunări Populare de la Alba Iulia 1918, care a declarat Unirea Transilvaniei cu Regatul, eveniment din care s-a născut România Mare. Momentul aniversar era deosebit de important din punct de vedere politic şi trebuia serbat pe măsură, fapt pentru care autorităţile vremii au organizat o festivitate la Alba Iulia, pe acelaşi loc în care, în urmă cu 20 de ani, se înregistrase marele moment al istoriei româneşti. Totul trebuia pregătit cu multă atenţie şi minuţiozitate, jandarmeria având un rol principal în asigurarea ordinii şi în păstrarea condiţiilor normale pentru desfăşurarea corectă a manifestării.

Plutonierul Flonta împreună cu oamenii săi au fost mobilizaţi şi ei, fapt pentru care, la 1 Decembrie 1938 au părăsit postul lor de la Câmpeni pentru a asigura ordinea la Alba Iulia. Pentru Gheorghe, evenimentul nu avea semnificaţie politică, era mai puţin important, el nu avea instrucţia şi informaţiile necesare pentru a înţelege încurcata înlănţuire a faptelor şi evenimentelor, nu avea mijloacele de

informare necesare şi nici preocuparea de a urmări evoluţia gesturilor politice şi de a descâlci complicatele lor înţelesuri posibile. În schimb, el continua să observe şi să înregistreze cu mare precizie toate detaliile acelei zile geroase de iarnă în care platoul Cetăţii Bălgrad, străjuind orăşelul transilvan Alba Iulia, avea un aer festiv şi încărcat de solemnitate, miile de oameni veniţi din oraş, din oraşele vecine şi din satele dimprejur, mocanii coborâţi din munţi cu sumanele şi cojoacele lor, cu iţarii albi strălucind de curăţenie, opincile din piele de porc, cu vârful întors spre cer ca provele a sute de bărcuţe lansate pe apa vremii, obielele din postav alb strânse puternic cu nojiţele opincilor pe toată lungimea pulpelor, toată această mulţime de oameni era masată pe platou, formând o adunare înfrigurată de aşteptare şi emoţie, pătrunsă de un puternic sentiment colectiv al participării la o mare sărbătoare.

Jandarmii, aliniaţi pe două rânduri, cu ţinuta verificată minuţios în acea dimineaţă la cazarmă, înainte de plecare, formau un cordon compact şi continuu ce separa mulţimea de oameni de scena de lucru pe care era amplasată o tribună pentru oficialităţi şi de pe care aveau să se rostească discursurile oficiale, precedate de o slujbă de pomenire şi urmate de un spectacol cu dansuri, cântece populare, plus un cor cu cântece patriotice şi piese corale româneşti, specifice unei astfel de manifestări. Mulţimea de oameni era dispusă în două grupuri compacte, care străjuiau, mărginite de cordonul de militari, aleea ce conducea spre scenă venind de la poarta cetăţii spre esplanada din faţa Catedralei Unirii, unde erau amplasate scena şi tribuna oficialităţilor. În acea atmosferă marcată de bucurie şi entuziasm, oamenii veniţi de departe se salutau bucuroşi şi se îmbrăţişau uneori chiar fără să se fi cunoscut, răsunau cântece şi râsete, se ciocneau păhărele de pălincă, totul fiind marcat de veselia şi destinderea specifice unei zile de sărbătoare, în care participanţii împărtăşeau în comun un sentiment de bucurie, de sinceră solidaritate umană, de mândrie pentru biruinţa dobândită cu 20 de ani înainte şi de speranţa în trăinicia acestei biruinţe izbăvitoare de neam. Se vorbea mult, erau participanţi mai în vârstă care avuseseră onoarea şi bucuria de a fi reprezentat comunităţile săteşti din care veneau şi cu 20 de ani în urmă la marea sărbătoare de triumf şi care povesteau plini de emoţii tot ce trăiseră atunci, în acea înălţătoare zi, entuziasmul lor de atunci, retrăit acum oarecum hiperbolizat, marcat de o notă de eroism asociat cu victoria proclamării Unirii cu Ţara, fascinând ascultatorii mai tineri, determinându-i să-şi sporească propria cotă de bucurie si entuziasm. Unul dintre ei, un om cu faţa brăzdată de cutele adânci ale bătrâneţii, dar cu ochii vii şi plini de lumină şi viaţă, un ţăran simplu venit de undeva din Craidorolţ de lângă Satu Mare, îşi aducea aminte cum la întoarcerea de la Alba Iulia în satul natal în 1918, sătenii, adunaţi la Primărie să îl întâmpine, strigau cu forţă şi cu o mândrie impresionantă în limbajul local: „Trăiască România dodoloaţă!”, substituind adjectivul „mare” cu acel cuvânt folosit de ei în mod curent şi familiar pentru a exprima această nouă şi mult visată dimensiune a Ţării, formulată ca un alint admirativ. În toată această atmosferă tonică, şi în rândul mulţimii care o trăia din plin, erau însă şi oameni necăjiţi, unii veniţi din disperarea unor dureri şi nemulţumiri acumulate, alţii pur şi simplu ca să cerşească o bucată de pâine sau un ban, gândind că oamenii cu stare sunt mai darnici şi mai generoşi în asemenea momente, mai dispuşi să-şi aplece urechea la durerile celor din jur. Erau, printre această categorie de oameni, şi invalizi, bolnavi, răniţi şi mari mutilaţi în Războiul de Întregire şi pentru care bucuria victoriei trăită acum de majoritatea participanţilor fusese plătită cu multă suferinţă şi durere, cu eforturi ce de multe ori, în planul strict al vieţilor personale, s-au dovedit nemeritate de beneficiarii ei şi nerăsplătite de multele transformări în bine pe care le-a adus totuşi cu sine, în cei 20 de ani, împlinirea visului străbun al unirii neamului românesc. Studiind atent mulţimea de oameni şi văzându-i pe unii şi pe alţii, Gheorghe călătorea cu sufletul şi cu mintea pe textele Eclesiastului, încercând o mare tulburare interioară a cărei desluşire îi scăpa, el negăsind în minte decât trimiterile înţelepte la conştientizarea efemerităţii trecerii omului pe pământ. Deşi stârnit şi tentat spre reflecţie şi visare, momentul nu era pentru el unul potrivit, date fiind răspunderile personale pe care le avea în legătură cu asigurarea ordinii pe sectorul care-i fusese încredinţat lui şi micului său grup de subalterni.

Din această mulţime zgomotoasă s-a desprins, la un moment dat, un amărât, invalid de război, un om fără picioare, propulsat de forţa braţelor lui, care împingeau, într-un efort istovitor, roţile mari ale unui cărucior special. Era un tip hotărât, cu privirea vie, o faţă expresivă, cu trăsături regulate şi cu ochi mari, negri, străjuiţi de sprâncene stufoase, chipul întreg trădând un bărbat fermecător, care trebuie să fi fost un tânăr foarte chipeş şi sigur pe el. Ajuns până în primul rând, pe marginea aleii străjuită de mulţime, el avea intenţia să tâşnească în întâmpinarea primului-ministru şi a oficialităţilor care-l însoţeau, pentru a-şi spune păsurile. Observându-l, căpitanul de jandarmi care răspundea de asigurarea ordinii a venit la Gheorghe, ordonându-i să-l urmărească şi să-l oprească pe invalid. Gheorghe, luând doi subalterni, s-a apropiat de el şi, vorbindu-i cu multă blândeţe şi înţelegere, i-a spus:

„Măi, omule, fii bun şi nu ne face greutăţi. Avem ordin să nu-ţi dăm voie să te apropii de domnul prim-ministru.

Caricatură de Constantin Stroe

Te rugăm să ne înţelegi şi să nu ne obligi să te forţăm. Te rugăm, deci, să te retragi în spatele acestor oameni şi să ai răbdare până ce se termină ceremonia“.

Omul a protestat în primul moment, plin de furie şi de revoltă, ameninţându-i cu reclamaţii şi acuzându-i de lipsă de înţelegere şi de suflet, dar s-a resemnat pe moment şi, secondat de oamenii legii, a acceptat să fie condus în spatele rândurilor de privitori care aşteptau sosirea oficialităţilor. Manifestarea a durat câteva ore, timp în care s-au rostit discursuri comemorative, încărcate de date şi evenimente relatate cu rigoare ştiinţifică sau cu patos retoric, totul începând cu o slujbă religioasă de pomenire a eroilor căzuţi. Gheorghe a reţinut din toată această avalanşă de vorbe şi gesturi discursul modest, clar rostit şi plin de tâlc al unui ţăran din Valea Ierii, localitate din Munţii Apuseni, reprezentativă pentru satele acelor locuri şi acelui timp. Îmbrăcat în iţari albi şi în cojoc de oaie, cu opincile de piele legate strâns de pulpă cu nojiţe lungi, şi o căciulă de oaie, având o mustaţă bine întreţinută, omul reprezenta cu demnitate cea mai numeroasă pătură a locuitorilor acelor provincii, pe sătenii săraci dar cinstiţi, truditori legaţi de pământ şi dependenţi de zgârcenia roadelor lui.

„Io’s moş Ion Păcuraru din Valea Ierii...” a început omul cuvântul, cu o voce clară, de bas, „şi eu vreau să vă spun dumneavoastră că, de mic copil, pe mine tata m-a învăţat să fac măturoaie din nuiele de sânger pentru măturat curtea. Dorinţa mea cea mai mare, acum, la vârsta înaintată pe care o am, este să fac un măturoi mare, mare...” Şi vorbind, îşi desfăcuse larg braţele într-un gest de subliniere şi sugerare a dimensiunilor: „Şi tot gunoiul din ţara asta a noastră să-l mătur în Dunăre şi să-l ducă apa, să rămână ţara curată şi primenită ca o grădină pregătită pentru rod.”

Zicând acestea, a părăsit solemn tribuna în ropote neîntrerupte de aplauze şi în hohote de râs, care încălzeau întreaga atmosferă a acelei zile geroase de iarnă aspră. Gheorghe a reţinut tonul şi tâlcul acelui mesaj şi le-a folosit ca sursă de inspiratie şi a construit o parafrază plină de sugestie, a cărei rostire demnă şi eliberatoare, într-un moment critic al existenţei lui, a plătit-o cu multă suferinţă şi durere. La sfârşitul solemnităţii, Patriarhul, după o ultimă binecuvântare în calitate de prelat, a coborât în haina omului politic, îngustă şi cam nepotrivită pentru el şi, însoţit de tot cortegiul de demnitari de la Bucureşti şi locali, a părăsit tribuna îndreptându-se spre aleea de ieşire în aplauzele şi urările entuziaste ale mulţimii exaltate. Pe fondul acestei euforii, generate de aura carismatică a marelui arhiereu şi om politic, toată lumea ovaţiona destinsă când, la jumătatea parcursului dintre tribună şi poarta de intrare, a apărut dintre rândurile de oameni, desfăcute brusc în lături, ca la un semnal, invalidul cu căruciorul lui, oprindu-se solemn şi hotărât în faţa cortegiului oficial. Alertat, deşi omul evitase sectorul său, Gheorghe s-a apropiat curios, dar şi din ordin pentru a urmări desfăşurarea lucrurilor. Bătrânul prelat s-a oprit şi a făcut semn oamenilor de ordine din jur, pregătiţi să intervină, ca să-i permită omului să se apropie şi să-şi spună necazurile: „Domnule prim-ministru, mi-am pierdut ambele picioare pe câmpul de bătaie şi trăiesc în mizerie şi suferinţă, umilit şi batjocorit de cei din jur şi lipsit de sprijin şi ajutor. Vreau să mă ajutaţi să pot şi eu face faţă în lupta cu viaţa!”

Calm şi atent, dar părând totuşi că priveşte undeva în gol, mult peste capul petentului, prim-ministrul a dus mâna la buzunar şi a scos o bancnotă de cea mai mare valoare, pe care a pus-o în palma omului. Uluit şi şocat, câteva secunde, acesta din urmă a luat bancnota, a mototolit-o cu gesturi violente, trădând o mare furie şi surescitare, şi i-a aruncat-o la picioare, spunându-i pe un ton clar, tăios şi extrem de categoric: „Eu nu mila ta o cer, şi e mare păcat că nu ai înţeles; eu îmi cer drepturile mele de cetăţean şi martir, ăsta este adevărul şi scopul pentru care eu mă aflu acum aici, în acest moment, mai umilit şi mai desconsiderat ca oricând!”

După ce a rostit fără pauză aceste cuvinte pline de durere, apucând cu nădejde de roţile căruciorului său sărăcăcios, invalidul de război a făcut o manevră de întoarcere, plecând cu obrajii inundaţi de sângele împins parcă din tot organismul în vasele capilare ale feţei şi cu un scrâşnet prelung din dinţi, de durere şi dezamăgire. Consternată, întreaga asistenţă din jur a amuţit, după care, primul-ministru şi-a urmat impasibil şi indiferent drumul către ieşire. Uluit şi tulburat, Gheorghe Sabău a memorat întreaga scenă, considerând-o o lecţie despre apărarea demnităţii, pe care a istorisit-o apoi, în repetate rânduri, copiilor, prietenilor şi cunoscuţilor săi, adăugându-i aproape de fiecare dată un înţeles suplimentar, o nuanţă, un detaliu şi o decodare care apăreau ca iluminări la fiecare rememorare explicativă.

FOTOTECA ProARME

Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918. *Foto:* Samoilă Mârza.

Sabotată de către fotograful oficial tocmit anume, reprezentantul unei minorități conlocuitoare altminteri foarte combativă, marea sărbătoare a românilor de la Alba Iulia, de acum 100 de ani, a fost imortalizată de ardeleanul Samoilă Mârza (1886–1967), în medalion, fotoreporter de front în armata austro-ungară în Primul Război Mondial.

Patriotismul ca simțire supremă

În amintirea generalului-erou Dumitru Crețu, Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”

de **Mălina Răileanu**

S-au împlinit 14 ani, la 14 ianuarie 2018, de când un om cu totul și cu totul deosebit nu se mai află printre noi, un fiu devotat, un frate de nădejde, un soț bun, tată iubitor, bunic de poveste și… nu în ultimul rând, un patriot adevărat. Unul dintre cei de care neamul acesta nu a mai avut parte în ultima vreme. Fiindcă pentru cei de acum, patriotismul este doar un cuvânt din dicționar. Pentru tatăl meu însă, alături de dragostea de familie și de semeni, patriotismul a fost simțirea supremă. Și-a dorit „să pună și el o picătură de untdelemn la candela neamului românesc” și a reușit cu brio.

S-a născut într-un sat din județul Buzău (Bălăceanu), la 21 iunie 1921, într-o familie de țărani sănătoși și curați la minte și la trup, care i-au zidit o temelie adevărată, transmițându-i valorile esențiale: credința în Dumnezeu, bunătatea, cinstea, hărnicia, dragostea de aproape și de învățătură, dragostea de țară. După absolvirea școlii primare din sat, fiind foarte bun la învățătură (premiant), a țintit mai sus, optând pentru un liceu militar (erau şase pe vremea aceea, în toată țara). Visul nu i s-a împlinit „din prima”, deoarece a fost respins la vizita medicală, cu diagnosticul „debilitate fizică”. „Proba” fiind eliminatorie, nu a avut ocazia să-și demonstreze aptitudinile intelectuale. A fost prima înfrângere suferită, dar l-a ambiționat și nu l-a făcut să renunțe. Nici la studii, deoarece a urmat doi ani la liceul civil „Regele Ferdinand” din Râmnicu-Sărat (unde, de asemenea, a fost premiant) și nici la „prima chemare”, respectiv liceul militar. Astfel, după primii doi ani de liceu civil, aflând de un examen pentru intrarea în clasa a III-a la Liceul militar „Gh.V. Macarovitsch” din Iași, cu o robustețe fizică corectată de timp, s-a prezentat plin de speranță și de dorința de a deveni și el – ca și regele Carol al II-lea, ca și prințul Nicolae –, unul dintre absolvenții renumitei instituţii de învățământ. Pe cele 40 de locuri scoase la examen s-au înscris 1 500 de candidați. Nu au fost admiși decât 13. A fost al șaselea, cu „modesta” medie (îl citez pe el) de 6.60. Remarcabilă exigența acelor profesori, care s-a reflectat de altfel în calitatea incontestabilă a pregătirii absolvenților prestigioasei instituții de învățământ. „Investiția” făcută în tatăl meu de dascălii avuți – pe care nu că i-a respectat, ci i-a venerat pur și simplu! – a fost răsplătită prin acumularea și reținerea tuturor cunoștințelor, astfel încât, pe oriunde a trecut în viață, el a impresionat nu numai prin omenia lui, ci și prin pregătirea exemplară (atât în domeniul specific de activitate cât și din punctul de vedere al culturii generale). Nu îmi amintesc ca măcar o singură dată să nu fi putut să ne lămurească orice neînțelegere din timpul școlii, indiferent de materie. Ba mai mult, când nepoții lui aveau nevoie de ajutor, era preferatul lor, deoarece nimeni altcineva nu găsea instantaneu timpul, răbdarea și cunoștințele necesare pentru rezolvarea impasului. Îmi amintesc cum se ocupa de nepoții lui de mititei, încercând să-i inițieze în viață. Totul era bazat pe explicații la nivelul înțelegerii lor, care se modifica, adaptându-se vârstei, astfel încât nu pot uita cum eram întrebată când copiii uimeau pe cineva cu istețimea lor: „Cine este în spatele acestui copil?” Şi eu răspundeam cu firească mândrie: „Tatăl meu!”

Întotdeauna spunea: „Mi-aș dori ca toți copiii să urmeze o școală similară cu liceul militar de la Iași”, căci „aceasta ar garanta o educație, o disciplină și o pregătire (intelectuală, fizică, cetățenească și morală) excepționale”. Media cu care a absolvit liceul, în 1940, i-a asigurat admiterea fără examen, în toamna aceluiași an, la Școala de Ofițeri Activi de Artilerie. Astfel, în vara anului 1942 (începuse cel de-al Doilea Război Mondial), tânărul Crețu Dumitru (avea 21 de ani), devenit sublocotenent al armatei române, a fost repartizat la partea sedentară a Divizionului 3 Artilerie Călăreață din orașul Focșani (regimentul fiind plecat pe front). Inițial, s-a încercat ca tinerii ofițeri absolvenți să nu fie trimiși pe front, considerându-se că nu au experiență și că pot fi utili pentru instruirea recruților. Buna pregătire a sublocotenentului Crețu Dumitru i-a amânat pentru o perioadă confruntarea cu ororile războiului, căci fiind considerat un foarte bun instructor, cererea lui de a merge pe front a fost respinsă. Abia în primăvara anului 1944, a plecat cu un detașament în zona din sudul Iașiului. În acea vreme, frontul de est se afla pe Nistru, în partea de SE a Basarabiei, apropiindu-se de Prut exact în sud de Iași. Soarta a făcut însă ca respectivul detașament să nu fie trimis în linia întâi.

Simțul datoriei, sentimentul puternic de patriotism insuflat atât de părinți, cât și de educația primită în școlile urmate pentru formarea unei cariere militare, precum și „dorința de bravură specifică tinereții”, cum spunea chiar el, l-au făcut să nu se bucure de aceste „șanse”. El dorea să lupte, dorea să contribuie la încheierea războiului, la restabilirea normalității în viața semenilor lui. Se simțea pregătit pentru asta și era gata pentru sacrificiul suprem. A avut ocazia să facă tot ce a fost omenește posibil și mai mult decât atât...

La 23 august 1944, s-a anunțat că țara noastră a ieșit din războiul alături de Germania nazistă, trecând de partea Aliaților. Ofițerii mai vârstnici, care luaseră parte, alături de nemți, la războiul din Rusia, au căutat să evite întoarcerea armelor împotriva germanilor (foștii aliați) și au cerut comandantului de regiment ca, măcar la început, în primele acțiuni de luptă, să fie trimiși ofițerii tineri, care nu luptaseră deloc până în acel moment. Și acesta a fost începutul „odiseei”... Căci dacă nu a contribuit la război pe frontul de est, tânărul sublocotenent artilerist (comandant de baterie) Crețu Dumitru a „făcut” campania de vest – în totalitate. A luptat în țară (în Dobrogea, București și Ardeal) și dincolo de granițele ei (în Ungaria și Cehoslovacia). Participarea lui la lupte a fost recunoscută și răsplătită cu următoarele decoraţii: Ordinul „Steaua României” cu Spade, în grad de Cavaler (Înalt Decret nr. 1680/28.01.1945); Ordinul „Coroana României” cu Spade, în grad de Cavaler, panglică de „Virtute Militară” și „Frunze de Stejar” (Înalt Decret nr. 1680/28.05.1945, Brevet 511); Ordinul „Coroana României” cu Spade, în grad de Cavaler, panglică de „Virtute Militară” și „Frunze de Stejar” (Înalt Decret nr. 450/11.02.1946, Brevet 1591) şi Ordinul „Mihai Viteazul” cu Spade, clasa a III-a (Înalt Decret nr. 3587/14.12.1946).

Țin să precizez că acest din urmă ordin („Mihai Viteazul”), instituit prin Decretul lege nr. 3249/21.12.1916, semnat de regele Ferdinand I, a fost și este cel mai înalt ordin militar de război al României. El nu a fost acordat decât pentru fapte de arme cu totul excepționale, repetate de regulă, prin care cel propus reușise să rezolve situații militare deosebite pentru ansamblul operațiunilor de război. A fost și cazul tatălui meu, care a primit această înaltă distincție, după ce a fost propus de trei ori pentru obținerea ei.

Prima propunere se regăsește în Raportul Special al comandantului Regimentului 3 Artilerie Moto nr. 7148/ 27.01.1945. Citez parțial: „În lunile august și septembrie 1944, în luptele de la Bogata de Mureș, Iernut și Oarba de Mureș, sublocotenentul Crețu Dumitru a condus focul bateriei sale cu multă pricepere și precizie, [...] aducând astfel reușita de la Iernut și Oarba de Mureș a Regimentului 2 Călărași. [...] În luptele de la castelul din Iernut a trecut cu bateria sa râul Mureș în spatele liniei de luptă inamică, la un kilometru, unde, prin trageri directe și precise a condus cu multă dibăcie și pricepere focul. A scos din luptă cuib cu cuib de arme automate hitleriste timp de șapte zile. [...] La Vama Craiului, a deschis foc ucigător, punând bateria în bătaie, din mers, asupra inamicului, distrugându-i armele automate și obligându-l să se retragă spre vest, eliberând drumul de înaintare pentru Regimentul 4 Roșiori.” Și se încheie astfel: „Pentru bravura, spiritul de sacrificiu și conștiinciozitatea de care a dat dovadă, conducându-și focul bateriei din linia întâia, executând trageri directe al căror efect a dus la victorie și la nimicirea inamicului, am onoarea a-l propune la decorarea cu Ordinul «Mihai Viteazul» cu spade, clasa a III-a”.

A doua propunere apare într-un Raport special din luna aprilie a anului 1945, în care comandantul Regimentului 3 Artilerie Moto menționează: „Am onoarea a înainta alăturat a doua propunere la «Mihai Viteazul» clasa a III-a, a locotenentului Crețu Dumitru (între timp fusese avansat de la gradul de sublocotenent), pentru următoarele fapte de arme” şi urmează o înșiruire de argumente absolut impresionantă, pe care le voi cita parțial:

„1. Deși tânăr sublocotenent, la începutul campaniei contra germano-maghiarilor, primește în mod special comanda de baterie, în care calitate duce greul luptelor în cele mai grele situații. [...]

2. Deși tânăr comandant de baterie, ajunge prin prezența sa continuă în linia pușcașilor și prin actele sale de bravură excepțională [...] să fie cel mai iubit și mai cunoscut cu bateria sa, de la soldatul de linie și până la domnul general comandant. [...]

3. Faptele sale strălucite îl situează printre bravii Diviziei, [...] dovadă prima propunere la «Mihai Viteazul», propunerea de avansare la căpitan, pentru fapte cu totul excepționale, citate pe corpul de armată cu Ordinul nr. 204 din 31 martie, citarea prin Ordinul de zi nr. 65 din 27 martie, plus citările pe divizie. [...]

4. Referire la luptele de la Mureș, în care 4 divizii românești se băteau pentru cotele 495 și 463, lupte crâncene în care au murit foarte mulți români (~11 000) și cărora le-a pus capăt tânărul erou;

5. În luptele de la Pusta Daboș, Divizia a 8-a Cavalerie, prin frontul pe care îl ocupa, era în situația de a fi încercuită. [...] Intervenția locotenentului Crețu Dumitru cu bateria sa rezolvă situația. [...] Prin tragerile și avântul său, inspirat și pușcașilor, el contribuie la cea mai frumoasă acțiune a Regimentului 3 Călărași. Divizia I-a iese din situația grea și frontul înaintează 5 km;

6. La Szelcepusta inamicul ocupă puternic liziera de est a satului Silice. În intervalul de 20 zile, toate atacurile noastre au fost zadarnice, întrucât inamicul avea organizațiuni la teren, mine A.C. și contra infanteriei. [...] Se apelează la locotenentul Crețu Dumitru, pentru că numai el cunoștea toată linia germană și știa să aplice tragerile acolo unde inamicul le suporta mai greu. La 12 ianuarie 1945, bateria sa aruncă 2 500 de lovituri asupra inamicului, atacul progresează încet, ca în ziua de 13, grație bravului locotenent care se găsea la observatorul său de linie, trăgând din mers cu pușca mitralieră, după ce scotea cu tunul pe inamic din cazemate, [...] cota 634 cade, capturându-se cca. 40 de prizonieri, [...] apoi cade și satul Silice. [...] Bateria este amplasată la S-E de sat, după care, trăgând 400 de lovituri, atacul a mers fără pierderi. Inamicul a lăsat la teren multe muniții, armament și două tunuri, [...] fiind respins ~5 km. [...] Inițiativa locotenentului Crețu Dumitru prin mutarea și împingerea înainte a bateriei, a contribuit total la respingerea inamicului. După această frumoasă acțiune, a fost propus la Ordinul «Mihai Viteazul» clasa a III-a;

7. La Marcusa [...] este singurul artilerist în legătură cu bateria din acest loc. Capturează singur doi prizonieri;

8. La Brezno, afectat Escadronului 3 din Regimentul 2 Călărași, oprește timp de 6 zile, din linie, groaznicele atacuri ale inamicului pentru cucerirea cotei 863. (Pentru această acțiune a fost recompensat cu «Coroana României» clasa a IV-a);

9. La Horny-Lehotka [...] între 9 și 13 martie, Regimentul 4 și Regimentul 3 Călărași primesc continuu ordin de atac pentru ocuparea cotelor 544, 614 și 581. Acestea sunt ocupate și pierdute de trei ori. În ziua de 13 martie, după ce trupele noastre ajunseseră la numai 100 m de cote, sunt respinse... Atacul inamic reușește, cu ajutorul a două care blindate, să decimeze Regimentul

3 Călărași. Acesta pierde toți ofițerii din linie, fiind morți, răniți sau prizonieri. Locotenentul Crețu Dumitru, afectat cu bateria sa la Escadronul 3, nu-și pierde cumpătul, ia comanda escadronului și cu puținii oameni rămași, cade în flancul inamic, amplasând două mitraliere și flanchează stânga dușmanului. Inamicul, socotind că a fost atras într-o cursă (datorită acestui mic atac de flanc) începe să se retragă. Grație acestei inițiative, cât și luării legăturii cu stânga Diviziei a 11-a, locotenentul Crețu Dumitru primește ulterior întăriri și reușește să stăvilească și să anuleze un întreg dezastru. Din cauza lipsei de ofițeri de cavalerie, deține timp de 4 zile comanda Escadronului 3, împreună cu a bateriei sale și ia parte la 3 atacuri cu escadronul. Pentru înaltul spirit de sacrificiu a fost citat prin ordin de zi pe corp și pe armată;

10. În luptele pentru ocuparea satului Taiov, [...] locotenentul Crețu Dumitru fiind și de data aceasta la cot cu pușcașii, trage personal cu brandurile de 60 mm și cu mitraliera asupra posturilor de comandă germane, iar după ce obține legătura cu bateria, trage de jur-împrejurul cotei 684, făcând imposibilă prinderea Regimentului 3 Călărași de către nemți, care atacau și de 3–4 ori pe zi."

Raportul special al domnului colonel Balotescu Nicolae, comandantul Regimentului 3 Artilerie Moto, se încheie astfel: „Pentru înaltul spirit de sacrificiu, de curaj, de inițiativă, de destoinicie și de pricepere în conducerea focului, cât și de eroism și de bravură excepțională, propun din nou cu toată convingerea pe acest tânăr și brav ofițer la decorarea cu Ordinul «Mihai Viteazul» clasa a III-a. Ofițerul a mai fost propus la «Mihai Viteazul», care nu i s-a aprobat de către comitetul superior, a fost propus la avansare la gradul de căpitan pentru fapte cu totul excepționale, a fost citat pe divizie, pe corp de armată și s-a dovedit un prea brav ofițer pe front."

Acesta a fost Crețu Dumitru, un veritabil model pentru generațiile trecute, prezente și viitoare. Ar fi meritat ca atât cât a trăit să se bucure de toate onorurile pământului. Dar viața este adeseori nedreaptă... Deși fusese propus pentru avansare „la excepțional" la gradul de căpitan, propunerea nu a fost acceptată, ba mai mult, la 9 septembrie 1947, a fost înlăturat din armata română. Regimul comunist instaurat la putere începuse prigoana împotriva eroilor... „Răsplata" primită după tot ce făcuse pentru țara lui i-a sângerat inima și nu știu dacă această rană s-a cicatrizat complet vreodată... Totuși, luptătorul din el l-a făcut să renască, precum pasărea Phoenix, din propria cenușă, astfel încât, cu multă voință și uriașe eforturi, a reușit să-și clădească o carieră civilă. Ca și în cariera militară, inginerul Crețu Dumitru a fost iubit, respectat, solicitat pentru rezolvarea celor mai dificile situații. Tot ce a făcut a fost bun și bine. Și sunt convinsă că a rămas în inimile tuturor persoanelor cu care s-a intersectat în viața lui.

Dragul nostru, pentru soția ta, care ți-a fost alături 52 de ani, pentru copiii și nepoții tăi, tu nu ai murit niciodată. Și dacă în țara aceasta, pe care ai iubit-o atât de mult, ești pomenit în ceas de mare sărbătoare (anul Centenarului), înseamnă că eroismul tău este recunoscut și respectat. Înseamnă că, așa cum ai dorit, trecerea ta prin această lume a lăsat în urma ei o dâră de lumină. Sper ca sufletul tău să zâmbească acolo, în ceruri, unde te afli.

Dumnezeu să te odihnească!

PENTRU EROII NEAMULUI

În amintirea colonelului
Dumitru Creţu,
Cavaler al Ordinului
„Mihai Viteazul"

Drumuş Tănase

Când eroii pleacă-n nefiinţă,
Mai mult ca oricând nu trebuie uitaţi.
În lupta pentru a neamului fiinţă,
Au fost în rândul întâi şi mai întâi soldaţi.

Jurământul de credinţă pentru Ţară,
Pentru glia moştenită din străbuni
Şi dorinţa de-a o lăsa întreagă, iară,
Celor ce, după ei, vor fi mai buni,

I-a făcut să lupte cu arma-n mână
Şi, la nevoie, au căzut cu pieptul gol,
Astfel ca din duşmani nici urmă să rămână,
Pentru eroii adevăraţi e un foarte mic obol!

Să nu ai preget când duşmanii te-nconjoară
Şi eşti convins că strămoşii te ajută,
Atunci când în inimă Ţara ţi-e comoară,
E imposibil să nu câştigi în luptă!

Când eroii pleacă-n nefiinţă, noi,
Cei care-am moştenit ce ne-au lăsat,
Să păstrăm Ţara; comoara este
a noastră credinţă,
Cu arma-n mână s-o apărăm, cu viaţa...
Când eroii pleacă-n nefiinţă!

„Ungurul” de sub Turnul Chindiei

In memoriam József Pildner (1956–2008), la 10 ani de la trecerea Styxului

de **Dan Gîju**

Vara aceasta se împlinesc – s-au împlinit deja! – 10 ani de când a plecat dintre noi József Pildner (27 februarie 1956, Racoş, Hunedoara–4 iunie 2008, Târgovişte). Un nume complicat, poate prea complicat pentru oraşul nostru „înfăşurat în ploi”. Ţin minte precis când şi în ce împrejurare l-am văzut ultima dată; îl vizitasem anume cu teologul Răzvan Davidescu – trebuia să vină şi poetul Ion Iancu Vale, dar nu mai reţin ce l-a oprit –, auzisem că este grav bolnav și deh, ca prietenii, atâta cât ne permiteam și ne putea considera el prieteni... L-am găsit pe „Bubu”, cum i se spunea în cercurile intime, ca și pocăit, înconjurat de candele, cărticele de rugăciuni şi icoane ortodoxe. El, care toată viaţa se dăduse reformat sau protestant, nu am prea înţeles exact, atâta ştiu sigur că numai ortodox nu fusese!... Atunci, abia atunci am înţeles, din păcate prea târziu pentru mine, marea lui dramă. Într-o lume românească extrem de conservatoare şi suspicioasă, el trecuse (şi chiar se încăpăţânase să treacă) drept ungur, deşi era născut din mamă româncă. Fusese o luptă pe care nu ştiuse de partea cui şi împotriva cui să o dea. Până la urmă, cred, o dăduse împotriva lui însuşi şi... câştigase. Acum, când dădeam cu ochii de el pentru ultima oară – nu aveam nicio îndoială că era pentru ultima oară! – era ca şi clasat, casat, încadrat definitiv, percutat... Ar fi putut ajunge personaj de roman dacă soarta m-ar fi aruncat mai devreme în orbita lui, aşa însă... Dar poate că e mai bine aşa. Mai bine pentru memoria lui, evident. Şi câte date eronate privitoare la biografia lui se adunaseră, habar nu am de unde, când şi în ce împrejurări anume le reţinusem! Date eronate şi prejudecăţi... Mai târziu, mult prea târziu, am aflat că prin venele lui curgea inclusiv sânge de şvab, de slav, de austriac, poate şi de altceva, nu doar de ungur şi de român. Avea toate calităţile şi defectele acestor naţii deci; figura însă, privirea şi numele îi erau de ungur, asta era mai mult decât evident... Chiar şi educaţia primită în casă... Poate şi din cauza asta nu am fost prieteni în adevăratul sens al cuvântului, fiindcă îl percepusem de la bun început ca atare, iar el probabil că citise pe faţa mea ca într-o carte deschisă în ce ape mă scald. Plus că eu mă împrietenesc rar, de ce aşa îmi este mie însumi dificil să explic. Şi el, cred, tot defectul acesta-l avea, deşi era mai tot timpul înconjurat de fel şi fel de indivizi aşa-zişi „prieteni” de care ştiu, însă, că nu prea avea timp şi chef, cu excepţia persoanelor de sex feminin, nu multe nici acestea însă extrem de sever selectate, că Pildner avea imaginea – cel puţin eu numai aşa îl ştiu – unui familist convins şi nu e cazul să insist, apropiaţii săi ştiu precis pentru ce... Deci n-am fost prieteni, dar din iarna începutului de an 1999, când i-am scris un serial în apărarea generalului Andrei Kemenici, pe care el în mod nedrept îl cam şifonase în cotidianul pe care-l conducea, am simţit că mă respectă iar eu, la rândul meu, l-am respectat ca pe nimeni altul dintre ziariştii târgovişteni ai momentului. De două sau trei ori am fost chiar în casă la el, ultima oară ca să-l ascult pe inconfundabilul Zavaidoc, la nişte plăci vechi, uzate, pe care „Bubu” le colecţiona cu mare patimă. Prima oară îmi arătase undeva, în bibliotecă, nişte casete în care spunea că a intervievat-o pe iubita (sau logodnica?) poetului Nicolae Labiş, dar că nu are dezlegare să le publice până nu ştiu când, mi-a vorbit ceva de un termen care va începe să curgă după câțiva ani de la moartea respectivei... Sigur că jurnalist fiind eu însumi nu l-am forţat să-mi ofere atunci amănunte, eventual să-l rog să-mi permită să ascult ceva de pe acele casete, eram ferm convins că o să vină vremea, nu puteam bănui că timpul – în cazul său, mai ales! – este atât de drastic drămuit... Unde or fi ajuns acum acele casete? Şi nu numai acele casete...

Ei, dar uite că acum, apropo de... casete, când el însuşi ajunsese pe patul de moarte, venisem eu cu reportofonul, ferm hotărât să-l ademenesc pe calea confesiunilor încadrabile la categoria cel puţin „secret”. Încă eram ziarist la „Observatorul militar”, oficiosul armatei şi deh, ca ziariştii, ăştia nu au mamă, nu au tată, nu au decât boala curiosului; motivul fiind unul cât se poate de nobil, evident: alimentarea hienei cu adevăruri adevărate, dacă se poate culese direct de la sursă indiferent de condiţii, poate să fie şi în stare de imponderabilitate. Dar când l-am văzut pe „Bubu” în ce hal arată la nici o lună de când, întâmplător, ne întâlnirăm cum ar veni... penultima oară, pe platoul Prefecturii din buricul urbei, trecând unul pe lângă altul în mare grabă, fiecare în treaba lui, adică aproape străveziu, cu un picior ca şi fixat cu simţ de răspundere pe malul celălalt al Styxului– deşi el încă mai trăgea speranţe că va avea puterea să rămână încă un an–doi, poate un deceniu şi chiar mai mult aici, în lumea celor strâmbi, să mai scrie –, n-am mai avut curajul să-l scot (la reportofon mă refer). Aşa că, adio „ultim interviu”, adio tot! Omul din mine a reuşit încă o dată să-l înfrângă pe ziaristul care mă crezusem! Dar nu-mi pare rău. Totuşi, cum sunt eu, derutant, nici n-am capitulat definitiv şi, între două sloganuri încurajatoare

de-ale profesorului Davidescu, poate şi de-ale mele, o întrebare, care mă cam râcâia demult pe ficaţi, tot i-am aruncat-o, aşa, cu aerul că nu m-ar interesa cine ştie ce, dar nici că nu m-ar aranja cumva ca să aflu: „De ce nu aţi mai venit pe la Societatea Scriitorilor Târgovişteni în ultima vreme, domnu' Pildner? Ha? Că atunci..., când cu înfiinţarea ei, parcă aţi fost, nu?" Şi-a potrivit fesul pe cap – avea un fes de lână, călduros, deşi eram în plină vară –, a mai tras o gură de compot adus atunci de mama lui, care cumva, cu ocazia aceasta atât de aiurea, cum ar veni îşi „redescoperise" fiul – numai că nu el fusese „rătăcitorul" ci ea însăşi! –, şi mi-a răspuns fără să clipească: „Păi, cum să mai vin, dacă acolo s-au adunat toţi securiştii şi informatorii din Cetate?". L-am privit atunci crucit, derutat rău de tot, şi asta din mai multe motive, neştiind ce să mai cred. Pe de o parte, omul era clar că se află pe patul morţii – deşi el spera că este doar aşa, un fel de glumă a cosaşei, cum mai face ea cu câte unii dintre noi, în special cu artiştii (mă cam pricep la psihologia omului şi intuisem ce era în capul lui) –, iar ochii îi trădau sinceritatea, dar ce spunea nu-mi părea a fi adevărul, mai ales că mă pricepeam şi eu cât de cât şi la „securişti", şi la „informatori", „surse", mai nou „agenţi" etc., le cunoaşteam misiunile – destul de nobile atunci când vine vorba despre siguranţa ţării, nu? – adică şi nu vedeam deloc ce e rău în faptul că-şi fac şi ei datoria pe acolo, pe la „cenaclu", aşa cum şi-o făceau şi şi-o fac de altminteri peste tot pe unde se derulează o activitate socială, de la coada la iaurt – mai recent la magazinele cu haine *second-hand* ori la ghişeele de plată a taxelor către stat – şi până la meciul de cupă din tot mai amărâtul stadion din zona Parcului Chindia. Sau poate că era rău, nu zic..., după cum acesta era el, ziaristul J.P., aşa că l-am crezut, totuşi, nu chiar pe loc, dar l-am crezut, că dacă aceasta fusese convingerea lui, ceva-ceva ştia el... Mai bine-zis, am intuit atunci că nu el fusese vânătorul ci, ca noi toţi, era – mai corect spus *fusese* – vânatul. El, fostul fiu de ofiţer de securitate acoperit ca tanchist... Paradoxal, nu? *Of course*, obsedat nu a fost chiar într-atât de problemă, că altminteri ar fi putut să-şi schimbe numele şi termina cumva cu povestea – au făcut-o atâţia şi atâţia în fond, şi o fac în continuare cu frenezie şi fără nicio remuşcare „ai noştri"! –, dar „Bubu" nu a făcut-o. E drept, a schimbat de macaz la capitolul religie, nu în sensul radical însă nici aici, adică a rămas tot creştin, atâta doar că de altă nuanţă... În rest, a rămas până în ultimele lui clipe de viaţă József Pildner-ziaristul. Şi poetul... În fond, un târgovişte an. Un

Foto: DanG, octombrie 2005

om, mare om în raport cu mulţi alţii dintre târgoveţi!... Unul dintre aceia, puţini, din ce în ce mai puţini, care nu au trecut degeaba prin viaţă. Cu atât mai mult, nu a pedalat în gol pe străzile găurite – din ce în ce mai găurite – ale vechii Cetăţi de Scaun de care, după lichidarea lui Nicolae Ceauşescu, ca un blestem, în loc să renască din propria-i cenuşă, cum îi hărăzise „dictatorul", acum, după două decenii fix şi un pic, aproape trei, au mai rămas numai ifosele, trotuarele mai mereu muşcate de picamer şi locantele cu ştaif pline ochi cu pierde-vară minori de pe Centrul Vechi.

Iar dintre toate realizările lui Pildner în plan profesional şi... oarecum personal, atâtea câte au fost, adică ziare şi reviste, cărţi etc., ţin neapărat să readuc în discuţie una singură, o cărticică nu întâmplător intitulată *Iubirile mele*, apărută în 2002 la Editura Pildner & Pildner, adică editura pe care o fondase în tandem cu fiul său, Alin Pildner, la Târgovişte, de doar 50 de pagini şi tipărită probabil că într-un tiraj confidenţial, format de buzunar. O plachetă categoria uşoară, cochetă, ilustrată pe coperta întâi cu poza bunicii paterne a autorului, din câte-mi pare, deşi la fel de bine poate să fie a mamei, nu mai reţin exact cum mi-a spus, dar în care-şi trece-n revistă „ABC-ul iubirii", mai bine-zis batalioanele de muze reale şi imaginare, avute sau numai dorite, în ordine alfabetică, de la A (Ana) la Z (Zaraza), într-o manieră caldă şi plină de graţie, melancolică şi tristă, cu talentul poetului autentic şi totodată cu stângăcia începătorului, pe cât de sublime, de pure şi proaspete revelându-se unele dintre versuri, pe atât de tocite şi searbede sunând altele, manieriste, colţuroase şi chiar mai puţin inspirate. De departe însă, cea mai împlinită dintre toate rămâne poezia *Ioana*, a cărei inspiratoare, culmea coincidenţei!, mi-a intrat şi mie în bătaia săgeţii la un moment dat, relativ târziu şi când numai bănuiam magnetismul care a aprins atât de pur imaginaţia Poetului, dar chiar şi aşa, tare aş mai fi dorit să aflu detalii concrete despre rezoluţia care a stat la baza zămislirii versurilor în cauză, reluate când şi când în cotidianul „Realitatea dâmboviţeană", pe care Pildner l-a fondat şi condus în anii de după Decembrie 1989, la Târgovişte, şi pe care, în amintirea a tot ceea ce a fost, le reproduc aici: *În târgul meu înfăşurat în ploi,/ Din când în când, mai trec pe la Ioana./ Şi, sus, la ea, mi se opreşte goana,/ În taina cămăruţei de la doi.// Trec pragul ei şi mâna-mi ţine-n mâini,/ Şi nu mai pot nimica a mai spune,/ I-s ochii trişti, adânci, ca de cărbune,/ Asupra mea, ca singurii stăpâni.// [...] E veselă, dar, în tristeţea ei,/ Începe-ntreag-această lume/ Şi n-a-nceput nici zilele s-adune/ Ce s-au pierdut ca frunzele de tei.//*

Ea ştie, peste toate, c-o iubesc,/ Şi ştie că e singura mea floare,/ Ioana nu-i ca alte domnişoare,/ De-aceea poate nici nu îndrăznesc.// [...] Ioana este ultimu-mi popas,/ La ea de-a pururi aflu mângâiere,/ Ea e polen, şi e nectar, şi miere,/ Şi numele-i îmi tremură în glas.// Ioana cu nici una nu-i la fel./ Ioana-mi este bucuria vieţii,/ E ca apusu-n pragul dimineţii,/ Ioana-i Boleroul *lui Ravel* (*Ioana*, p. 17–18).

Începute cu aplomb, dar eşuate lamentabil, mai sunt şi alte poezii în placheta cu „iubiri" a lui Pildner, toate în registru clasic, precum *Daria*, la p. 7: *(„În mine-i dor, în tine, doar uitare,/ Şi-aşa ne trecem zilele mereu,/ Eu aşteptând, tu tot pierdută-n zare,/ În nicio viaţ-alături, tu şi eu..."* şi tot aşa), *Eva* (p. 9): *Cuvinte-aleg spre-a te cânta pe tine –/ Tu, cea dintâi dintre femei,/ Tu, trecătoarea care nu mai vine,/ Pe viaţa ta eu n-am să pun temei*...), *Floarea* (pagina 10): *E tot mai primăvară-n iarna asta, Doamne,/ Şi toate-n jur îşi schimbă-ncet, culoarea,/ Chiar dacă-s doborât de zeci de toamne,/ Lăsaţi-mă să o iubesc pe Floarea!...* şi altele câteva asupra cărora nu mai insist, şi asta pentru că vin pe urma celei dintâi citate aici fără a o întrece însă nici măcar pe departe... Cu toate acestea, deşi clar tributar lui Serghei Esenin, ca şi lui Eminescu, pe care-i adora şi cărora le-nchina superbe serate în barul juristului Virgil Păun – unul dintre amicii şi sponsorii săi, unde mă mai invita şi pe mine, uneori –, prin *Iubirile mele*, Pildner ne-a lăsat o carte cu ecou de berărie interbelică drapată în culori de toamnă valahă, bogată-n evenimente mondene şi-n cântec cu ecou de serenadă, un semn în calea uitării şi-un dar, totodată, de care să ne bucurăm atunci când suntem singuri şi trişti.

Cât despre celelalte isprăvi ale lui, deopotrivă literare şi jurnalistice – ţin minte că avea şi un jurnal, publicat foarte... selectiv şi parţial undeva –, poate că vom comenta cu altă ocazie, aici mai ţinând neapărat să mărturisesc un alt aspect, ultimul, care m-a determinat să trasez acest baraj de cuvinte în calea uitării: poetul şi jurnalistul József Pildner a fost unul dintre relativ mulţii şi mai mult sau mai puţin mărunţii mei editori, dintre toţi însă cel mai sufletist, ca să zic aşa. Atunci, pe moment, nu am sesizat, dar azi, îmi este clar ca lumina zilei – eu însumi ajungând între timp editor – că, într-o lume bolnavă de mercantilism, snoabă şi complexată de atâta slugărnicie pe moşia Fanarului, „ungurul" József Pildner, alias „Bubu", mi-a oferit o şansă de care am profitat fără jenă şi acum realizez că nu m-am achitat într-atât încât să mă simt uşurat. Poate, cumva, prin această modestă evocare la zece ani distanţă de când el nu se mai află printre noi şi prea puţini, din câte observ, şi-l mai aduc aminte (mă refer la aceia care-i erau datori ca ziarist care le făcuse statui în „Jurnalul de Dâmboviţa" şi aiurea şi nu la simplii simpatizanţi, că ei, slavă Domnului, încă-l mai pomenesc când şi când), mi-am plătit o parte din ceea ce cred în subconştientul meu că îi datoram. Atâta tot... Pentru că mi-a publicat trei titluri (un roman, o plachetă de versuri şi un volumaş de proză scurtă, unicul până azi!) şi nu mi-a cerut niciun ban, nici înainte, şi nici după ce mi-a tipărit cărţile, i-am dat eu cât am vrut (şi cei care mă cunosc ştiu bine, cred, cât sunt de „darnic"; cât *eram*, mai bine-zis, în perioada aceea „fastă", dinspre finele anilor '90, când eram pe cât de tânăr şi... neliniştit, vorba ceea, pe atât de controlat la sânge prin buzunare de o „zeitate" mult prea atentă ca nu cumva să-mi cheltuiesc banii cu „muzele", drept pentru care ieşeam pe bulevard mai mult lefter, abia dacă-mi adunam gologani cât să-mi ostoiesc setea cu o bere în toiul verii, la un butic ieftin, cel mai modest de la peronul Gării de Nord!)... Şi acestea fiind premisele, dacă nu era Pildner (nu mai spun că şi soru-mea de la Roşiorii de Vede, care mi-a împrumutat nişte dolari, dar aceasta este altă poveste!), romanul *Diribiştii* – scris în vara de foc a anului 1996 şi ieşit de sub tipar abia prin 2000 –, cu toate defectele lui structurale, cine ştie când ar mai fi apărut, în orice caz peste alţi câţiva ani, ceea ce ar fi însemnat că altfel s-ar fi scris cariera şi, pe undeva, întreagă viaţa mea de atunci până azi, nici într-un caz mai „ferice", vorba celebrului bard de la Mirceşti... Cum să nu-i dedic cinci–zece minute din timpul meu de creaţie unui astfel de om?

Bucureşti, 21 iunie 2018

Ruinele Curții Domnești din Târgoviște dominate de Turnul Chindiei, emblema orașului. Vedere din iarna anului 2000. *Fototeca „ProARME".*

Povestiri de garnizoană

O minoră şi doi pretendenţi... majori (2)

de **Marian Moşneagu**

Licean militar

Revin asupra şcolilor. Înainte de a intra la Liceul Naţional, la terminarea cursului primar am dorit să mă fac preot şi am făcut toate rugăminţile la un învăţător din sat, Vuza, care avea doi fii la Seminarul „Veniamin Costache" din Iaşi (pe Cezar şi Emil Vuza) şi tata a fost de acord, însă profesorul meu şi directorul şcolii primare în acelaşi timp, Cozmiţă, s-a opus şi m-a luat de mână, ducându-mă la examen la Liceul Naţional, unde am reuşit şi am terminat aici 4 clase, luând capacitatea în 1914. În toamna anului 1915, tata nemaiputând să mă ţină în şcoală din cauza cheltuielilor prea mari cu toţi patru copiii la şcoli în Iaşi şi pentru că unchii mei actuali, după mama vitregă, au găsit că în Liceul Militar, pe lângă bursa ce o acordă, sunt o serie de avantaje materiale: îmbrăcăminte şi încălţăminte gratis (ţinută de oraş şi alta de şcoală), lenjerie, internat, cărţi şi rechizite şcolare gratis, o serie întreagă de avantaje materiale, care l-au convins pe tatăl meu să mă pregătească pentru cariera armei militare (*sic!*), în special pentru infanterie. Şi astfel, mă văd preparându-mă pentru examen, iar în 1915 reuşesc la examen bursier şi intru la Liceul Militar din Iaşi. Aveam uniformă frumoasă şi-mi plăcea, mai ales că tata n-a mai plătit nimic, decât 250 lei la intrarea în şcoală. La liceu, fiindcă n-au fost cereri pentru cursul real decât eu şi cu încă doi elevi, s-a obţinut să urmăm cursul realo-modern. Aici mă obişnuisem cu viaţa aspră de cazarmă, căci elevii din clasa a VI-a erau „Domnul elev" care avea dreptul de întâietate, iar cei de la clasa a VII-a erau şefi de clasă, de dormitoare, comandanţi de grupe, secţii, plutoane şi unul comandant al companiei de elevi. Aveau dreptul să te trimită la beciul şcolii, celulă (2–3 ore) sau să te ţină o oră în poziţia de drepţi, cu repaus de 2 la 15 minute şi o serie întreagă de pedepse la abateri sau dacă fumai. Fumatul nu era permis şi orice tutun, ţigară se confisca de „Domnul elev", care avea voie să fumeze.

În 1916 a început războiul. Eu eram, cum am arătat, în uniforma de Liceu Militar şi făceam serviciul în gară, aşa că toţi credeau că sunt un militar în serviciul ordonat. Ne-a chemat la liceu în ianuarie 1917. În acest timp, prietenii mei cei mai buni erau: acarul Bujor din gară – care-mi procura cărţi şi romane, pe care le citeam pe ascuns; tata nu-mi dădea voie să citesc cărți din foiletoane, cu haiduci sau călătorii, cu poliţişti etc. – şi acarul Leahu, care avea un băiat, Ghiţă, pe care l-am botezat noi, copiii. La plecare m-am despărţit de prietenii mei şi-am plecat la Dorohoi, unde erau chemaţi toţi din toate liceele militare, formându-se un singur liceu cu denumirea Liceele Militare Mixte. În primăvara anului 1917 s-a mutat la Iași, în localul Şcolii Normale „Vasile Lupu" de la Copou. S-au continuat cursurile şi vara, astfel că am câştigat un an, până în toamna lui 1918, când am terminat cursurile liceului, urmând a depune o diferenţă de materii, pentru a obţine şi diploma de 8 clase de liceu. Am avut pe cei mai buni profesori şi eram trei serii pe fiecare clasă, A, B şi C, câte 35 de elevi de clasă. În liceu am avut cel mai bun şi apropiat prieten pe Nicolae Costea şi toţi ceilalţi colegi mă iubeau pentru că-mi cunoşteau viaţa intimă. Scriam surorilor mele şi le încurajam, duminicile mă duceam la Scânteia acasă, ca să fiu cu ele, uneori mă duceam pe furiş ca să nu mă ştie tata şi odată neavând tren, am plecat la ora 5 după masă pe jos, de la Scânteia la Iaşi, şi am ajuns la liceu la ora 10 seara.

Medic sau marinar?

La terminarea liceului, Nicu Costea mă îndeamnă să merg cu el la Institutul Medico-Militar pentru a ne face doctori, iar eu îl îndemnam să meargă la Marină, ca să voiajăm prin străinătate, îmbuibat fiind de romanele lui Claude Farére şi ale lui Pierre Loti şi de descrierile de călătorii. În fine, cariera de marinar am luat-o numai datorită înflăcărării literaturii ce-mi îmbuibase capul, căci nu văzusem în viaţă mea nici Dunăre nici mare, nici vapor şi nici barcă, decât numai în poze sau în literatură. Trebuia să depunem o declaraţie asupra armei ce o alegem, iar pentru Marină – şi consimţământul scris al părinţilor. Dorisem mult să urmez ingineria silvică pentru a fi în mijlocul naturii, a vieţii de ţară, munţi, pădure, dar din lipsă de mijloace materiale, am renunţat. În vara anului 1918, am fost operat de hernie la Spitalul Militar „Regina Elisabeta", aflat la Socola, în Iaşi (evacuare), şi operaţia s-a infectat, astfel că am stat 45 zile în internare, după care am plecat acasă mult slăbit. [...] Şi totuşi mi-a plăcut să fiu marinar, visam numai călătorii în jurul lumii, în ţări străine, pe mare şi ocean, furtuni ca cele de prin cărţi şi nu ştiam ce greutăţi voi avea de întâmpinat.

La cererea să mi se dea consimţământul, tatăl meu s-a opus şi-a susţinut morţiş să mă fac ofiţer de infanterie, căci aveam şi angajamentul că 9 ani voi servi în armată obligatoriu, contrar, tata va fi obligat să plătească la stat toată întreţinerea mea pe 3 ani de liceu. Am cerut tatei să-mi dea voie să mă fac doctor sau doctor militar, căci aş putea urma Institutul Medico-Militar şi n-ar avea prea mari cheltuieli, însă s-a opus şi, la sfârşit, când am cerut consimţământul pentru Marină, nici n-am ştiut cum să o şterg mai repede din chioşc, de la masă, spre portița grădiniţei de lângă gară, că-n urma mea sărea un scaun zvârlit de tata ca să mă izbească. Şi ce cruci şi Dumnezei de mamă nu mi-au auzit urechile! N-am mai ştiut ce să fac. Trei zile n-am avut voie să intru în casă în faţa lui şi să stau cu el la masă, trei zile n-a vrut să mă vadă pentru că spunea că el a cunoscut marinarii şi a văzut ce stricaţi şi beţivi sunt (*sic!*), că a fost el şi pe bricul „Mircea", şi la crucişătorul „Elisabeta", la comandorul Adam Jijie în vizită şi a văzut ce viaţă duc.

A trebuit să intervină fraţii mamei mele vitrege pentru ca să-mi admită hotărârea mea şi să-mi dea consimţământul în ultimul moment.

Botezul mării

Am intrat în Şcoala Militară de Artilerie şi Marină de pe Calea Griviţei, Secţia Marină, în 1918, împreună cu opt colegi de la Liceul Militar şi patru veniţi de la liceele civile: Nicolae Antonescu, Arpad Gherghel, Alexandru Dumbravă şi Constantin Manolescu. Toţi eram prieteni buni şi toţi eram hotărâţi să învăţăm. Eu am intrat în Şcoala Militară fără concurs, fiind din Liceul Militar şi cu o medie peste 8,30. [...] La Scânteia erau cantonate în jurul gării unităţile militare în tabere şi barăci de scândură şi aici, instruiţi de ofiţeri francezi, pe care i-am cunoscut şi eu. De aici au pornit, instruiţi, la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz şi de la ei am învăţat dragostea de pământ, de ţară, dragostea datoriei împlinite şi mulţumirea sufletească cu atât mai mare cu cât mai grea era datoria sau munca ce trebuia să o depunem. Cu aceste percepte am intrat în cariera de ofiţer, cu aceste sentimente am funcţionat în toată cariera de comandant secund sau comandant pe vase sau la companii, ori în şcolile în care am funcţionat fie ca profesor sau director de studii.

Ca elev, în anul 1919, am făcut practica navigaţiei pe mare, pe vaporul de pasageri „Dacia” în voiajul de la Constanţa la Marsilia, cu oprire la Constantinopol–Pireu–Napoli şi Marsilia, unde am stat 11 zile, cât rămânea vaporul în port. În această practică am avut prima şi cea mai dureroasă decepţie. Am suferit de rău de mare şi apoi la Istanbul m-am îmbolnăvit de friguri galbene, luate de la senegalezii armatei coloniale franceze. În acest voiaj am vizitat cuirasatul italian „Andrea Doria” – cu toţi colegii, alte vase italiene şi franceze, flota de la Marsilia şi Arsenalul Marinei Franceze. Am vizitat şi flota greacă, Arsenalul de la Salamina, dar furtunile şi răutăţile Mării Negre mi-au căşunat dureri de cap, vâjâieli şi vărsături, un rău de mare ce m-a chinuit 4 ani de zile.

Pe Dunăre și Marea Neagră

La 1 iulie 1920, sunt înălţat la gradul de sublocotenent şi îmbarcat pe monitorul „Kogălniceanu” care pleca la Vâlcov, pe canalul Polunocinoe, pentru trageri şi instrucţia echipajului. Am fost cerut de trupă să preiau însărcinarea administrativă a vasului pentru că nu au fost mulţumiţi de hrana ce li se dădea. Am dat un greu examen dar am reuşit să mulţumesc echipajul şi pe comandant.

În toamna anului 1920, la 1 octombrie, sunt mutat la Ţiglina, debarcat pentru instrucţia recruţilor. Aveam compania a II-a cu plutonierul major Nicolae Săilă, un voinic cu barbă neagră şi de la el am învăţat administraţia, gestiunea îmbrăcămintei şi gospodăria companiei. Săilă era un om bun şi iubit de soldaţi. În aprilie 1921 sunt îmbarcat la şlepurile armate, având comanda unui tun de 152,4 mm rus, căruia în toamnă, la Chilia Nouă, i-am transformat tabla de tragere din ruseşte în româneşte, la poligonul de tragere organizat aici.

În toamna anului 1921 sunt debarcat şi mutat la Constanţa, la Şcoala Copiilor de Marină, ca director şi profesor, îmbarcat pe bătrânul crucişător „Elisabeta”, dezarmat, care era ancorat cu pupa la cheu, având alături de el pe fratele lui mai mic, bricul „Mircea”, şi acesta cu pânzele strânse şi puse la magazie. Pe aceste vase se găseau copiii, cu care făceam practica marinărească după un program stabilit dimineaţa iar după masă, bărci cu pânze. Sufeream de rău de mare şi la furtuni ceream comandantului să mă lase la mal sau pe vas, căci îmi era ruşine de copiii care n-aveau nimic, decât doar doi–trei dintre ei. În 1922, încep Şcoala Specială de Aplicaţie a Ofiţerilor, care se termină în primăvara anului 1923, depun examen şi obţin calificarea al optălea din 12 elevi.

În primăvara aceluiaşi an, după examen, sunt repartizat ofiţer secund la canoniera „Locotenent-comandor Stihi Eugen”, având comandant pe căpitanul Alexandru Stoianovici, cel mai bun dintre toţi comandanţii mei şi de la care am învăţat cu adevărat meseria de marinar. Munceam mult, camarazii mei mă porecleau „Omul Muncii Trancu-Iaşi” (pentru că eram de la Iaşi), iar vasul nostru era primul la curăţenie, ordine şi la instrucţie. La vasul nostru se serveau două feluri de mâncare, în timp ce la celelalte un singur fel, la prânz toţi se minunau cum reuşeam.

De pe canonieră am trecut la torpilor o campanie de vară şi apoi iar la canonieră, până în primăvara anului 1927, când sunt debarcat şi mutat la Sulina, ajutor al comandantului Apărării Fixe Maritime. În iarna 1926–1927, din cauza unui scurt circuit, ia foc Palatul Reginei de la far (digul mare) şi am sărit cu echipajul redus ce-l aveam la bord, reuşind să localizăm incendiul până la sosirea vasului de incendiu al portului şi al pompierilor şi să salvăm mobilierul şi covoarele de preţ, tablouri etc., înfruntând flăcările şi fumul. Pentru bravura noastră am fost decorat cu decoraţia „Bărbăţie şi Credinţă” clasa I. În anul 1927 primesc şi „Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918” fără barete, ce ne fusese dată în 1918 ca elevi ai Liceului Militar, cercetaşi de război, dar care nu ne parvenise încă, iar brevetele le-am primit abia în 1932 (!). Cât am stat la Sulina, în ultimul an (1929) comandant, m-am căsătorit cu Domnica Şerban din Brăila, orfană de tată şi mamă, crescută de bunicii ei, cu dispensă de dotă. Din căsătorie a reieşit un băiat, Neculae Ion, născut la 24 iunie 1929 la Sulina, chiar în clădirea Cercului Militar unde locuiam. Soţia mea Domnica, însă, nu s-a căsătorit cu mine din aceeaşi afecţiune, căci nu a iubit nici casa, nici pe mine şi nici copilul. În 1930 fac imprudenţa şi cer mutarea mea la Grupul Vaselor Grănicerilor din Brăila, care mi se aprobă şi aici am două mari decepţii asupra purtării soţiei mele. Întâi o aventură amoroasă cu un sublocotenent de administraţie (eu eram avansat căpitan în 1930) din Regimentul 2 Grăniceri, Colbureanu, care a dus la conflict de divorţ şi numai datorită intervenţiei generalului Mihail Florescu, comandantul Corpului Grăniceri şi a comandorului Constantin Ionescu-Cerna, comandant, a dus la aplanarea conflictului şi la împăcarea cu soţia.

O a doua aventură – şi mai deşuchiată – cu un sublocotenent de marină în 1921 la Galaţi, care s-a şi lăudat în careul ofiţerilor de la monitorul din Galaţi de aventura lui galantă şi astfel a ajuns şi la urechea mea şi la aceea a comandanţilor mei. Ruşinat şi amărât de această dureroasă decepţie, am fost nevoit să divorţez în 1931 la Constanţa, pe motiv de „neurmare la domiciliu” şi să rămân cu copilul în vârstă de 2 ani şi câteva luni în seamă pentru creştere şi educare, acordat mie prin sentinţa Tribunalului şi în urma scrisorii că-mi cedează ea mie copilul.

Burlacul ghinionist

Astfel, sunt mutat la cerere din Brăila la Constanţa, ambarcat secund pe distrugătorul „Regele Ferdinand”. Aici mi-a devenit viaţa un calvar. Cu remuşcări sufleteşti, căci mi-am iubit mult soţia, cu greutatea de a creşte şi îngriji copilul, spălatul hăinuţelor, a cusutului şi cârpitului, eram atât de copleşit încât la serviciu numai munca mă făcea să uit de amărăciuni şi griji.

Am adus o soră de-a mea să vadă ea de copil, dar n-a putut sta, având şi ea doi copii şi casă la Bucureşti şi mai ales că în iarna 1931–1932 n-am primit salariile la timp şi-am dus o sărăcie cruntă, fiind plini de datorii. Am dat copilul la Bucureşti şi mi-a fost foarte greu să stau despărţit de el, aşa că l-am adus înapoi la Constanţa, hotărând să mă recăsătoresc, dar cu cine ca să nu sufere copilul viaţa ce-am dus-o eu cu mamă vitregă. Am crezut că luând în căsătorie pe o vară dreaptă, fiica surorii mamei mele, acelaşi sânge, va avea dragoste pentru copil. Pe această vară n-am văzut-o decât când eram mic, când m-am dus în 1917 la Liceul Militar Dorohoi şi apoi tocmai în 1932. De aceea am considerat-o ca o străină sau nouă cunoştinţă şi m-am căsătorit cu ea, cu act dotal, având jumătate din casa de la Dorohoi şi fiind în acelaşi timp şi funcţionară. Se numea Beatrice Andreescu. N-a durat căsnicia nici șase luni, iar convieţuirea zi de zi adunate nici două luni măcar, din cauză că nu renunţase la slujba ce o avea la Iaşi şi nu venea decât în permisie, aşa că eu fiind îmbarcat, copilul rămânea în sarcina ordonanţei şi a mea, de câte ori plecam cu vasul pe mare sau la Sulina, astfel tot singur eram, cu grijile pentru copil. Într-o bună zi îmi spune că „dacă ar muri acest copil ea va fi fericită, pentru că seamănă mamei sale şi-mi aminteşte mereu de maică-sa”, aşa că la aceste aprecieri am terminat căsnicia prin divorţ, care a mers, prin opunerea Beatricei, până la Casaţie şi a durat trei ani, plătindu-i în acest timp şi pensie alimentară, asta ca răzbunare! Abia în 1934 s-a terminat acest divorţ şi numai datorită faptului că a lipsit un timbru de 20 lei pe dosul de la casaţie, deci respins pentru netimbrare completă.

În timpul divorţului, fiind îmbarcat şi neputând avea grija copilului, am angajat o îngrijitoare la copil cu 1.000 lei pe lună, cu contract prim Camera de Muncă Constanţa, care mi-a servit şi ca menajeră până în 1936. Această femeie fiind de origine bulgară, mi s-au adus fel de fel de acuzaţii şi mi s-au făcut multe anchete din cauza deselor reclamaţii ce le făcea Beatrice, fosta soţie, pentru ca să se răzbune. Se ştia că sunt un element capabil, mai ales din 1931 când am fost decorat cu „Steaua României” în grad de Cavaler, *unica mare decoraţie ce o avea un ofiţer inferior din marină*, pentru faptul că am condus un convoi prin ceaţă şi gheţuri, ziua şi noaptea, de la Brăila la Vâlcov, pentru a salva viaţa oamenilor ameninţaţi de înec prin năvala apelor, a scăpa vite şi a duce alimente. Aceasta se întâmplase în primăvara anului 1931, iar decorarea am primit-o chiar de la regele Carol al II-lea, care venise în Brăila pentru nişte vizite de nu ştiu ce natură, când ni s-au împărţit şi decoraţiile.

În anul 1933 fiind comandant pe canoniera „Locotenent-comandor Stihi Eugen”, de gardă la Palatul de la Balcic, unde sosise şi regele Alexandru al Serbiei cu un crucişător pentru a se întâlni cu regele Carol al II-lea şi regina Maria, am fost decoraţi de regele Alexandru cu „Coroana Iugoslavă” în grad de Ofiţer, ca răspuns la decorarea de către regele Carol a ofiţerilor iugoslavi de la crucişător.

Aceste decoraţii au stârnit invidia unor camarazi şi la ea s-a adăugat reclamaţiile soţiei Beatrice, aşa că anchetele nu se mai isprăveau, nici la serviciu şi nici în viaţa mea particulară, fie făcute de comenduire, fie ele făcute direct la Marină. [...] Aşa s-a întâmplat că în 1933, la 1 iunie, s-a serbat Ziua Apelor şi am voit să-mi plimb copilul cu vaporul, permiţând şi îngrijitoarei cu o prietenă să se urce pe vas la ieşirea mea din port, pentru a ancora în faţa Cazinoului în cursul dimineţii. Secundul meu, căpitanul Tobescu cu soţia sa, prietenă cu Beatrice, m-au reclamat toţi trei amiralului Ioan Bălănescu c-am adus femei de moralitate dubioasă la bord. Întâi am minţit, spunând că nu-i adevărat că am adus femei, apoi am recunoscut dar că nu sunt de moralitate dubioasă ci una e soţia unui inginer silvic şi a doua îngrijitoarea copilului meu. Pentru aceste fapte, călcarea cuvântului de onoare (minciuna) şi a regulamentului mi s-au dat 10 zile de arest sever şi am fost trimis în cercetarea Consiliului de Onoare al Ofiţerilor. Consiliul mă găseşte vinovat de „uşurinţă” şi pentru aceasta mi se dau alte 10 zile de arest sever. Aceste aprecieri m-au făcut să stau în gradul de căpitan aproape 10 ani.

În anul 1936, spre toamnă, cunosc o fată care era studentă în anul IV la Facultatea de Farmacie, voinică, robustă, care avea 27 de ani. Părea mai în vârstă, Vasilica Gadidov, şi care acceptă să se căsătorească cu mine numai cu condiţia să-i dea consimţământul părinţii ei şi că ea singură îşi ia obligaţia să obţină acest consimţământ. I-am promis că nu-mi trebuie avere, iar ea că-şi va obţine singură dispensa, fiind tatăl ei prieten intim cu amiralul Ioan Bălănescu, comandantul Marinei. Eu aveam o corectitudine şi o conştiinciozitate controlată în serviciu şi în afara serviciului, pentru a nu mai da ocazii la anchete, dar persecuţia era constantă. Şi ca să evidenţiez această persecuţie, dau un singur exemplu: Amiralul Ioan Bălănescu, comandantul Marinei, vine în 1936 în inspecţie la Baza Navală Maritimă, unde funcţionam la comanda trupei (batalionului) din Depozitele Marinei şi fiindcă la inspecţie am avut şapca puţin murdară de var, mi s-au dat de el 2 zile închisoare pe care comandantul direct, comandorul Constantin Pogonat, le-a majorat la 4 zile, motivând că nu poate să treacă peste el comandantul Marinei şi el să nu-mi aplice pedeapsa (*sic!*).

Abia în acest an sunt mutat la uscat, căci în 1934 şi 1935 am fost îmbarcat pe torpilorul „Sborul” şi trimis la Sulina ca vas de gardă şi patrulă pe Marea Neagră şi comandant al garnizoanei.

Aici am avut o inspecţie a amiralului Ioan Isbăşescu pentru că am fost reclamat că aș trăi în concubinaj. Inspecţia a fost inopinată, mi s-a făcut controlul direct în toată casa şi nu s-a găsit nicio femeie (*sic!*). Deci o serie de suferinţe care îmi întăreau dorinţa de a mă recăsători şi de aceea am cerut mâna acestei fete. Am făcut poate o greşeală fiind prea tânără, iar eu, cu un copil, de aceea părinţii s-au opus şi eu m-am retras, după cum şi ea îmi scrisese o scrisoare că se retrage, renunţă cu destulă durere la planurile ei şi în ianuarie 1937 ne-am despărţit.

În martie 1937 această fată se otrăveşte şi sub căpătâiul ei părinţii fetei găsesc toate scrisorile de dragoste ce i le scrisesem eu. Pe baza lor îmi face reclamaţii la Parchetul

din Constanţa ca autor moral al acestei sinucideri şi o altă reclamaţie comandantului Marinei cu aceleaşi acuzaţii, punând toate copiile după scrisorile de dragoste ce i le-am scris din iunie 1936–ianuarie 1937. Parchetul Constanţa, în urma arătării scrisorii de renunţare scrisă mie de fată, clasează chestiunea la dosar, dar comandantul Marinei ordonă aşa fel ancheta încât îmi fac trimiterea la Consiliul de Reformă.

Înainte de a cunoaşte reclamaţiile, în luna martie, cunosc pe domnişoara Natalia Oghină, învăţătoare în Bucureşti, iar în aprilie 1937 mă căsătoresc, pentru ca, imediat după căsătorie, să mi se încheie actele de trimitere în Consiliul de Reformă pentru cazul „Vasilica Gadidov" care s-a sinucis. Întâi am fost mutat disciplinar din Constanţa la Galaţi, apoi actele trimise la Corpul III Chişinău pentru judecată, iar în septembrie, când trebuia să fiu judecat, amiralul îşi anunţă inspecţia la Galaţi, cu ordin că nici un ofiţer să nu lipsească. Cei doi ofiţeri superiori de marină, numiţi ca judecători, nu s-au putut prezenta, astfel că procesul se amână în decembrie 1937. Şi când s-au făcut caracterizările, întâi am fost caracterizat pentru a urma cursurile de ofiţer superior de către amiralul Petre Bărbuneanu, dar la ordinul amiralului Bălănescu mi se pune caracterizarea „Bun în grad", fără să se ţină seama de legea care preciza că nu pot fi caracterizat, fiind în curs de judecată.

Am cerută audienţă să mă apăr, dar am fost repezit de amiralul Alexandru Gheorghiu cu expresia de *peşte* şi alte denumiri ce nu-şi găsesc asemănare decât în regnul animal. Am tăcut şi m-am resemnat. În fine, în decembrie 1937 mă prezint la proces şi sunt achitat cu „unanimitate de voturi". Sentinţa şi dosarul trec la Contenciosul Ministerului, care o definitivează şi comunică Marinei. Aici se pierde comunicarea şi la caracterizarea din 1938 eram să pătesc acelaşi lucru dacă amiralul, comandor pe atunci, Nicolae Bardescu nu-mi arăta că nu există comunicarea. M-am dus la Ministerul Apărării Naţionale, Direcţia Contenciosului, şi am adus o a doua comunicare, în care se specifica şi numărul din ianuarie 1938, cu care s-a trimis comandantului Marinei prima comunicare de achitare a mea în unanimitate şi că sentinţa a rămas definitivă. Şi abia acum sunt admis să urmez Cursul pregătitor pentru ofiţerii superiori, împreună cu Eugen Reţeanu şi avansez locotenent-comandor după examen, cu promoţia 1922, pierzând astfel promoţia mea 1920 şi trecând înaintea mea şi promoţia 1921. Avansarea mi se face la 15 august 1939.

În 1940 sunt decorat cu Medalia „Virtutea Maritimă" clasa a III-a navigant, iar în 1942 mi s-a dat „Coroana României" în grad de Ofiţer pentru serviciile aduse industriei navale de război, asigurând permanenţa lucrătorilor în întreprinderi şi aducând de pe front lucrători calificaţi la șantierele navale şi pe vasele civile, prin mobilizările pentru lucru. Am funcţionat între 1940 și 1943 ca şef al Serviciului Mobilizării Industriale din Ministerul Apărării Naţionale, fiind mutat de la Comandamentul Marinei unde am funcţionat în Secţia I, Biroul Personal, din 1939–1940. În anul 1938 am fost la Ministerul Aerului şi Marinei, în Direcţia A.M.T. la Serviciul Gaze, Muniţii şi în care serviciu am fost trimis la Praga să vizitez o fabrică de gaze şi protecţie Apărare Pasivă.

Am stat la Praga 20 de zile, locuind la hotel. Comisia era formată dintr-un general de aviaţie Nicolau, inginer chimist şi eu, din partea Marinei. Tot în 1942, Comandamentul Naval German îmi conferă „Vulturul German" pentru acelaşi motiv, asigurarea permanenţei personalului marinăresc pe vasele comerciale. […] În iunie 1943 am cerut să fiu trimis pe front. Şi am cerut aceasta din cauza vieţii grele care o duceam cu soţia mea Natalia (Oghină), cu care mă căsătorisem în 1937. Copilul meu era de 7 ani şi l-am dat la şcoală. Metoda ei prea aspră în educarea copilului şi aprecierile rele ce le făcea mi-au amintit copilăria mea proprie cu mamă vitregă. Pe copil îl bătea în lipsa mea, la masă îl lovea cu furculiţa peste mâini când mânca, copilul nu spunea nimic, îşi înghiţea îmbucătura cu lacrimile ce-i curgeau şiroaie pe obraz şi din aceste cauze, nici mie masa nu-mi tihnea şi cum se termina şi copilul pleca, începeau certurile.

În loc ca să-l ţin lângă mine, am acceptat să-l dau la Liceul Militar forţat de Natalia, soţia mea, şi de împrejurările în care mă găseam. Copilului meu nu-i plăcea viaţa de internat şi mai ales aceea de militar. Îmi scria disperat să îl scot din Liceul Militar şi să-l dau oriunde numai la militărie nu.

Cavaler al Mării Negre

Toate certurile cu soţia mea au dus la dorinţa mea de a-mi da viaţa pe front şi am insistat să fiu trimis astfel să obţin comanda canonierei „Locotenent-comandor Stihi Eugen" şi a Secţiei de Dragaj. La 12 iunie mă îmbarc la Sulina şi după o săptămână încerc primul atac al aviaţiei sovietice la Sfântu Gheorghe, organizat, şi un atac de torpilă a unui submarin sovietic, din care am ieşit cu faţa curată. Convoiam vasul petrolier „Prodomul" care în momentul atacului scapă cuşca cu porcul în apă şi se întoarce să o pescuiască. Întoarcerea îl salvează de la torpilare şi de bombele aviaţiei.

La mare, m-am lovit de persecuţiile contraamiralului Horia Macellariu, comandantul Forţei Maritime, şi de ale amiralului Ion Georgescu, cumnatul amiralului Ioan Bălănescu, care trebuia să continue opera cumnatului său. În 1943 aveam la bord consilier tehnic pe locotenent-comandorul Ştefan Eftimie, într-un control cu dragaj pe drumurile navigabile. Acest consilier m-a indus în eroare, atingând barajul propriu cu draga şi gata era să sărim cu toţii în aer. Mai mult, face şi raport lui Macellariu, care îmi aplică 6 zile de arest sever pentru faptul de a tăia trei mine din propriul baraj şi neatenţie. Am văzut că acest Eftimie, ca să se apere pe el, a aruncat vina pe mine. Am cerut audienţă şi mi s-a respins cererea. Şi atunci am renunţat căci eram mereu trimis în misiune şi nu aveam timp să mai fac memoriu şi audienţă.

În plus de aceasta, contraamiralul Macellariu m-a acuzat de divulgarea secretelor militare în tren (public) şi că voi fi trimis în judecata Consiliului de Război. În drum spre Brăila, pentru a trece la îmbarcare, m-am întâlnit în tren cu colonelul Nistor Teodorescu din Grăniceri şi i-am povestit ce se petrece pe mare, cum se fac misiuni şi convoaie, cum se fac şi se combină atacurile, lucruri pe care le ştiam din cărţi, din tactică sau literatură militară. Cineva care a ascultat convorbirea a făcut o notă informativă Diviziei de Dunăre, pe care comandorul Jean-Marin Dumitrescu (zis Burticică) a binevoit să o trimită la Constanţa prietenului său Macellariu, căci şi el era ofiţer de stat major cu „cuc".

Pe acest act voia comandantul Marinei să mă trimită în judecată.

Din multe motive, eram un adversar înverşunat al ofiţerilor de stat-major şi mai ales în urma acestui act am început să-i calific pe fiecare de capacitate sau incapacitate, în careul de la „Stihi" sau la alţi prieteni. Ba am spus că o să pun şi eu o cioară vopsită în colivie, în chip de cuc, să zic că am şi eu cuc şi că sunt stat-majorist! Toate acestea au fost aduse la cunoştinţa lui Macellariu, care m-a chemat şi mi-a ordonat să spun tot în cele ce sunt acuzat (cele ce am scris mai sus). I-am denumit pe ofiţerii incapabili, am recunoscut că am zis de „cuc" şi „colivie" şi, în fine, am arătat şi cele petrecute cu barajul în care am intrat cu canoniera şi, la sfârşit, amiralul îmi ridică pedeapsa cu ocazia zilei de 15 august 1943, când s-a ridicat pedeapsa tuturor ofiţerilor, subofiţerilor şi trupei.

În septembrie sunt mutat de pe canoniera „Locotenent-comandor Stihi Eugen" pe nava puitoare de mine „Amiral Murgescu" şi la 12 septembrie 1943 mi se dă comanda acestei nave. În această funcţie am dat dovadă de spirit de sacrificiu, de abnegaţie şi destoinicie în executarea misiunilor ce mi se dădeau. Vasul meu era trimis des şi fără prea mult repaus în cele mai grele şi mai periculoase misiuni, motivându-se că are tunuri antiaeriene (două de 102,5 mm Bofors) din cele mai bune, plus două tunuri de 37 mm şi două de 20 mm, dar nu avea decât 16 Nd viteză maximă şi era foarte lat, prezentând o serioasă şi bună ţintă la atacurile aeriene. Distrugătoarele erau oarecum protejate şi multe din misiunile ce trebuiau să le facă aceste vase au fost date navei „Murgescu". Am făcut 78 de misiuni de escortare a convoaielor şi 6 misiuni de baraje în apele noastre şi apele ruseşti. Am evacuat în 12 zile, fără repaus şi odihnă, armata din portul Odessa şi spitalele, iar din Sevastopol şi Chersonez, de asemenea (prima în martie – 8 aprilie 1944), a doua în mai până la 12 mai 1944, şi pentru aceste fapte am fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a şi cu „Coroana României" în grad de Ofiţer, cu panglică de Virtute Militară şi frunze de stejar. Mi se schimbă calificarea de la vechime la alegere". Tot la 17 ianuarie 1944 am primit „Semnul onorific de 25 ani" şi „Serviciul Credincios". Am mai primit şi următoarele decoraţii străine: „Crucea de Fier" clasa a III-a şi clasa a II-a, iar de la croaţi, Ordinul „Zvonimir" clasa a IV-a în grad de Ofiţer. La 20 iulie 1944, sunt avansat căpitan-comandor la alegere. La 1 septembrie 1944 am primit ordin să întâmpin flota sovietică şi să o călăuzesc în portul Constanţa. Punctul de raliere era în afara barajului, la circa 25 Mm Est de punctul CS 2. La ora 5 dimineaţa, am făcut ralierea şi am condus flota în portul Constanţa.

În noaptea de 4–5 septembrie 1944, vasele române de război au fost dezarmate de armata sovietică. Tot personalul am fost ridicaţi de pe vasele de război şi la ora 11, în ziua de 5 septembrie 1944, după ce ni s-au luat adresele, ne-au dat drumul. Am fost cantonaţi la Periş până în luna noiembrie, când trupa a fost lăsată la vatră, iar ofiţerii şi maiştrii, precum şi subofiţerii au fost repartizaţi la unităţi. Eu am fost dat la Serviciul Hidraulic P.C.A. Bucureşti şi la Sectorul II Giurgiu până la 1 aprilie 1945, când am fost numit la Brăila comandant al Batalionului de Geniu al Marinei. La 15 aprilie mi s-au dat şi următoarele atribuţii: preşedinte al subcomisiei de predarea vaselor către U.R.S.S. și preşedinte al Comisiei de Supraveghere a Ministerului Marinei (S.S.M.) pe lângă şantierele din Brăila care reparau vasele pentru Marină şi pentru U.R.S.S. La 15 mai, mi se încredinţează funcţia de preşedinte al Comisiei de Control al Administraţiei Livrărilor către U.R.S.S. pentru vasele ce se reparau în cadrul Convenţiei de Armistiţiu. La 23 august 1945 sunt avansat comandor la alegere. În toamna acestui an am avut un conflict cu ajutorul comandantului, locotenent-colonelul Vasiliu, care a avut ca urmare că mi s-a luat comanda Batalionului de Geniu Marină şi i s-a dat locotenent-colonelului Vasiliu – 12 decembrie 1945.

După ce am predat comanda, la circa 10 zile, se întâmplă un incendiu la Batalionul Geniu Marină şi ard toate barăcile, aprinzându-se şi baraca cu minele Vickers, din care două sau trei explodează, pricinuind pagube. Am fost şi eu trimis în judecata Tribunalului Militar al Corpului 2 Armată Secția I, cu dosarul nr. 14308/1946, ca vinovat de neglijenţă în funcţie, p.p. art. 242 din Codul Penal. Comanda o predasem la 12 decembrie, incendiul s-a produs la 21 decembrie la ora 19.30, iar explozia minelor la ora 23.30. Eu nu mă aflam în Brăila în acel timp, ci eram la Bucureşti. Am fost achitat cu unanimitate de voturi. Am rămas cu serviciul la Administraţia Livrărilor, unde am lucrat până la 1 ianuarie 1949 şi cu funcţia în Comisia de Control a S.S.M., unde am lucrat până în iunie 1946, când am cerut să trec în cadrul disponibil.

Pe 22 iulie 1947, sunt trecut în rezervă iar în august primesc pensia gradului de comandor, pensie care şi după cercetarea făcută la Tribunal de Comisia instituită mi-a rămas, fără întrerupere, până în prezent. Am o pensie de 8.570 lei lunar.

Lup de... Dunăre

Ca acţiuni diferite carierei militare, subsemnatul posed brevet de căpitan de lungă cursă (comandant maritim) din 1943. După ce am trecut în cadrul disponibil la cerere, m-am înscris în Sindicatul Port-Transport, Secţia Marinari Comerciali, la 2 ianuarie 1947 şi m-am înscris în acelaşi an în P.N.P. (Partidul Național Popular, înființat în ianuarie 1946, sub conducerea avocatului Mitiță Constantinescu, *n.n.*), în care am funcţionat ca secretar tehnic la Sectorul I, până la autodizolvarea partidului (6 februarie 1949, *n.n.*).

Datorită neînţelegerilor şi mai accentuate între mine şi soţia mea Natalia, din cauza copilului, soţia mea a intentat divorţ şi acelaşi lucru l-am făcut şi eu. La divorţul ei nu m-am prezentat, astfel că a obţinut divorţul în favoarea sa. Şi, în anul 1946, am divorţat, iar în anul 1947 m-am recăsătorit cu doamna Olimpia, învăţătoare la Grădiniţa de copii nr. 4 Brăila. Actuala mea soţie, născută Botez, a locuit în Iaşi, a făcut Şcoala Normală de Conducători de Grădinițe de Copii şi a urmat în învăţământ 26 ani fără întrerupere. S-a născut în comuna Şipote, judeţul Iaşi, la 5 decembrie 1905 şi s-a căsătorit cu locotenentul veterinar Alexandru Pop. Din căsătorie a rezultat copilul Mircea Pop. Ea a divorţat de soţul ei şi fiind văduvă, m-am căsătorit. Copilul ei este sub îngrijirea noastră. [...] Soţia mea a activat în U.P. (Uniunea Patrioților, *n.n.*) şi a fost *prima femeie* în Sindicatul Învăţătorilor (1945). A fost înscrisă în P.N.P., unde a funcţionat ca responsabilă politică până la autodizolvare.

Înainte de 1944 n-a făcut politică nici ea nici eu. Avere nu are de nici un fel. De asemenea, nici eu nu am nici un fel de avere. De la ieşirea mea la pensie şi de la desfiinţarea

Comisiilor de la Administraţia Livrărilor, adică din ianuarie 1949, n-am ocupat nici un fel de serviciu. Am ajutat pe contabilul de la Sfatul Popular, Secţia Învăţământ, la întocmirea bugetului pe 1950-1951, subsemnatul lucrând la Bugetul Căminelor de zi şi a Grădiniţelor de copii din cuprinsul raionului Brăila. Aceasta a fost şi munca voluntară ce am depus-o.

În acest an, de la 3 martie 1951 şi până în prezent, adică până la 1 mai 1951, am fost angajat gestionar în materiale pe timpul lucrărilor de transformare a vaporului „Octombrie Roşu". Dar am îndeplinit şi alte funcţii: serviciul de pontaj pentru cei 140 lucrători şi zilieri ce erau pe vapor; repartizarea materialelor şi aducerea lor de la mal, din vagoane şi autocamioane, cu echipa de muncitori, la serviciile de la vas; distribuirea materialelor primite la nevoile de lucrări pe servicii; chiar şi achiziţionarea de materiale de pe Şantierul „Viitorul" pentru vapor. Aceste obligaţii m-au forţat la eforturi mari, obligându-mă ca la 3–4 dimineaţa să fiu la vapor, iar la 8–9 seara să plec acasă, pentru a reîncepe din nou munca. În prezent, vaporul este la Sulina, iar eu trebuie să lichidez gestiunea şi să predau materialele rămase.

Comandorul (r) Anton Foca.

În general, subsemnatul, cât am fost ofiţer activ, n-am făcut nici un fel de politică, n-am simpatizat cu nici un partid politic şi n-am făcut parte din nici o organizaţie cu caracter altul decât acel pur militar. Iar după 1944 n-am încercat să fac politică decât după ce am fost trecut în rezervă, adică după 22 iulie 1947, însă în Sindicat m-am înscris chiar la începutul lunii ianuarie.

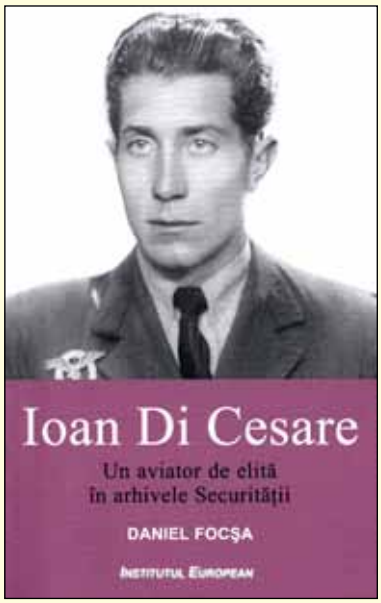
Copilul meu în anul 1945 se retrage din Liceul Militar şi urmează Liceul „Nicolae Bălcescu" din Brăila. Iese bacalaureat şi, după un an de lucru ca strungar restructurat la Şantierul „Progresul", intră în învăţământ ca învăţător suplinitor în comuna Berlescu şi în toamna anului 1950 intră în Facultatea de Zootehnie din Arad. Băiatul soţiei mele, Mircea Pop, după ce termină 4 clase de liceu, a urmat doi ani la Şantierul „Progresul" ca lăcătuş şi cazangiu, iar în anul 1950 intră în Şcoala Medie Tehnică Piscicolă din Tulcea, unde a fost vărsat de Şcoala de Marină P.C.A. Constanţa, unde depusese examen.

Epilog

Suspectat pentru că ar fi fost racolat, încă de pe vremea în care activa la Batalionul Geniu Marină, de către comandorul Matei Toma, pentru a fi angrenat în Mișcarea Națională de Rezistență, comandorul Anton Foca se pare că a decedat la începutul anilor '50, în timpul anchetelor la care a fost supus de Securitatea din Brăila. Născut pe 6 mai 1900 la Craiova, căpitanul Ion Doljan s-a căsătorit cu Ecaterina Potârniche la 27 noiembrie 1941, la Biserica Sf. Ion Nou Capra din Capitală. În 1957, s-a stins din viață. Împreună au avut un fiu, Constantin, născut la 18 ianuarie 1942, în București.

Din cărțile primite la redacție

Daniel Focşa, *Ioan Di Cesare. Un aviator de elită în arhivele Securităţii*, Editura Institutul European, Iaşi, 2016, 164 p., cu ilustraţii. Cartea unui istoric din generaţia tânără despre un mare as al aripilor româneşti pe care am avut şansa, ca ziarist pasionat de aviaţie, să-l cunosc şi eu, chiar să scriu şi, ca atare, să am un reper în evaluarea demersului confratelui nostru. O carte dedicată exclusiv acestui as nu mai fusese publicată, ceva biografii totuși mai apăruseră prin presă, însă Focşa exploatează aici, între primii, dosarul de urmărire informativă al lui Di Cesare care, având în vedere nu doar originea declarat şi vizibil italiană, cât atitudinea sa derutantă din anii de după război, ajunsese mai mult decât suspect în ochii copoilor noului regim ca posibil „duşman" al poporului. Chit că el era ocupat, să zicem, mai degrabă de cuceriri sentimentale decât de un post în arena politică postrăzboi. Dincolo de cuprinsul cărţii, interesant fără discuţie şi redat cu talent mai degrabă de literat decât de istoric, fără a intra în detalii, profitând de semnalarea volumului pe care, subliniez, l-am parcurs cu reală plăcere, mai ţin să remarc un aspect amuzant din introducere, acolo unde autorul devoalează câte ceva din bucătăria ansamblului, şi anume faptul că a „deschis o nouă direcţie în cercetarea istoriografică legată de istoria aviaţiei", abia după dumnealui adoptând „acest fel de a trata subiectele – adică exploatând varii surse gen arhiva CNSAS, dar şi alternative ca relatări directe, articole de presă, istorie orală recuperată de la membrii familiilor celor în cauză etc., *n.n.* – şi alţi autori" (p. 11). Deşi îmi stau la îndemână câţiva autori care au „descoperit" pe vremea când domnul Focşa încă nu se născuse acest „fel de a trata subiectele", unii dintre aceştia fiind înșiși „securiştii", mai bine-zis specialiştii care contribuiau, în virtutea atribuţiunilor de serviciu, la conturarea dosarelor ajunse azi în arhiva exploatată acum de foarte mulţi istorici, şi care la vremea lor au scris şi ei cărţi, este drept că nu neapărat din domeniul aviaţiei, ci vizând o sferă mult mai mare, mă opresc aici cu comentariile, mai ales că, în ultima vreme, am avut o colaborare notabilă cu Daniel Focşa, ceea ce îmi demonstrează că s-a maturizat mult şi nu mai resimte fiecare săgeată amicală, fie aceasta şi un pic otrăvită, drept o veritabilă ofensă. (**B. Didescu**)

„Alchimistul vieţii sălbatice” **Marius Bogdan**:

„Raiul este aici, pe pământ!”

un interviu de **Elena-Irina Spilcă**

Culorile naturii, freamătul copacilor, scâncetul puilor de sălbăticiune și trilul păsărilor cerului sunt comorile după care artistul Marius Bogdan aleargă cu viteza luminii, iar acolo unde alții nici nu și-ar imagina că poate exista răbdare, rigurozitate și fericire, el descoperă frumusețea prin pictură și fotografie, provocarea și nu în ultimul rând esența vieții, identificându-se cu toate și descoperindu-și propriul Rai, unul în care omul nu distruge, nu trădează și nu încearcă să își demonstreze supremația. Lumea lui Marius Bogdan este fascinantă, plină de neprevăzut și adesea îi hrănește, deși nu doar lui, nevoia de libertate și de bucurie pe care noi, oamenii obișnuiți, nu am știi nici să o prețuim la justa valoare și, cu atât mai puțin, să o înțelegem. Dincolo de dragostea cu care Marius Bogdan vorbește despre pasiunile pe care și le-a dezvoltat de-a lungul anilor, cu aleasă trudă, de fapt încă din fragedă copilărie, se întrevede un perfecționist care nu-şi trădează prin nimic altceva noblețea sufletească și modestia, trăsături definitorii oricărui artist autentic.

– *Cum începe povestea artistului Marius Bogdan, omul care s-a născut cu dragoste pentru… viața sălbatică?*

– Vin din Băilești, orașul lui Nea Mărin şi probabil că de aici și firea optimistă și veselă. Copilăria mi-am petrecut-o oscilând între bunicii din partea mamei și cei din partea tatălui. Bunicul din partea mamei era pictor. De la dânsul am căpătat pasiunea pentru desen și pictură. Îl urmăream ore în șir cum așează și combină culorile pe șevalet, apoi le transforma în scene vii pe pânză. Eram fascinat de pictură. Bunicul din partea tatălui, în schimb, mi-a insuflat dragostea pentru natură. Îmi arăta fiecare pasăre, îmi spunea ce anume este și, deseori, mergeam prin pădure și discutam despre miracolul naturii. De păsări am fost fascinat încă de mic. Am fost curios cum își clădesc cuiburile, de ce unele şi le fac în pământ, iar altele în copaci, de ce o parte dintre ele şi le construiesc numai din crenguțe, pe când altele şi le „cimentează” şi cu pământ, în vreme ce simpaticul grangur își împletește cuibul la bifurcația unor ramuri şi aşa mai departe. Am fost fascinat de puii păsărilor și am crescut foarte mulți în copilărie. Fie că-i găseam căzuți din cuib, fie că-i „răpeam” eu însumi din cuib, crezând că au fost părăsiți (în naivitatea mea, nu realizam că speriam pasărea, care avea grijă de ei), îi luam pur şi simplu, îi duceam acasă și încercam să-i cresc. Mă leagă foarte multe amintiri din copilărie de lumea colorată și fascinantă a păsărilor. Am dat şi de bucluc din cauza aceasta, când am căzut din pom umblând după cuiburi de era să mor...

– *Cum, în ce împrejurare mai exact?*

– Căutam câțiva pui de prigorie prin niște râpe foarte înalte. Trăznăile copilăriei!

– *Şi ce părere aveau bunicii şi părinţii despre toate acestea?*

– Îmi amintesc şi acum de bunica, râdea de mine, spunându-mi că sunt primul copil pe care-l vede că în vacanță se trezeşte de la ora 6.00 dimineața, ca să prindă lăcuste pe câmp, pentru a crește niște pui de codobatură. Când reveneam în Craiova, orașul unde mă mutasem cu ai mei, creșteam pui de guguștiuc. Bineînțeles că mama nu era de acord cu aşa ceva, drept pentru care-i țineam

Marius Bogdan (n. 15 septembrie 1969, Băilești, Dolj), fotograf de *wild life* (viață sălbatică), pictor realist, abordează cu precădere pictura hiperrealistă din viața sălbatică și pictura hiperrealistă tridimensională. Absolvent al Facultăţii de Electromecanică, secția Roboți Industriali, specializarea Mecatronică (2000), al cursului de Artă Fotografică din cadrul Fotoclubului „Mihai Dan Călinescu” (Craiova) ş.a., este fondatorul și directorul Grupului editorial Marbo Design, prin care promoveze viața sălbatică și în rândul copiilor, cu ajutorul cărților colorate, în care se regăsesc imagini surprinse cu aparatul de fotografiat sau redate fidel cu ajutorul penelului. A expus de mai multe ori, începând din 15 ianuarie 2015, la Muzeul Olteniei, Craiova, sub titlul *De rerum naturae*, o premieră în România, cu păsări tridimensionale, din hârtie decupată și pictată, la Muzeul Parcului Natural Porțile de Fier din Orșova (8 aprilie 2016) şi, nu în ultimul rând, pictură și diorame cu păsări 3D, proiectul fiind intitulat *Zbor*, la Muzeul „Grigore Antipa”, București, tot o premieră în România, cu imagini grafie ale unor păsări şi, în paralel, diorama aceloraşi păsări, modelată din hârtie decupată şi pictată tridimensional, în mărime naturală (31 martie 2017).

ascunși în camera mea, până creșteau și prindeau glas, abia atunci afla și mama de existența acestora, când deja ei vociferau, cerând mâncare, cât îi țineau gușulițele, la fiecare zgomot auzit în jurul lor.

– *Care a fost traseul dumnea-voastră profesional?*

– Timpul a trecut, am crescut și am ajuns la momentul în care trebuia să iau o decizie privitoare la ce voi face în viață, altceva decât să cresc pui de guguştiuc. Tare mult mi-ar fi plăcut să mă fac ornitolog, dar, fiind înainte de 1989, cerințele erau „să te faci om în rândul lumii", gura mamei, adică doctor, inginer... Așa că... m-am facut inginer de roboți industriali! Dar cu toate că am trecut prin mai multe locuri de muncă, pasiunea mea pentru viața sălbatică a rămas la fel de vie.

– *Care sunt preocupările care au derivat din această pasiune?*

– Prima, şi pe care am avut-o de mic, a fost fotografia. Am plecat de la un vechi aparat foto *Smena*, cu care făceam poze la școală, am descoperit aparatul de mărit, revelatorul și fixa-torul, și m-am apucat să-mi developez singur filmele și să îmi fac fotografiile. Fiind în continuare extrem de pasionat de natură, citeam cu nesaț cărțile de vânătoare, singurele printre rândurile cărora găseam descrieri superbe ale naturii. Totuși aveam ezitări: îmi plăcea vânătoarea prin prisma ieșitului în natură și întâlnirea cu sălbăticiunile pădurii, dar nu îmi surâdea ideea uci-derii animalelor și păsărilor, chiar dacă se făcea într-un mod deontologic rezonabil. Cu toate acestea, am ajuns să-mi iau toate autorizațiile pentru permisul de port-armă, deşi nu se obțineau ușor! După ce am rezolvat cu noianul de autorizații, a mai rămas un singur lucru de făcut: să cumpăr arma. Banii îi aveam strânși deja. M-am sucit, m-am învârtit și, până la urmă, am decis: cu toți acei bani strânși cu trudă (era destul de scumpă o armă), am cumpărat... primul meu aparat de fotografiat *SLR*, un *Zenit*. Motivul a fost clar pentru mine: cu aparatul foto puteam să „împușc" animalele salbatice și păsările, ele să rămână în viață, iar eu să pot să mă bucur de imortalizarea lor și să le pot arăta și prietenilor „capturile". Ajuns în acest punct, am început să ies din ce în ce mai des în natură, să studiez fauna și flora și, în același timp, s-o imortalizez în imagini. Timpul a trecut, iar eu, dornic să aprofundez tainele fotografiei, m-am înscris într-un club foto, în cadrul căruia am vernisat și prima mea expoziție de fotografie, intitulată sugestiv – cum altfel? – *De rerum naturae* (Despre natură).

– *Când s-a produs trecerea de la inginerie la partea... editorială?*

– În tot acest timp, am început să cochetez și cu ilustrația de carte, dar firav, mici colaborări. După 1989, a apărut internetul și, brusc, am des-coperit o lume nouă. Începuse o nouă eră privind accesul la informaţie. După câțiva ani, au apărut site-urile de so-cializare, unde am găsit grupuri ale celor pasionaţi de natură, în special de păsări. Uşor, uşor începusem să „cochetez" şi cu pictura, dar nu aveam studii de specialitate şi nu-mi plăcea deloc ceea ce îmi ieșea. Ca fapt divers, în toată această perioadă căutam cărți de natură. Între timp, m-am căsătorit, a apărut și primul copil, și am început să cumpăr cărți de colorat pentru copii. Am rămas surprins să constat că niciunde nu se găseau asemenea cărți de colorat, cu animale și păsări, în care copilul să distingă clar despre ce este vorba în ilustrație. Și așa mi-a încolțit ideea că ar fi foarte fain să pot face eu acest lucru. Am început atunci să studiez intens, pe internet, tot felul de tehnici de pictură. Am pierdut nopți în șir și am stricat zeci de materiale, încercând să-mi perfecționez tehnica. Apăruseră culorile acrilice, despre care nu se știa mare lucru. Fiind un tip curios din fire, am încercat să aflu cât mai multe despre acestea. Pe măsură ce le studiam, realizam că oferă anumite oportunități față de celelalte culori. Am început să le folosesc din ce în ce mai des și, uitându-mă pe internet, am aflat și de existența aerografului, un fel de pistol de vopsit în miniatură. Mă luptam de multă vreme cu fundalurile din picturi, nereușind să fac treceri line între culori. Am stricat zeci de planșe și am încercat zeci de variante. Nu ieșea cum îmi doream. Aerograful a fost soluția salvatoare și, odată cu folosirea acestuia, mi s-a deschis o nouă lume, care îmi oferea noi posibilități de exprimare cu ajutorul culorilor. Am început să fac zeci de teste, materialele erau scumpe... A trebuit să trec multe hopuri până am reușit să obțin ceea ce îmi doream din punct de vedere tehnic. Tot gândindu-mă la cărțile pentru copii, a apărut, ca o consecință firească, propria firmă: o editură și o tipografie digitală. Toate aceste lucruri au fost posibile, fără exagerare, datorită sprijinului familiei. Am avut norocul să am parte de o soție extrem de înțelegătoare, care să-mi sprijine pasiunile și să mă încurajeze în demersurile mele. Mi-am propus ca în această editură să scot cât mai multe cărți pentru copii și, în același timp, să tipăresc propriile picturi și materiale despre natură, prin care să încerc să popularizez minunata lume a necuvântătoarelor.

– *Cum s-a întâmplat să faceți prima expoziție și cum a fost primită de public?*

– După ce am realizat mai multe tablouri, într-o bună zi, m-am întâlnit cu un amic, fotograf pasionat și el. Acesta a rămas surprins de detaliile picturilor mele și m-a întrebat dacă am suficiente tablouri pentru o expoziție. Așa am ajuns să fac prima expoziție de pictură a vieții sălbatice la Muzeul Olteniei din Craiova. Aici am găsit sprijin și o largă deschidere către pictura mea.

– *Curiozitatea v-a împins spre o altă îndeletnicire artistică, la fel de interesantă și riguroasă: pictura 3 D...*

– De puțină vreme descoperisem pe internet un artist din Austria paionat de păsările din hârtie și mă frapase acuratețea detaliilor acestora. M-am gândit să încerc să fac și eu. A fost tare anevoios drumul, detaliile erau extraordinare și trebuia să ai o mână foarte sigură pentru a le realiza. Am reușit totuși să expun la vernisajul de pictură două dintre păsările decupate, lipite și modelate 3D. A fost prima oară în țara noastră când se prezenta într-o expoziție așa ceva. Motivat de succesul acestei prime expoziții, m-am apucat mult mai serios de pictură, am învățat și mi-am dezvoltat tehnici noi, și m-am gândit pentru prima oară la visul oricărui om: ce ar fi să transform pasiunea mea în jobul de zi cu zi? Visul meu era să ajung să expun în București, la Muzeul „Grigore Antipa". Și, într-o bună zi, eram în biroul domnului director de la „Antipa", prezentându-i lucrările și întrebându-l dacă ar fi de acord să fac o expoziție în cadrul muzeului. Am avut plăcuta surpriză să primesc din partea dânsului tot sprijinul. Colectivul de la „Antipa" a fost, de asemenea, amabil, și m-a ajutat foarte mult cu expoziția. Am reușit atunci să îmi îndeplinesc încă un vis: să reușesc să expun câteva păsări într-un mod cu totul original: într-o parte tabloul cu

pasărea, iar alături diorama cu aceeași pasăre, dar modelată și pictată tridimensional, în mărime naturală. Expoziția a fost unicat în România, ceea ce, desigur, mi-a dovedit că munca mea nu a fost zadarnică, am simțit-o ca pe o experiență deosebită, n-am să uit niciodată discuțiile cu copiii, extraordinar de curioși și dornici să afle cât mai multe.

– *Cât de mult ajută tehnologia și internetul atunci când ești un autodidact?*

– Foarte mult ajută. De-a lungul timpului, am mers în paralel și cu cealaltă pasiune a mea, fotografia, astfel încât, acum, aproape că am reușit să-mi fac propriile fotografii de referință pentru păsările pe care vreau să le pictez. Un alt aspect care mi-au venit în sprijin au fost site-urile de socializare. Descoperind grupuri pasionate de biodiversitate, am reușit să intru în contact cu mulți ornitologi și biologi, dar și cu pasionați de lumea păsărilor. Aici am învățat extrem de mult despre păsări. M-am împrietenit cu oameni fascinați de această lume a necuvântătoarelor, ajungând să ne cunoaștem și în viața reală. Ultima astfel de aventură am avut-o cu un fervent apărător al biodiversității și pasionat de natură, Doru Panaitescu. L-am invitat la mine, la țară, să vadă micul paradis, unde am copilărit, și am făcut împreună câteva cuiburi pentru păsări, din materiale reciclabile. A fost dorința noastră de a da un exemplu tinerei generații, și nu numai, în ceea ce privește conservarea naturii. Am uitat să menționez că, între cele două expoziții – cea de la Muzeul Olteniei din Craiova și cea de la „Antipa" –, am mai avut una, la Muzeul Parcului Național Porțile de Fier. Acolo, prin amabilitatea doamnei biolog Amalia Bălășoiu, am reușit să deschid și o expoziție de pictură, dar, mai ales, am reușit să populez câteva diorame cu păsări 3D făcute de mine. A fost extraordinar!

– *Din periplurile prin viața sălbatică vă amintiţi ceva aşa, mai aventuros?*

– În periplurile mele *pe coclauri*, cum îmi place să spun, am fost martorul multor întâmplări pe care, de multe ori, le vezi o singură dată-n viață. Mi-aduc aminte că, odată, am zărit niște coțofene care sâcâiau un uliu păsărar. Agasat de insistențele lor, acesta a decis să-i dea o lecție uneia dintre ele. Și atunci, brusc, a lansat un atac fulgerător asupra lor, prinzând în gheare, în plin zbor, pe cea care îl deranja cel mai rău. A eliberat-o ulterior, însă, multă vreme după aceea, coțofana a stat apatică, vizibil marcată de întâlnirea cu ghearele uliului. Mi-am adus aminte de accest episod deoarece am și reușit să-l surprind în câteva instantanee fotografice. O altă întâmplare, foarte sugestivă pentru fotografia de viață sălbatică, a fost aceea în care începutul unei zile a fost nu tocmai grozav. Vremea era foarte închisă, era sfârșitul verii, și începuse o ploaie mocănească, din acelea care nu se mai termină. Vreme de stat în casă. Pentru o persoană ca mine, era o zi normală, frumoasă. Așa că mi-am luat aparatul și am ieșit. În acea zi, am reușit una dintre cele mai sugestive fotografii de viață sălbatică, cu o pereche de rândunici acre tocmai începuse să-și hrănească puii. Aceștia stăteau cuminți, la scuteală, să nu-i ude ploaia și, când se apropia unul dintre părinți, cu hrana în cioc, zburau către acesta pentru a-şi lua porţia. Am reușit atunci o fotografie a rândunelelor în plin zbor exact în momentul când părintele își hrănea puii, în plină ploaie. Așa am înțeles că nu există vreme urâtă sau frumoasă pentru a ieși în natură, fiecare perioadă din zi sau orice anotimp îți oferă episoade nebănuite ale forfotului vieții sălbatice, ale frumuseții viețuitoarelor.

– *Dintre toate locurile pe care le-ați străbătut cu pasul, în încercarea de a cuprinde cu aparatul foto toate minunățiile vieții sălbatice, care este acela pe care îl considerați raiul dumneavoastră?*

– Dintre toalte locurile pe care le-am străbătut, cel mai frumos și la care mă întorc cu drag de fiecare data este satul natal al tatălui meu, unde am copilărit, un cătun uitat de lume, unde timpul parcă a „înghețat" de 100 de ani!... Mărginit de două dealuri, satul acesta își duce existența într-un ritm al său, nemarcat de tumultul vieții cotidiene în care trăim. Pentru mine, acest loc este raiul. Aici mi-a dezvăluit bunicul meu primele taine ale naturii. Aici am făcut atâtea năzdrăvănii, că aș putea rivaliza cu „amintirile" lui Creangă dacă aș reuși să le pun pe hârtie. Nu este colț în acest sat care să nu-mi trezească amintiri! Din curte, pot vedea malul acela surpat, unde-și făceau cuibul prigoriile și unde era să-mi rup gâtul, cățărându-mă după puii lor. Prin mijlocul satului trece un fir de apă care, primăvara, prinde viață și unde, în anumite locuri, în amonte, găzduiește o populație de tritoni, niște șopârle de apă, dacă le pot numi așa, extraordinar de interesante. Primăvara, este acolo un paradis al vieții sălbatice! Zeci de privighetori răsună de prin zăvoaie, în miros amețitor de flori înflorite, cucul își strigă numele pe toate dealurile, rândunelele săgetează aerul înmiresmat și parcă toată natura își dezvăluie, înfrigurată, revenirea la viaţă după gerul iernii. Când se lasă înserarea, ciușii își încep într-un cor cântările de dragoste, pe alocuri fiind întrerupți de câte-o cucuvea plecată în căutarea prăzii. Am descoperit, tot în această zonă, un hibernacul de șerpi pe care-l supraveghez de câțiva ani și care-mi permite să studiez șerpii mai îndeaproape. Într-un cuvânt, raiul este aici, pe pământ!

– *Care au fost obstacolele de care v-ați lovit în încercarea de a vă promova arta și care sunt prejudecățile oamenilor legate de aceste pasiuni?*

– Dragostea mea pentru natură m-a îndreptat firesc, atunci când m-am apucat de pictat, către această lume a viețuitoarelor. Internetul mi-a oferit șansa să mă pot instrui singur, întrucât acest curent de pictură a vieții sălbatice are o mare amploare în Vest. M-a frapat să descopăr că există școli de pictură dedicate vieții sălbatice, de botanică sau *wild life*, cum îi spun ei. Șocant a fost, în același timp, să descopăr că, în țara noastră, pictorii de viață sălbatică pot fi numărați pe degetele de la o mână. Și am zis că trebuie să pornim și noi de undeva. Coroborat cu faptul că, în copilărie, nu găseam prea multe cărți de natură, acesta a fost unul dintre motivele pentru care pictura vieții sălbatice a fost alegerea firească pentru mine. A urmat, apoi, prima mea expoziție de pictură a vieții sălbatice. Primită cu mult entuziasm, deşi am avut surpriza să întâlnesc persoane care m-au întrebat dacă am de gând să pictez și ceva „normal", adică altceva decât viața sălbatică. Se pare că în țara noastră lumea nu este obișnuită cu astfel de expoziții, dar gheața trebuia spartă cumva. Eu am încercat acest lucru și m-am străduit să o fac cât mai bine. La fel, pictura hiperrealistă a dispărut ușor, ușor din expozițiile noastre. Deși știu că voi deranja, pe undeva, prin cele afirmate, spun că este mult

mai ușor să pictezi ceva, orice, fără să respecți niște norme minime din pictură, de proporții, umbre, lumini, punct de fugă și să susții, apoi, că este ceva abstract, care reprezintă o idee. Mi-a rămas în minte testul antologic al unui profesor de la o facultate de artă, care a luat șorțul pe care-l folosea la pictură, și care era pătat de vopselele folosite de-a lungul timpului, l-a pus într-o ramă și l-a prezentat studenților că fiind o pictură abstractă a unui pictor celebru, cerându-le părerea despre această ispravă cu aparenţă de „capodoperă”. Comentariile au fost de-a dreptul savuroase. A fost o lecție extraordinară! Oricum, a defini arta este greu, foarte greu. Cel puțin, pentru mine, arta înseamnă să mă aflu în fața unei lucrări, iar aceasta să declanșeze în mine o stare, o trăire, un sentiment... ceva, orice! În momentul în care cineva trebuie să-mi explice, de fapt, ce a vrut să exprime artistul, e o problemă! Eu așa văd arta de orice fel.

– *Despre perioada în care ați fost în armată, vă mai amintiți ceva*?

– Armata am facut-o la Securitate, prinzând și perioada Revoluției din 1989. Am multe amintiri din acea perioadă. Pentru mine, a fost o școală a vieții. Prin prisma misiunilor efectuate – eram la transport feroviar, gardam trenuri cu marfă importantă, apoi reveneam la unitate cu trenuri civile –, mi-a fost dat să cunosc oameni din toate păturile sociale, să aflu povești de viață, a fost precum citirea unui roman complex, cu multe personaje. Întâmplări simpatice au fost mai mereu. Îmi aduc aminte și azi când, la depunerea jurământului militar, doream să fiu pe lângă unitate, să văd când veneau ai mei. Mulți erau detașați pe la diverse sectoare aflate în afara unității. Și a venit în acea zi un ofițer la noi, în pluton, și ne-a întrebat cine știe să ridice căpițe de fân. Trebuiau făcute chiar pe o zonă de afară, lângă unitate. Am fost primul care am zis că mă pricep. Toți colegii mei au rămas cu gura căscată, știind că-s orășean get-beget, din buricul Craiovei. În acel moment, doi bucureșteni, văzând că eu am zis că pot să fac așa ceva, au zis că și ei se pricep. Și ne-am trezit toți trei la făcut de căpițe. Râdeau camarazii de noi și ne șicanau, că poate ne văd muștruluiţi la raport ori sancționați disciplinar, pentru că era clar cam ce ispravă vom face. Când i-am întrebat pe colegii din București de ce s-au băgat în treaba aceasta, susţinând că şi ei se pricep la făcutul căpițelor, am avut parte de un raspuns pe măsură: „Păi ce, și tu ai zis că știi, așa că am riscat și noi, mergând pe mâna ta!” Ceea ce nu știau ei era că eu chiar participasem deseori, la țară, la activități asemănătoare. Asa că, după lupte seculare cu căpițele, am reusit până la venirea „aparținătorilor”, cum li se spunea rudelor soldaților, să ridicăm o mândrețe de căpițe, de nu-i venea să creadă ofițerului că le-am făcut noi. Așa am ieșit şi cu obrazul curat, și am putut să mă întâlnesc și mai repede cu ai mei. Ei, amintiri din armată, vremurile tinereții!

– *Pentru cei care sunt pasionați de fotografia „wild life” și se află la început de drum, ce sfaturi le-ați da?*

– În ceea ce privește fotografia vieții sălbatice – sau *wild life*, cum mai este denumită – s-ar putea spune multe. Dar, în principiu, ar fi următoarele repere de care trebuie ţinut cont: pasiune, cunoaștere și puțin noroc, toate suplinite de perseverență. Pasiunea te face să nu pregeți niciodată să ieși în natură, indiferent de vreme, să vrei să cunoști cât mai multe din frumusețea lumii înconjurătoare. Toate acestea nu te ajută prea mult pentru a face o fotografie reușită dacă nu apare în ecuație cunoașterea. Asta înseamnă să știi habitatul animalului sau al păsării pe care vrei s-o fotografiezi, să-i cunoști comportamentul, să știi perioadele în care este activă, în general să știi cât mai multe despre subiectul fotografiat. Faptul că eu, la început, n-am avut obiective performante, a fost un plus. Am fost nevoit să-mi dezvolt tehnici de apropiere de subiect, fără să fac zgomot, tehnici de camuflare... Într-un cuvânt, mi-am dezvoltat abilitățile. De curând, am reușit să achiziționez un teleobiectiv performant și am realizat cât de mult mă ajută experiența anterioară. Mulți fotografi spun că nu contează tehnica de care dispui. Ba contează înfiorător de mult! Bine, depinde și ce fotografiezi. Dar dacă dorești să prinzi un pescăruș albastru în zbor – „glonțul”, cum îl alint eu –, care are un zbor extraordinar de rapid, fără un aparat și un obiectiv performant n-ai să reușești niciodată. Le spun deseori prietenilor că atunci când aud pe cineva că nu contează aparatura, să se uite cu ce aparate fotografiază respectivii. Curios, aparatele lor sunt dintre cele mai performante. De-abia după ce dispui de o tehnică rezonabilă, poți începe să faci fotografie de viață sălbatică, deci, *poţi începe*, dar nu o tehnică performantă te va face automat un bun fotograf de viață sălbatică. Evident, cel mai important element, în toată acesta ecuație, rămâne fotograful. Perseverența este și ea un atu important. Indiferent de rezultatele din teren, un iubitor de natură se va bucura de ceea ce-i oferă natura la fiecare ieșire și-l va motiva să încerce mereu până obține ceea ce vrea. În cazul meu, mă consider un om fericit la fiecare ieșire în natură. N-am plecat niciodată cu scopul de a fotografia ceva anume. Natura a avut grijă să-mi ofere de multe ori subiecte incitante, episoade unice în viață, pe care mulți nu au ocazia să le vadă. Au fost și ieșiri în care m-am întors fără fotografii deosebite, dar, de fiecare dată, sufletul a fost plin de frumusețile naturii și asta mi-a fost de ajuns.

– *Ce planuri mai aveți și când vom mai putea admira ceva semnat de dumneavoastră?*

– Îmi doresc foarte mult să deschid o expoziție cu păsări din hârtie decupată și pictate, în marime naturală, alături de tablouri înfățișând aceleași păsări. Ar fi ceva extraordinar ca privitorul să vadă pasărea în marime naturală, într-un tablou-diorama, iar alături să o vadă pictată. Totodată, îmi mai doresc o expoziţie de pictură cu șerpi, aceste reptile foarte hulite de oameni, şi pe nedrept, pentru a-i prezenta la adevărata lor valoare în ecosisteme și de a trage un semnal de alarmă tinerei generații, și nu numai, în ceea ce privește protejarea lor. Totodată, am început lucrul, împreuna cu un bun prieten, la un poster cu speciile de pești din România. Știu că mulţi pescari îl așteaptă cu nerăbdare și încercăm să-l facem cât mai repede. Va fi util tuturor, de la copii și până la adulți. Și, nu în ultimul rând, sunt pe ultima sută de metri cu cărțile de colorat despre fauna și flora noastră. Din copilărie îmi doream să văd în librării o carte cu păsări, cu animale sau flori, în care să recunosc specia respectivă și să fie desenată realist. Sper ca dorința s-o văd împlinită anul acesta.

FOTOreportaj

Cu *Sound*-ul pe Drumul Olandei

de **Dan Gîju**

Ca fapt divers, *Drumul Olandei* este un roman de război – altceva decât *Drumul Flandrei* al lui **Claude Simon** – apărut pe la începutul anilor ´90, la o editură bucureşteană, şi al cărui autor habar nu aveam, când am dat cu ochii de el, adică de roman, că avea să-mi semneze peste ceva vreme ordinul de mutare într-o structură din domeniul culturii, unde-mi voi câştiga pâinea ani buni... Au trecut secole de când l-am citit şi nu mai ţin minte mare lucru din romanul acela, de fapt, îl uitasem cu totul, ca să-mi revină-n minte hodoronc-tronc, numai titlul ca atare însă, şi asta pe la începutul verii lui 2018 când, pe reţeta deja „brevetată" anul trecut, întrebat fiind dacă m-ar interesa o „excursie" în Ţara Lalelelor, în compania *Sound*-ului, fie şi ţinând cont de amănuntul că respectivul cor este format cu predilecţie din doamne şi domniţe, soprane, altiste ş.a.m.d. – basbaritonii şi tenorii fiind aşa, un fel de *rara avis* –, călugăr să fi fost şi n-aş fi aşteptat să fiu întrebat de două ori! Acum, ca să fiu sincer până la capăt, deşi apreciez mult arta plastică olandeză şi, nu în ultimul rând, fotbalul lor și berea *Heineken*, pe olandezi ca indivizi şi ca naţie, neam de imperialişti (e drept, acum reduşi la statutul de ţărişoară; cam câteva judeţe ale României de azi), de colonizatori şi, totodată, de navigatori încercaţi, totodată de mulgători de vaci bălţate şi, desigur, de ciclişti, biciclişti, triciclişti, trotinetişti (sau trotineatari?), de grădinari şi aşa mai departe, i-am simpatizat şi nu prea, mai ales de când

Peisaj citadin olandez.

„aleşii" lor, în frunte cu premierul **Mark Rutte**, se opun cu îndărătnicie de asini – era să zic de... asasini! – ca şi noi, valahii, să intrăm fie şi măcar în genunchi şi legaţi la ochi în spaţiul Schengen, atât, să intrăm, că să fim şi noi în rândul lumii... Cică nu prezentăm încredere din punct de vedere al siguranţei frontierelor, vezi Doamne, al corupţiei şi, nu încape vorbă, că n-avem nici... şapcă, de aceea s-ar opune ei în mod „oficial", în realitate însă, spun gurile „rele", fiindcă nu le cedăm lor portul Constanţa, adică să-l controleze ei şi, în maximum un cincinal–două, să-l „coafeze" în aşa hal încât să nu mai concureze Rotterdamul (între noi fie vorba, cumpărat de nemți) ori, dimpotrivă, aş fi tentat să spun, în speţă să-l modernizeze atât de mult şi decisiv, încât să-l mulgă în plin 99 de ani, măcar, de acum încolo, cât ar dura o eventuală concesionare pentru „investiţiile" operate...

În fine, vreau să mai spun că, la o adică, apropo de excursia în cauză, dacă ar fi fost să aleg Olanda ca ţintă de vacanţă, apăi altele ar fi fost priorităţile ca turist pentru un „telectual" răspopit ca mine, fie acestea şi într-o companie atât de agreabilă sau cu atât mai mult, dar nici într-un caz să audiez *Subteranul* (de acum, un program tradiţional exclusiv, marca *Sound*, de efect garantat, în concepţia artistică a **Danei Vlaicu** şi **Mioarei Radu**, supervizate de dirijorul **Voicu Popescu**) în vreo biserică reformată, asta ca să vin cu exemple concrete, şi nu de alta, însă îl mai urmărisem de vreo zece ori, cred, din vara lui 2016, când a fost lansat, pe când *Rondul de noapte* al lui **Rembrandt**, ca să ofer un reper mai la îndemână, nu-l văzusem decât în albumele de artă şi, mai nou, pe Google. Cum întâmplarea făcuse ca pe drumul spre Olanda să-l reîntâlnesc pe amicul **Marius Topală**, şi el tot pe post de „prinţ consort" la remorca unei soundiste şi animat cam de aceleaşi gânduri... „subterane" ca şi ale mele, numai bine că am plănuit să ne începem aventura în ţara lui **Ruud Gullit** & Co de la Muzeul „Van Gogh", asta aşa, de ochii lumii şi ca să ne dăm „culţi la cap", vorba ceea, că mintea noastră era cuplată la ideea să facem ce-om face pe acolo, chipurile pe la concertele corului şi, între două recitaluri, după o falsă incursiune prin zona muzeelor (până la urmă, am reuşit, totuşi, să dăm o raită pe la *Stedelijk Museum Amsterdam*, în cartierul sud-african, şi unde am intrat cu legitimaţia de jurnalist), s-o cotim drept înspre *De Wallen* („Cartierul Roşu"), unde tot omul care are habar cât de cât de Olanda visează să vadă, măcar, dacă buzunarul (sau nevasta!) nu-i permite să şi „puncteze" direct, ceva exponate cu adevărat memorabile şi care nu sunt chiar la îndemâna oricărui mocofan de pe la noi, de pe cheiurile Dâmboviţei. Mai înainte însă, pentru impresia artistică, am zis că să fim băieţi cuminţi şi să bifăm vreo două-trei concerte că, deh, poate vor mai urma şi alte turnee, şi mai ştii? Plus că nici nu merita să ne stresăm de la bun început cu chestii muzeistico-

filosofice când, peste tot prin preajmă, viaţa trepida ca-n filmele americane cu **Demi Moore**, şi în afară de asta, consultând programul recitalurilor, am reţinut că aici totul urma să se deruleze la ralanti, adică nu ca anul trecut, când, angrenaţi într-un concurs internaţional organizat nemţeşte, eu unul am stat mai mult cu emoţia-n gât şi degetul pe declanşatorul camerei video, chit că nu eram nici acolo direct implicat, dar orişicât, că una e să te întorci în ţară aureolat de un premiu, fie acesta şi onorific, şi alta cu coada între picioare şi privirea-n troler. Şi ceea ce vreau să spun încă de acum în legătură cu expediţia din această vară, este că totul s-a derulat peste aşteptările mele şi, cred, şi peste ale dirijorului **Voicu Popescu**, liderul atât de democrat şi totuşi respectat de la pupitrul *Sound*-ului, aspectul acesta datorându-se evident că soundiştilor, întrucât ei au fost eroii principali, ca să zic aşa, dar în egală măsură şi gazdelor noastre – că nu ne-am dus de capul nostru acolo! –, ci cu invitaţie... Gazde mobilizate, coordonate ş.a.m.d. exemplar de entuziasta **Anke Ter Hoeve-van Heek** (angajată a Ministerul Afacerilor Externe din Olanda, până mai ieri aflată la post şi în Ţara Mioriţei, împrejurare când a cunoscut foarte bine *Sound*-ul, din momentul descoperirii lui venind regulat la repetiţii, la Casa Studenţilor de lângă Operă), a cărei prezenţă a fost atât de tonică, de prietenoasă şi de caldă, încât mai să cred că prin vene-i curge sânge latin, necum de altceva, chit că întreaga ei alură, fizic vorbind, te duce cu gândul la vikingii de odinioară sau, în orice caz, la amazoanele războinice, mai degrabă o vezi trăgând cu arbaleta decât intonând aşa, suav şi cu privirea-n icoane, „bucăţi" gen *Meplalian*, *Chua-ay*, *Mamayoug Akun*, *Ilay Gandangan* sau, de la noi, *Doina*, *Mă luai, luai* şi *Dor Dorule*...

Practic, la olandezi – şi am avut de-a face, deopotrivă, cu tineri şi vârstnici – m-a impresionat solidaritatea, seriozitatea şi entuziasmul lor fără rezerve, tonusul lor natural şi molipsitor în organizarea şi reuşita

Între 25–27 mai 2018, ca un fel de preîncălzire pentru „aventura" olandeză, *Sound*-ul a participat la Festivalul coral internaţional „Vox Mundi" de la Teatrul Naţional „Mihai Eminescu" din Timişoara, alături de *Madrigal* – ambele ca *special guests* – şi de reprezentante ale Poloniei (*Skowronki Choir*), Finlandei (corul de copii *Ocarina Children Choir*), Spaniei (*Orfeo Universitari*), plus două coruri locale dirijate de profesoara Maria Gyuris, toate reunite în finalul serii de gală pentru intonarea *Cantus Mundi* (imnul festivalului), parte a unei „suite" de manifestări culturale de nivel european în care s-au mai implicat Biserica, Primăria şi Asociaţia Culturală Kratima. În preziua Sfintei Treimi, *Sound*-ul a participat şi la Liturghia arhierească oficiată de IPS Ioan, Arhiepiscopul Timişoarei şi Mitropolitul Banatului, la Catedrala Mitropolitană din centrul municipiului (cea mai înaltă din întreg spaţiul ortodox cu excepţie Rusiei, a Georgiei şi, mai nou, a Bucureştiului), ocazie cu care am fost martori la hirotonirea unui tânăr diacon, doctor în Teologie şi redactor la „Lumina", ziarul religios local care a mediatizat respectivul festival (ediţia din 30 mai).

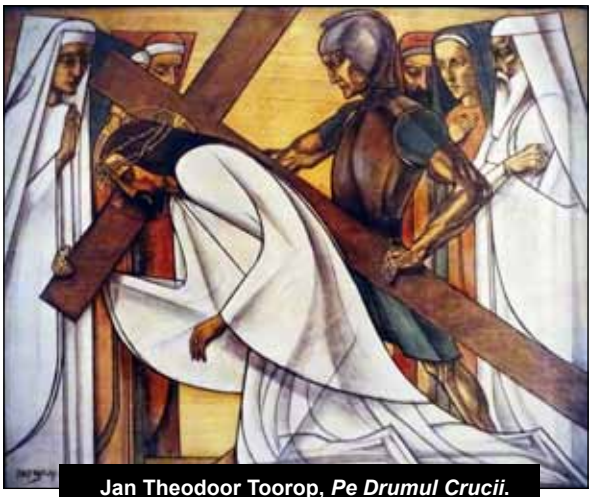

***Sound*-ul românesc şi *Kamerkoor*-ul *Doulce Memoire* olandez unite sub bagheta dirijorului Felix van den Hombergh, la repetiția pentru concertul de deschidere a turneului, în catedrala romano-catolică din Overveen, în după-amiaza zilei de 29 mai 2018.**

salbei de spectacole susţinute de corul *Sound* de-a lungul şi de-a latul Olandei, la modul singular ca să spun aşa, însă de vreo două ori şi în compania *Kamerkoor*-ului *Doulce Memoire* (dirijat de **Felix van den Hombergh** şi în care cântă **Anke**), cu toţii oameni extrem de educaţi, simpatici şi fără pic de ifose, disciplinaţi ca nemţii, sobri ca britanicii atunci când se impunea această atitudine, iar în rest, veseli şi binevoitori, sociabili şi cu zâmbetul pe buze cum numai olandezii de condiţie medie ai acestui început de mileniu pot fi (poate cu excepţia politicienilor, cum ziceam).

Pentru memoria presei, consemnez că „aventura" olandeză a început la 29 mai 2018 cu un spectacol care trebuia să se ţină undeva în Parcul Naţionaal Zuid-Kennemerland (înfiinţat în 1995 la vest de Haarlem, în Olanda de Nord, în zona localităţilor Bloemendal, Velsen şi Zanvoort), însă vremea ploioasă ne-a alungat în Catedrala Romano-Catolică din Overveen (pe Korte Zijlweg 5), monument naţional, cu picturi de **Jan Theodoor Toorop** (1858–1928), adept al *Art Nouveau*-ului, unde *Sound*-ul a dăruit publicului, relativ numeros, în ciuda ploii torenţiale care nu a întârziat să se cearnă, spectacolul *Subteran* (redenumit *100Sounds* în anul Centenarului), o suită de doine care te poartă în aproape toată gama spirituală românească, de la naştere la căsătorie, viaţă împlinită şi moarte, la care se mai adaugă *Suită din Țara Oașului*, piese precum *Dor, dorule*, *Junii buni*, variațiuni pe tema Chindiei ş.a., ceea ce a produs o puternică impresie gazdelor noastre venite aici şi pentru corul lor, desigur, pe finalul spectacolului reunit cu *Sound*-ul nostru pentru interpretarea *Doinei* şi a celorlalte două piese arătate mai sus, în dreptul „amazoanei" **Anke**, şi vreau să spun că la unison cu toată lumea am aplaudat cu sinceră admiraţia arta lor corală şi dăruirea fără rezerve.

A doua zi, 30 mai, *Sound*-ul a susţinut un concert la *Waalse Kerk* (*Eglise Wallone*, Biserica Valonă, de cult protestant) din Amsterdam, interpretarea fiind de asemenea la superlativ, atâta doar că aici, anunţat în scurt şi cu ecou minim în rândul comunităţii româneşti din Capitală, numărul spectatorilor a fost destul de modest, din păcate, şi aceasta în paguba tuturor părţilor implicate fiindcă, vreau să subliniez, am remarcat câteva chipuri de români – mai precis de româncuţe – foarte fericite, aproape cu ochii în lacrimi să afle şi să vadă că acolo, aproape că în inima Amsterdamului, în biserica aceea oarecum austeră şi totuşi prietenoasă, când de jur-împrejur oraşul îşi trăieşte viaţa lui tumultuoasă, dintr-o dată timpul se opreşte în loc şi ca dintr-un difuzor fermecat se aud bine-cunoscutele cântece corale româneşti interpretate de o manieră dumnezeiască...

Jan Theodoor Toorop, *Pe Drumul Crucii*.

Ca vineri, 1 iunie – ziua precedentă fiind rezervată odihnei şi repetiţiilor –, *Sound*-ul să susţină nu mai puţin de trei concerte în Olanda: primul la *Europese School Den Haag* (Şcoala Europeană din Haga), „aranjat" graţie tandemului **Anke**–**Petruţa Păcuraru** (până mai ieri, soundistă cu acte în regulă şi ea, acum profesoară aici, şi încă una pe cât de drăgălaşă, pe atât de apreciată),

cel de-al doilea a avut loc tot la Haga, la sediul *Europol*, organizat de Ambasada României în Regatul Ţărilor de Jos împreună cu Biroul de Legătură al României la *Europol* şi, după cum este titrat pe site-ul ambasadei, „sub auspiciile Anului Centenar și ale apropiatei deținere de către România, în prima jumătate a anului 2019, a Președinției Consiliului UE". Cu această ocazie, o figură frumoasă, prin modul în care au fost primiţi, apreciaţi şi aplaudaţi soundiştii, numele dirijorului **Voicu Popescu** fiind, de altfel, bine cunoscut aici, au făcut Excelenţa Sa **Brânduşa Ioana Predescu**, ambasadoarea României la Haga, dar şi **Isabela Dragnea**, şeful compartimentului cultură de la ambasadă, nu în ultimul rând omniprezenta **Anke**, că datorită diligenţelor ei a aflat ambasadoarea noastră de aici despre „incursiunea" *Sound*-ului în Olanda, cu ce scop anume pe acolo nu mai reiau... Să mai reţinem că recitalul nu numai că a „prilejuit angajaților din *Europol*, deopotrivă români și din state membre UE, întâlnirea cu muzica tradițională și contemporană românească într-o interpretare de excepție și o incursiune în spiritualitatea românească" (*https://haga.mae.ro/local-news/1465*) ci, mai mult de atât, a fost audiat şi de noul Director executiv al *Europol*, **Catherine De Bolle**, care a avut, sigur că da, cuvinte frumoase la adresa României.

Al treilea concert s-a ţinut seara, la Dorpskerk van Nootdorp, biserica satului (reformată olandeză) de pe Dorpsstraat, în orăşelul Nootdorp, aproape de orele 20.00, tot după o ploaie memorabilă, gazdă fiind teologul **Florin Negreanu**, care slujeşte aici, un foarte bun organizator, artist (violonist) în timpul liber şi un bun român. Şi această biserică, a cărei cupolă este din lemn la interior, veche de sute de ani, are o sonorizare de mare ateneu, cu un ecou special deşi nu este prea impozantă spe deosebire de altele. Am întâlnit-o aici, printre voluntarii angrenaţi în reuşita evenimentului, pe **Antonia**, studentă originară din Cluj, plinuţă dar inimoasă, o adevărată româncă din linia întâi, una dintre cei 33 de voluntari români angrenaţi aici în diverse activităţi pentru sprijinul comunităţii.

Duminică, 3 iunie, soundiştii au susţinut un concert caritabil pentru persoanele care nu pot pleca în vacanțe (handicap locomotor, bătrânețe etc.) la Roosevelt Pavilion in Doorn, aceasta după o incursiune cu aură turistică prin Rotterdam, unde numai bine că, între atâtea altele, am profitat ca să aruncăm o privire de la mare înălţime (185 m), din Turnul Euromast (amplasat în Het Park), dar numai privire, atât, nimănui netrecându-i prin minte să tragă şi un concert cu doine şi, eventual, cu manele de prin Carpaţi şi împrejurimi...

Vineri, 1 iunie, *Sound*-ul a susţinut nu mai puţin de trei concerte în Olanda, primul la *Europese School Den Haag* (Şcoala Europeană din Haga), în fața a circa două sute de elevi, a căror profesoară este Petruţa Păcuraru (în medalion, stânga, alături de Irinuka), până mai ieri soprană în corul dirijat de Voicu Popescu.

Acestea fiind zise (scrise), să continuăm cu impresiile... Şi una dintre primele astfel de impresii reţinute e că viaţa e tare scumpă pentru un român onest rătăcit pe acolo, adică un taxi are 3 euro pornirea şi 2,20 de euro/kilometru, un bilet la metrou, valabil doar două ore, costă 3,5 euro, dar toate acestea se compensează cu amănuntul că transporturile sunt foarte bine organizate aici, în special cele pe şine, atrăgând atenţia în mod plăcut prin viteza (peste 140 km/oră uneori) şi comoditatea lor, prin curăţenie, precizie, prin multe altele, trenurile şi metrourile funcţionând ceas, ca şi troleiele şi autobuzele, plus că sistemul de taxare a călătorilor este organizat dacă nu impecabil, măcar eficient, nu ca la noi, unde aproape că nu este zi de la Dumnezeu să nu dai cu ochii de acel spectacol tragi-comico-dezgustător cu „poliţia" transportului în comun, aşa-numiţii „controlori" care umblă în haită şi sar precum ereţii pe câte un provincial mai ghinionist care, aterizat cu pluta în Bucureşti şi neavând habar cum să valideze cartela, se trezeşte exact când îi este lumea mai dragă şi începe să caşte gura la Casa Poporului, în rolul călătorului clandestin, infractor de drept comun şi, drept consecinţă, tratat precum cel mai mare criminal din istorie, asta ca să se înveţe minte să mai calce pe aici, spre deliciul cohortelor de şuţi ocazionali. Raportându-mă fie şi doar la acest aspect, e clar că părem cu o jumătate de secol, cel puţin, în urma olandezilor (ce să mai zic de nemţi, de cehi şi de alte specii... europene!), inclusiv modalitatea de vânzare a biletelor (cardurilor) de călătorie poate că ar trebui „copiată" (slavă Domnului că la aşa ceva cică ne-am pricepe!), bazată pe sistem bancomat, cu un euro în plus dacă soliciţi bilet tipărit pe hârtie cartonată cu cash, altminteri rămânând valabil cardul reîncărcabil, achiziţionat şi acesta cu 7,5 euro. E drept că de la o vreme încoace, pe ruta Aeroportul „Henri Coandă"–Bucureşti, se „implementează" şi la noi ceva din sistemul acesta, nu mai spun că relativ recent, primăriţa noastră, a bucureştenilor, **„Găbiţa" Firea**, tocmai ne-a scris acasă, scrisoare clasică vreau să spun, că „după ce parcul auto al STB va fi adus la standardele necesare satisfacerii nevoilor publicului" – asta cred că la Sfântul Aşteaptă, dar să nu dispe-răm –, în cazul că bucureştenii, consultaţi probabil printr-un referendum, „vor fi de acord" (ar fi culmea să nu fie!), transportul public de suprafaţă din Bucureşti o să devină „gratuit pentru rezidenţi" (dă, Doamne!), „cu păstrarea calităţii şi siguranţei serviciilor oferite". Vorbeam de Olanda însă, şi de olandezi, care, scăpaţi deja de astfel de griji mărunte, sunt mult mai emancipaţi decât noi, ceea ce nu înseamnă că sunt chiar perfecţi (sau poate că sunt, dar n-am eu încă studiile necesare la bază ca să pricep, cine ştie!). În orice caz, nu

Haga, 1 iunie 2018, la sediul *Europol*, imediat după concertul *Sound*-ului organizat de Ambasada României în Regatul Ţărilor de Jos împreună cu Biroul de Legătură al României la Europol, primind felicitările Directorului executiv al *Europol*, doamna Catherine De Bolle (*foto stânga-sus*) şi tot în aceeaşi zi, către seară, la Dorpskerk van Nootdorp, în biserica de pe Dorpsstraat, Nootdorp, cu Excelenţa Sa Brânduşa Ioana Predescu, ambasadoarea României la Haga şi, în rolul gazdei primitoare, teologul Florin Negreanu (*foto jos, în centru*).

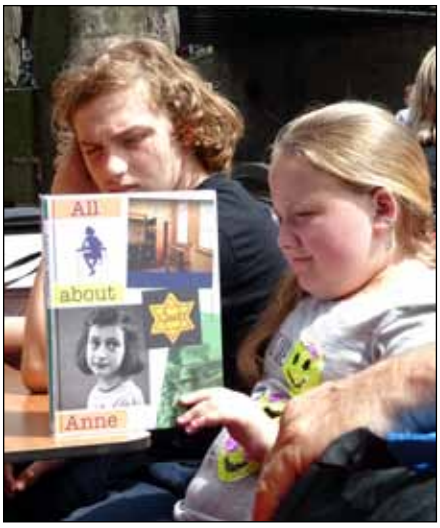
Olanda, ţara bicicletelor şi a femeilor îmbrăcate neglijent, dar zâmbăreţe, a bărbaţilor calmi, cu feţele lor de oameni fără griji, uneori atât de inexpresive, dar şi a trevestiţilor şi nu doar a lor. M-a frapat, totuşi, că în toate cele câteva zile petrecute acolo, n-am văzut picior de ţigan şi de cerşetor valah, ca în Italia şi aiurea; până şi arabi am întâlnit foarte puţini, şi nu mi-am putut explica de ce... Probabil că Olanda este încă o ţară destul de scumpă şi pretenţioasă pentru ei. Sau poate că ei sunt prea săraci pentru ea... Dar oare, pentru cât timp?

Pe faleză, la Gara Centrală, pe Canalul Buiten-IJ şi aiurea circulă barje cu nisip şi materiale de construcţii, feriboturi, şalupe şi vapoare de felurite clase şi de toate naţiile, dar mai ales bărcuţe cu turişti de weekend, ceea ce înseamnă bani, bogăţie, viaţă trepidantă, consum; un du-te-vino continuu, soare, valuri, vis şi splendoare, muncă şi, în acelaşi timp, cântec... Cântecul, cea mai frumoasă vrajă din câte i-au fost date omului ca să uite că este muritor.

pot afirma că ne-ar prinde şi pe noi să fim ca ei, aş susţine mai degrabă că nu, dar una peste alta, a fost interesant să întâlnesc, ici-colo, câte un caz aparte, de pildă două lesbiene foarte parfumate şi elegante, ca la 40–45 de ani (o roşcată şi o şatenă, aceasta din urmă o femeiuşcă tare nostimă, în fustiţă scurtă, la o palmă bună deasupra genunchilor, neagră, cu un piept cât se poate de apetisant, unghii fin lăcuite, tăiate impecabil, bine proporţionată şi, drept urmare, într-un taior strâns pe talia de viespe, în vreme ce „roşcata”, ceva mai duduruză şi zâmbăreaţă, cu manichiura de un roşu aprins, în alb vaporos de la centură în sus şi, în rest, cu pantalon, sandale fără toc, cu picioare foarte frumoase, *of course*, medii ca lungime şi uniform bronzate, cu o verighetă lată, filigranată, pe inelarul stâng, fără alte zorzoane), care s-au mângâiat tot timpul mai mult decât tandru, deşi cumva discret, în ritmul cântecelor *Sound*-ului, acolo în Catedrala Romano-Catolică din

Overveen, în vreme ce eu, cu timpanul înspre amvon, cum ar veni către sursa sonoră, într-acolo de unde mi se părea că se aude *Subteranul*, dar cu coada ochiului mai mult trăgând către ele, numai la cele sfinte nu mă gândeam, Doamne iartă-mă! Ca a doua zi, prin Amsterdam, dând cu ochii de travestiţii, de tatuaţii şi de tot soiul de alte specii ale genului (sau genuri ale speciei), de „sclavele" sexuale din vitrinele afişate pe *De Wallen* ş.a.m.d. – unele destul de triste şi totuşi cu atât mai frumoase, parcă –, nu mai spun de salba de cafenele în care puştoaice „plictisite" prematur de viaţă fumează marijuana şi alte alea, să nu mă mai mir de nimic...

Oricum ar fi, însă, concluzia care persistă este că olandezii, gazdele noastre din luna mai 2018 adică, sunt ireproşabili companioni, care ştiu să-şi respecte blazonul, după cum şi soundiştii şi l-au respectat pe al lor... Au cântat împreună, primind aplauze la scenă deschisă şi e cert că, prin muzică, românii şi olandezii se înţeleg de o mie de ori mai bine decât duelându-se-n replici „savante", precum parlamentarii de la Bucureşti cu cei din Amsterdam când se mai întâlnesc pe câte-o tarla pe la Strasbourg ori la Bruxelles. Sunt oameni veseli, care-şi trăiesc viaţa fără griji, toţi spectatorii olandezi (de românaşii noştri nu mai spun) întâlniţi prin bisericile şi peste tot pe acolo pe unde s-au derulat spectacolele *Sound*-ului arătându-se foarte impresionaţi de muzica noastră, deşi nu înţelegeau cuvintele (exceptând cazurile când au fost traduse de **Anke**), după aplauze şi mai ales după chipurile lor care iradiau o bucurie aparte se vedea de la o poştă că mesajul transmis le-a mers drept la inimă.

Ceva mai „copt" (nu din perspectiva înfiinţării, deşi ne „bate" şi aici, ci ca medie de vârstă a membrilor), *Kamerkoor Doulce Memoire* – corul olandez adică – a interpretat câteva cântece foarte armonioase, **Anke** & Co producându-se cu mare entuziasm, ceea ce m-a făcut să înţeleg, deşi nu sunt un specialist în domeniu, că muzica – cu deosebire muzica corală – este, mai înainte de orice, o formă de educaţie care trădează gradul de civilizaţie, inteligenţa, forţa de creaţie şi imaginaţia, cu atât mai mult vechimea şi, per ansamblu, valoarea unui popor. Iar faptul că olandezii i-au invitat pe soundişti în ţara lor, să cânte şi să se bucure împreună, dincolo de relaţiile ocazionale de simpatie şi de predispoziţia de comunicare interpersonală, de prietenie în fond, demonstrează preţuirea şi respectul pentru ceea ce are mai frumos şi mai demn de apreciat România noastră, sentimentul fiind de altminteri unul reciproc. Şi fără să vreau au remarcat cum, ca şi noi, dar poate

Olanda, azi, poate însemna orice, de la Van Gogh la Johan Cruyff, de la Anna Frank (m-am crucit câtă propagandă se face pe tema aceasta şi la ce scară!) la bărcile şi barcazurile care taie-n lung şi-n lat canalele Amsterdamului, de la berea Heineken la brânza de cea mai bună calitate şi la toată gama posibilă şi imposibilă de trandafiri cu parfum incert şi lalele tralalele, că de biciclete am pomenit deja... Respectabilă şi azi, în anii ei de glorie flota acestei ţări era comandată de amirali cu faimă (Michiel de Ruyter şi Maarten Tromp, de pildă) şi număra circa 2 000 de vase militare precum corabia din imagine, dar mai ales comerciale, cu care a cucerit lumea, cam cum începuserăm să o facem şi noi pe vremea lui Ceauşescu... Că n-am putut ţine trena prea mult pe mările şi oceanele lumii, asta se vede mai bine ca oricând în zilele noastre, dar la o adică avem şi noi Nava Şcoală „Mircea", păi nu?

În după-amiaza zilei de 3 iunie 2018, *Sound*-ul a susţinut un recital – cum ar veni, recitalul de adio! – şi în faţa unei comunităţi de venerabili din Nieuw Hydepark din Doorn, o locaţie modernă „pentru vacanţe de îngrijire”, cum este precizat pe site-ul acesteia, în fapt un fel de azil de lux pentru weekend şi vacanţă, unde „pensionarii” se simt excelent, socializează, beau vin, bere şi suc, au capelă de rugăciuni, ring de dans şi un parc verde de milioane, aer curat, servicii ireproşabile. A fost ziua aplauzelor la scenă deschisă, spectatorii de aici ştiind să aprecieze poate mai mult decât oricine arta interpretativă şi muzica românească.

că mai mult decât noi, olandezii cântă de plăcere, perfect conştienţi că muzica înalţă, formează caractere şi face viaţa mai suportabilă, aducând voie bună, bogăţie sufletească, unind inimi şi anulând depărtări într-o armonie care, ţinând cont că, de regulă, concertele de acum, ca şi acelea de anul trecut, din Germania şi din Belgia îndeosebi, au avut loc în biserici al căror rit nici că mai contează, îţi îndreaptă gândul, invariabil şi involuntar, către Dumnezeu, fără de care, nu mai am nicio îndoială, aproape că nimic pe lume nu este posibil. De fapt, Catedrala Romano-Catolică din Overveen, unde s-a cântat prima oară, clădirea în sine vreau să spun, degajă o energie atât de aparte, încât nicăieri altundeva – şi i-am ascultat în peste 20 de astfel de biserici, cred, de când îi cunosc, pe soundişti, interpretând piesa *Tatăl nostru* (compozitor Dan Voiculescu) – n-a rezonat ca aici.

Şi am mai remarcat la olandezi, şi încă din prima seară de concert, cu toate că ei au altă cultură şi, evident, alt repertoriu, aceeaşi voinţă ca şi la noi de a-şi impresiona plăcut auditoriul şi de a-şi reprezenta ţara cât mai bine posibil, de a transmite emoţie şi optimism, încredere în cerul senin, deşi atunci şi acolo, la Overveen, afară, ploaia continua să curgă şiroaie, iar la Liège, în Belgia vecină, tocmai avusese loc un atac armat, bănuit terorist, soldat cu trei morţi... Senzaţia însă că peste tot acolo, dar nu numai acolo, era prezent Dumnezeu, nu o putea anula absolut nimeni şi nimic. Nici măcar un atac terorist venit din apropiere pe calea undelor şi cu atât mai mult gândul stupid, explodat dintr-o dată aşa, aiurea, dintr-o prejudecată, cum se întâmplă de obicei, că vreun politician ciudat, din cine ştie ce interese de clan sau meschine, se va opune şi mâine la acordarea vreunei pomeni europene sărmanului român pe motiv că nu are... şapcă. Şi ce dacă? Atâta vreme cât ştie să cânte, românul nu mai are nevoie de nimic absolut, eventual numai de o bisericuţă unde să înalţe un imn de slavă Creatorului fiindcă la ora astrală a zămislirii Universului ne-a avut în vedere şi pe noi, aşa cum am fost şi rămânem, păcătoşi, ignoranţi, corupţi şi inocenţi, poate prea inocenţi dar atât...

Mulţumesc *Sound*-ului că rezistă încă pe baricade! Şi că mi-a rezervat un loc în avionul de Amsterdam dus-întors. (Prietenii ştiu de ce).

Bucureşti, 8 decembrie 2018

Poesis

de **Victoria Milescu**

Oraşul bunăvoinţei

Plin de poezie îmi pare acest oraş
când ne plimbăm împreună
pe bulevardele înverzind
cu fiece respiraţie a noastră uimită, precipitată
plin de poezie ca un stup cu miere îmi pare
privind perechile tinere mergând în tandem
pe aripi metalice, argintii
decupate din stele
ei funcţionează cu celestul combustibil al iubirii
bucuria lor curge-n cascadă de lumini
peste oraşul plin de poezia lacrimilor neverosimile
ale cerului de vară
ţinându-ne strâns la piept cu ultimele puteri
ce minune, să treci printre oamenii fericiţi
fără ca ei să te observe
nimănui să nu-i pese de tine
decât unui singur om care vine încet
nu şti când, nici de unde, ca moartea.

Fără grija uitării

Oare cât ar trebui să trăiesc
să-ţi spun toate vorbele pe care le-am inventat
în clipele de singurătate
fără grija vindecării
suferinţa e ceva misterios
vine în urma mea să vadă dacă sunt vie
şi încă în risipire de sine
ţin minte toate cuvintele pe care mi le-ai spus
şi golurile dintre ele umplute cu lacrimi
cu îmbrăţişări grele
ţin minte fiece frunză desprinsă
din pomul vieţii
pe care am scris povestea noastră
de la facerea şi desfacerea lumii
dar cum să te aperi de atâta viaţă
năvălind fără grija că ar putea ucide
prea multa strălucire şi frumuseţe
cum să te aperi de vraja nimicitoare a iubirii
venind din ţara ei necunoscută
unde am fost odată şi umbră dar şi lumină
ţin minte toate insomniile paradisului
fără grija trezirii pe o planetă încă fierbinte
ţin minte şi ce ar fi trebuit să uit
pe aici se cam moare
din dragoste sau din alte cauze
unele sunt limpezi ca lumina zilei
altele cred că sunt născocite de zei...

Jocul de-a viaţa

M-am jucat de-a pasărea vestitoare
m-am jucat de-a peştele-n mare
de-a şarpele-n iarbă
în patria mea cu anotimpuri
în patria mea seismică
unde totul mereu se grăbeşte să ardă
aruncând spre nori pietre magice
din măruntaiele munţilor
m-am jucat de-a munţii cu râuri de aur

m-am jucat de-a câmpia în zori rostogolindu-se
printre boabele coapte cu centuri de maci
în patria mea sub albastrul suprem al cerului
în care mi-am înmuiat buzele şi am sărutat
zidurile bisericilor
din patria mea crucificată
prea frumoasă, prea bogată

m-am jucat de-a troienele de zăpadă
topindu-se-n lacrimile răşinii de brad
m-am jucat de-a singurătatea
într-o ţară singură împotriva tuturor
m-am jucat de-a iubirea şi ura
m-am jucat de-a zborul şi căderea
de-a măreţia şi îngenuncherea
răsplătită şi pedepsită de o ţară
fără de care nu poţi trăi

îţi mulţumesc, Doamne,
că m-ai lăsat să mă joc de-a viaţa
aici, unde a fost cel mai greu
şi cel mai frumos...

Anotimp

La tâmpla ce strigă a toamnă,
nepăsător, fără cuvinte,
mă răspândesc în miresme
de vară,
când mâinile tale-mi
sculptează trupul şi sufletul
în rostogoliri
incandescente
de primăvară.

Împotriva deşertului

Iubite, păstrează devremele-n noi.
Cu vâsla memoriei,
în voia valului,
să lăsăm
să ne locuiască
sărutul.
De pază
împotriva deşertului.

Cândva

Cândva,
sufletul meu va fugi
cu vântul.
Atunci
eu voi mai fi
doar în cânt de mesteceni,
în foşnetul, răcoarea
şi-n umbra ce-o dă liliacul.

Mă vei auzi în tremurul frunzelor,
puţin, tot mai puţin,
apoi, deloc.

Totuşi, poate vântul va păstra,
un timp măcar,
conturul a ceea sufletul meu
a rodit...

de **Evelyne Croitoru**

Cântec

E-un cântec
sufletul meu.
Parfumuri-ecou
se aţin,
cu roiuri de fluturi
ce vin,
şi-mi scaldă fiinţa
din nou.

E-un cântec
întreg trupul meu.
În tot cel cuprins,
tălmăcit de razele lunii
şi vâslele
sângelui tău.

Jazz poems

de **George Canache**

– Plouă! Nu avem umbrele,
tramvaiul nu vine.
– Da! Dar în engleză plouă altfel: *It´s raining!*
– Ai dreptate: mai multă ceață.

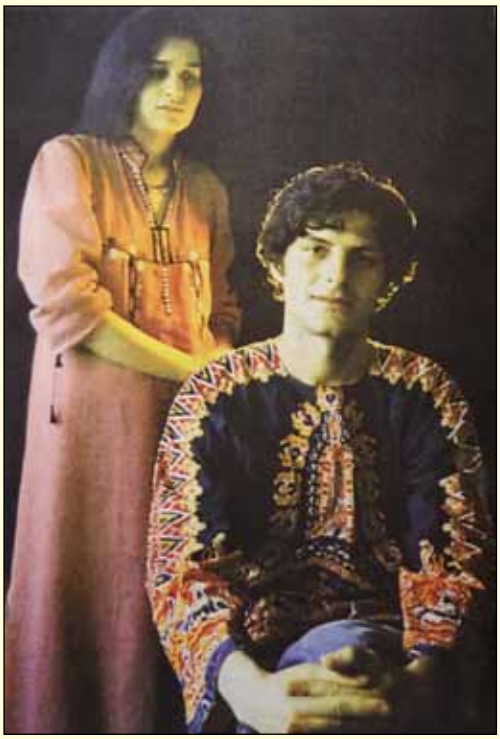

Foto: Teodorescu Marius Adrian

Air hostess:
– *What woul you like to drink?*
– *I´ll take a double whisky with ice.*
– *A simple, just a whisky for me!*
– *O.K.!*

Printre ochiuri de nori,
„Orașul Luminilor” –
Turnul Eiffel.

– *Je t´aime!*
– *Moi, je t´adore!*

Pe urmele pașilor,
Cald, întunericul...

– *Ave!* Un taxi liber!
– *Ave! Ave!*
Și un vers de la bunul Dumnezeu:
„Dédié au: Prince Antoine de Saint-Exupéry”.

– Murgeni, cu intrare din bulevardul Basarabia;
Al doilea bloc pe stânga, scara a doua.
– O.K.!
– Se poate puțin mai cald?
– O.K.!

– Păstrați restul!
– O.K.!

Elixirul fericirii

Haibun

de **Constantin Stroe**

Ştim cu toţii că, după solstiţiul de vară, încetul cu încetul, nopţile devin mai lungi decât zilele, apropiindune de iarnă. Rând pe rând, roadele pământului încep să dea în pârg. Florile îşi etalează strălucirea şi parfumul prin grădini şi parcuri.

Mulţi dintre români sunt fascinaţi de mirajul plajelor fierbinţi ale mării, alţii de măreţia munţilor, şi unii, şi alţii merg, în măsura posibilităţilor, la munte sau la mare, să se bucure de o binemeritată vacanţă, după un an de trudă. Cei cu fiţe şi cu dare de mână îşi expun snobismul prin locuri inaccesibile muritorilor de rând, unde aceştia din urmă nu ajung decât prin intermediul filmelor şi fotografiilor.

Noi, care stăm la bloc, şi mai avem încă părinţi pe la ţară, ne petrecem câteva zile sau săptămâni acolo, şi vă spun din experienţă că este minunat! Aici vedem verdele crud al ierbii şi simţim aromele de pepene galben şi verde, sau mireasma florilor din grădini, a strugurilor copţi... Adunate toate formează elixirul fericirii. Tot aici vezi lumina lunii care abia a răsărit şi auzi ţârâitul în cor al greierilor, odată cu lăsarea serii. Ce minunăţie!

Seară de toamnă –
concertul greierilor
o delectare

Autumn evening –
the concert of crickets
a delight

Pe uliţa satului se coboară de pe dealuri şi trec carele pline de ştiuleţi şi dovleci, sau cu struguri. Se risipesc peste tot miresmele bogăţiilor adunate de harnicii oameni ai satului. Seara a început să îşi scuture bruma peste sat. Ici-colo vezi fumegând câte un coş, semn că se lasă frigul.

Mireasma toamnei –
pe uliţa satului
carele grele

Autumn fragrance –
on the village street
the heavy carts

Cerul se-ngreunează cu nori de plumb şi-ncepe să ningă... Primii fulgi de omăt! Deodată, se albeşte pământul iar pomii înţepenesc în grădini. Pe drum, rar iese câte un om cu treburi prin apropiere. Cu toţii, localnicii, sunt strânşi pe lângă sobe. Iarna i-a băgat în case. Este aproape sfârşitul anului. Se aşteaptă sărbătorile de iarnă, prilej de a petrece clipe minunate ca în copilărie.

Vine Anul Nou –
de fiecare dată
amintirile

New Year is coming –
as each time
the memories

Zi aniversară

Haibun

E vară! Deja s-a luat vacanţă. Privesc pe fereastră, de dimineaţă, oamenii care merg la serviciu. Mă văd din nou copil, cu toate că sunt pensionar de câţiva ani...

La fel şi atunci, priveam pe fereastră, eliberat de lecţii şi teme, pentru a vedea vreun coleg trecând, ca s-o zbughim la gârlă...

Alergam cu picioarele goale, prin praful încins al străzii, până pe malul râul Colentina. Ajunşi aici, ne dezbrăcam şi ne aruncam direct în apă, gălăgioşi şi bucuroşi la maximum. După câteva ture de înot, ieşeam la mal şi povesteam una, alta... Nici nu ştiam cum trecea timpul şi soarele aluneca după perdeaua pădurii. Ne îmbrăcam şi ne îndreptam spre case, sperând că timpul va ţine cu noi, ca a doua zi să revenim.

Acum, privesc de pe balcon, ca-n copilărie, prin fereastră, să-mi văd copiii şi nepoţii venind să mă sărbătorească. Soţia mea, Ileana, s-a pregătit cantotdeauna să-i primească aşa cum se cuvine. Câtă bucurie!

Flori, zâmbete, îmbrăţişări...

Zi aniversară –
lumânările nu mai au
loc în tort

Birthday –
the candles have not place
in the cake

Cu sufletul împăcat, că mi-am îndeplinit misia pe acest pământ, nostalgic, mă aşez la televizor şi-n colţul ochilor simt o umezeală... Ce repede a trecut viaţa!

Consilierul gândurilor

Îţi văd gândurile:
Uite, gândul acela
Va lăsa o dâră roşie
În viaţa ta.
Celălalt... una neagră.

Acesta va întâlni un copac
Şi celălalt te va duce la un izvor.

Nu te îndepărta niciodată
De gândul albastru.
Şi nu te opri
Din gândul verde!

Să nu urmezi gândul galben
Care te va duce într-o prăpastie
Din care, ca să mai poţi ieşi,
Va trebui să te apuci strâns
De un gând violet
Care însă
Vine foarte rar pe la oameni!

Târziu, vor ajunge la tine
Gândurile pe care poţi să stai...
Atunci, aşează-te bine
Şi să stai mult!

Din când în când...

17 iunie 2017

Livia Zamfir

Vino, devino!

Fă-te tu!
Și pe mine, fă-mă martorul
devenirii tale!
Încă mai cred
Că ascunzi o bunătate uriaşă
Pe care nu mi-o arăţi.
Până când o mai ţii?

20 martie 2017

Găzduire

Mă laşi, te rog, să înnoptez,
la tine în suflet?
M-oi cuibări în cel mai mic
ungher...
Şi nu-ţi spun,
decât dacă vrei,
cam ce mai cuget...
Iar mâine dimineaţă,
plec în zori!

12 aprilie 2015

Liviu Zanfirescu

Iubirea, doar iubirea

Furtunile iubirii vin și trec;
au anotimpuri fără vârstă,
pătrund până în sălbăticia umană,
râd, plâng, zgârie, mușcă;
vrei să le simți în hematologia trăirii,
în artere, în vene, în hormonii grăbiți...
Furtunile iubirii vin și trec,
uneori rămânând o simplă partidă,
o scenă sălbatică,
departe de omenescul trăirilor,
acolo unde iubirea, doar iubirea
sună înserările,
rulează visele,
trezește zorile
într-o casă unde
râsul și plânsul pruncului
umilesc tot aurul din lume.

28 martie 2018

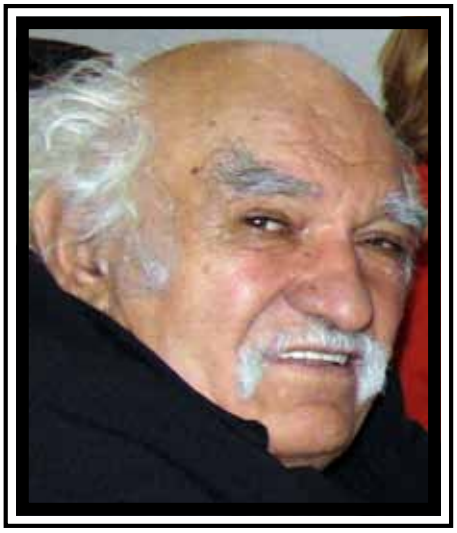
Ciclicitate

S-au dus cuvintele de-a dura,
alunecare de teren literar;
ce-am zidit într-o viață de om
s-a năruit...
Mi-e clar, o voi lua de la capăt,
nu e prima dată, dar va trebui,
ca în preceptul biblic, să redevin copil.
Aștept o minune pentru că doar ea
poate face împlinirea renașterea...
Oricum, pot să o iau de la capăt,
chiar din locul de unde am rămas;
am speranța să primesc un teren
stabil, solid, în nemărginire,
să pot visa liniștit, cu speranța
că noua zidire a cuvintelor va mai prinde
un cutremur, o altă năruire...

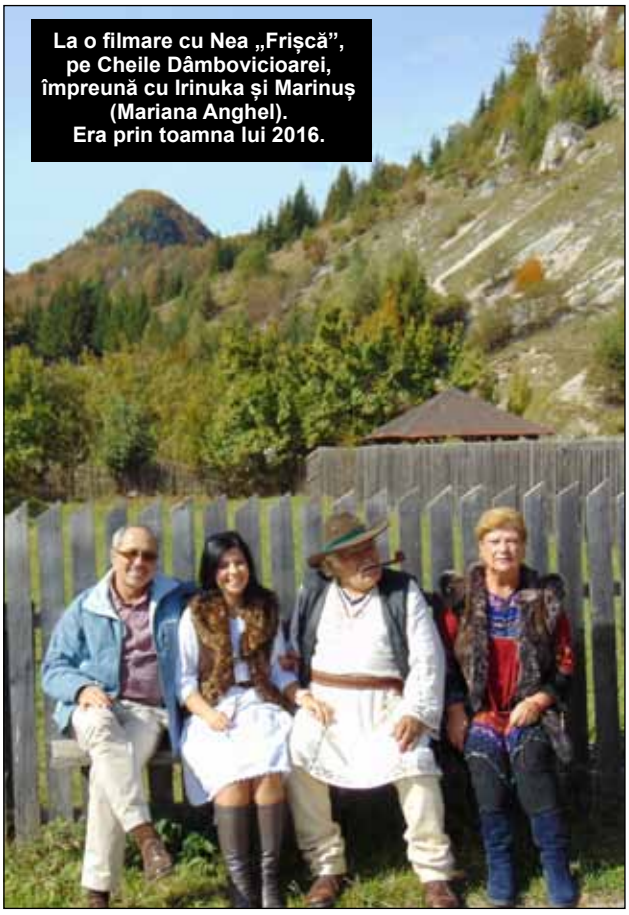
27 martie 2018

Nea „Frişcă”

La 4 iunie 2018, dintr-o sursă apropiată, verificată imediat mai apoi cu un comunicat lapidar postat pe site-ul UZP în aceeaşi zi, am aflat că a trecut la cele veşnice **Remus Fişcă** (n. 16 iulie 1939), fondator al publicaţiei

„Cronica Timpului”. M-a întristat mult această despărţire intempestivă a lui Nea „Frişcă”, după cum îi spuneam uneori, de această lume în care ne-a fost dat să ne cunoaştem cumva, nu prea mult, ci numai atât cât să-l înţeleg şi să-mi atragă atenţia, chiar să-mi devină simpatic. L-am cunoscut la Teatrul „Nostrum”, ca pe mulţi alţii, adus tot de doamna Rodica Subţirelu, ca majoritatea dintre noi... Mai mult decât noi însă, înainte de a fi actor, fie el şi amator, Remus Fişcă a fost un personaj. Avea în el ceva de deşcă bătrână – nu ştiu dacă i-a plăcut armata, dar avea aptitudini de majur cu autoritate, glas ferm, ton de comandă, privire de vultan când o făcea pe „durul” şi gesturi ferme, de om de acţiune. Fusese, din câte povestea, un fel de revizor sau cam aşa ceva la viaţa lui, în orice caz avusese atribuţiui de control în „industria” de consum la anii deplinei maturităţi şi aici era partea care nu-mi prea plăcuse la el, fiindcă se încadra, din câte l-am „citit”, în tagma aceea atât de specială a profesioniştilor intratabili la o primă vedere şi totuşi maleabili la o adică, atâta doar că trebuia să ştii cum şi, mai ales, cu ce să-l momeşti. Din când în când, l-am auzit comentând aşa, cu nostalgie, de vremurile acelea de demult, de restaurantele de lux şi chiar de nişte „animatoare”, că altminteri...; în fine, amintiri. Acum, la „Cronica Timpului”, era mai mult distribuitor decât ziarist şi, în răstimpuri, aşa cum spuneam, o mai făcea şi pe „actorul”, mare admirator al lui Constantin Tănase şi imitator de ocazie al acestuia, unul căruia însă, ca regizor, nu trebuia să-i dai prea multe replici de memorat că le uita repede şi nu că le uita, dar „nenorocirea” aceasta se întâmpla exact pe scenă, în faţa spectatorilor; cu cât era sala mai plină – şi, cel puţin, la spectacolele de început, sala de la Centrul cultural „J.L. Calderon” (azi „M. Eminescu”) era neîncăpătoare –, cu atât Nea „Frişcă” le uita mai repede şi... decisiv, spre disperarea unuia şi a altuia, recunosc că iniţial şi a mea, că ne tăia pe toţi şi nu mai ieşea nimic, dar asta numai până am realizat că, de fapt, nefiind angajaţi cu contract, nu aveam nicio obligaţie faţă de vreun patron, ceva, ci numai faţă de spectatorii care îşi rupeau din timpul lor preţios să ne urmărească şi faţă de noi înşine, atât. Da, dar mai ales atunci merita să-l vezi pe Nea „Frişcă”, în momentele când i se rupea filmul, ce figură de om neajutorat făcea, cam aşa ca un copil de şcoală generală scos la tablă deja prea târziu, când fie a uitat formula salvatoare pe bancă, în vreo fiţuică fie, mai degrabă, era paralizat de ideea că o are scrijelită cu creionul pe manşeta cămăşii, numai că nu o poate exploata întrucât învăţătoarea este cu ochiul pe el. Merita să-i urmăreşti gestica şi, mai ales, mimica atunci, în acele clipe de mare cumpănă din „cariera” sa de „mare” actor, când oricum ar fi dat-o, se alegea cu una din două: cu ropote de aplauze sau, dacă nu, cu râsetele în avalanşă ale sălii amuzate la culme, şi asta pentru mine compensa tot spectacolul deşi la început, cum ziceam, făcusem greşeala să mă cam enervez şi chiar îmi propusesem să nu mai intru în echipă cu el. El însă, nu ştiu prin ce chimie anume, mi-a arătat nu o dată că mă simpatizează şi dacă la mine era, să admit, o aparenţă, vedeam clar că o simpatiza sincer pe Irinuka, soţia mea, fiind singurul care vărsa lacrimi de crocodil când interpreta „hitul” ei, acela cu *Ană, zorile se varsă*, cunoscuta adaptare din folclor pe versurile lui Ioan Bocşa. Se aşeza în faţa ei ca un căţeluş, cu boticul pe două labe, asculta plin de concentrare şi numai ce te pomeneai că îi dau lacrimile... De fiecare dată, absolut, fără excepţie... Aşa că atunci când s-a pus problema scoaterii primului CD, cel intitulat *Din Ţara Doinelor*, abia aşteptam să fie închegat ca să i-l oferim, eu unul şi apucasem să-i spun că este între primii pe listă. Dumnezeu însă l-a chemat la El exact când CD-ul acesta a intrat în

La o filmare cu Nea „Frişcă”, pe Cheile Dâmbovicioarei, împreună cu Irinuka şi Marinuş (Mariana Anghel). Era prin toamna lui 2016.

faza finală, de multipicare. Ce să mai faci? Nu mai spun că – şi aici am luat act de marea lui generozitate, una sinceră şi rar întâlnită la alţi confraţi de scenă! –, Nea „Frişcă” a fost acela care, într-o bună seară, tot cu câteva zile înainte să plece definitiv – dar cine putea bănui atunci?! –, m-a sunat (şi a revenit şi câteva zile mai târziu, când a înţeles că, delăsător cum sunt, tot amânam), mi-a dat numărul de telefon al unei agenţii bucureştene de casting, „una dintre cele mai serioase” a ţinut să sublinieze, şi a insistat să merg să dau nişte probe că se caută figuranţi pentru un film artistic „mare de tot”, aşa a zis, şi că noi, adică Irinuka şi cu mine, sigur vom fi selectaţi. Abia după ce m-a sunat şi a treia oară, oarecum supărat, spunându-mi că el şi-a „pus obrazul”, m-am urnit de acasă către agenția aceea de casting, undeva prin zona Dorobanţilor. Aşa se face că am obţinut, ca figurant, primul meu „rol”, plătit cu bani bunicei, dar nu în filmul „mare de tot” cu care mă „ameninţase” Nea „Frişcă” (rolul acela avea să vină şi el, dar ceva mai încolo, către începutul toamnei...), ci, ţineţi-vă bine!, într-o reclamă pentru găini, pe care ieri numai ce am văzut-o distribuită pe un post naţional de televiziune de la noi, ceea ce mi-a amintit instantaneu de „furnizorul” informaţiei şi de realizatorul legăturii cu casa de casting, simpaticul, insistentul şi enervantul în acelaşi timp Nea „Frişcă” de la Teatrul „Nostrum”... Şi, automat, mi-au venit în minte şi alte decupaje, în fapt *flashback*-uri cu el, de la interminabilele repetiţii de la „Calderon” cu regizoarea Claudia Motea de acum circa patru ani şi până la scenele primului şi ultimului nostru film în care a jucat şi el, Nea „Frişcă” (de fapt, fusese cooptată cam toată trupa Teatrului „Nostrum”), unul cu mare cântec şi cu o producătoare pe cât de blondă pe atât de zurlie, film „turnat”, cum ar veni, într-o superbă toamnă românească a anului 2016 prin Cheile Dâmbovicioarei, aventură nu mai puţin memorabilă despre care voi scrie în detaliu, poate, odată şi odată, chiar dacă s-a finalizat ca multe dintre proiectele capitale la noi, la români, adică printr-un mare fâs... Film în care Nea „Frişcă”, excelent prins în rol de ţăran de la munte, a jucat – şi a şi pozat! – cu pipa mea, că numai bine că pe a lui o uitase la Bucureşti. Acum, după câte se vede, inconfundabilul nostru coleg de scenă şi de platou Nea „Frişcă” joacă în cu totul alt film, pe platourile unui cu totul alt studio, recomandat cu „contract” de o cu totul altă casă de casting, care i-a luat bilet, din păcate numai de dus, către acolo unde, vorba ceea, „nu este nici întristare, nici suspin”. Dumnezeu să aibă grijă şi să-l distribuie în roluri pe măsura talentului de care a dat dovadă şi aici, pe pământ. Şi fie-i ţărâna uşoară!

D.G.,
Bucureşti, 21 iunie 2018

Briceagul *Fürst Bismarck* şi centura de siguranţă

Gânduri la dispariţia unui prieten criminalist

Tardiv, foarte tardiv, dar nu într-atât încât să nu-mi pot face datoria de camarad şi prieten, întrucâtva, aproape că în momentul când deja încheiasem revista şi o pregăteam pentru tipar, prin fiica mea mai mare am primit trista veste că în iunie 2017, deci la mai bine de un an din momentul acesta, a trecut în eternitate şi locotenent-colonelul **Cornel Dateş** (n. 15 mai 1939), criminalist de profesie, unul dintre cei mai interesanţi pe care i-am cunoscut şi, din moment ce am şi scris un fel de „roman din povestiri adevărate” pe problematica aceasta (*Criminalistul*, 2015), vreau să spun că am întâlnit câţiva. Pe „domnul Dateş”, cum îi spuneam toţi ai noştri, a cărui activitate, în mare parte, până înainte de Revoluţie, s-a derulat pe raza municipiului şi a judeţului Sibiu, în fosta Miliţie, l-am cunoscut la Târgovişte într-un context oarecum comun şi aproape că firesc, aşa cum se cunosc bărbaţii, mulţi dintre ei, din momentul când se însoară, soţiile fiind deja prietene. Atunci, în vara lui 1989, când l-am întâlnit prima oară, dumnealui onorând invitaţia la cununia civilă, mi s-a părut – şi nu aveam să mă înşel! – genul de ardelean tipic, în primul rând foarte, calm, educat, matur în gândire şi extrem de echilibrat, pe cât de moderat în mişcări, pe atât de sigur în tot ceea ce face, mare amator de grătare şi de ieşiri la iarbă verde. Trecuse în rezervă prematur, după sau cu puţin înainte de „evenimente”, nu mai contează acum, în orice caz, el spunea că din cauza unor probleme de ordin medical, şi trăia liniştit deşi nu lipsit de griji cu soţia sa, buna şi blânda doamnă Elisabeta („Tuţi”) Dateş, undeva pe strada Hipodromului 2 (actualmente Mihai Viteazul), într-un bloc din acelea tip comunist, altminteri destul de curat şi liniştit, caracteristic aş putea zice pentru marea şi inconfundabila familie a intelectualilor de provincie. Ultima oară am vorbit la telefon către finele lui 2012 sau, poate, începutul lui 2013, el m-a sunat, era într-o seară, şi părea un pic încurcat iar eu am înţeles de ce din prima clipă, că tocmai ce divorţasem şi, cum se întâmplă adesea când soţiile sunt prietene, volens-nolens trebuise să ia „atitudine” împotriva „recalcitrantului” şi el; şi luase, situaţie delicată pentru amândoi şi pe care am „rezolvat-o” camaradereşte, ca între doi bărbaţi care ştiu perfect că nu se mai poate face nimic atunci când e să se aleagă praful, dar cu toate acestea, când nu au încotro, trebuie să mimeze că intră în joc şi că „încearcă tot posibilul”, iar ce-o ieşi la fianal, Dumnezeu cu mila. Nu aveam ce reproşuri să-mi fac fiindcă, de fapt,

cu flerul său de poliţist vechi, „domnul Dateş” simţise relativ demult că vremurile, nepotrivirile, ambâţurile şi toate celelalte erodaseră lacome porţiuni irepetabile în relaţia mea de cuplu, niciunul nu mai eram „inocenţii” din 1989, când dumnealui şi „tanti Tuţi” participaseră, mai pe toamnă, inclusiv la nunta noastră, aşa că, după amabilităţile de deschidere şi cele câteva cuvinte mai mult formale în legătură cu „problema”, fără nicio altă ecuaţie formală în plus am închis în linişte şi un pic stânjeniţi amândoi odată, fără a şti că atunci avea să fie pentru ultima oară când ne auzeam, fiindcă de văzut încetaserăm să ne mai vedem de mai bine de un an, poate doi... I-am păstrat însă în tot timpul acesta o stimă aparte şi un gând bun, şi vreau să spun că imaginea sa bonomă îmi revine încă şi azi, şi relativ des pe „discul” memoriei, dintr-un motiv în aparenţă mărunt, este drept, şi totuşi nu chiar aşa din moment ce, iată, simt nevoia să scriu despre el. Şi două sunt – şi rămân – reperele cheie care, vreau, nu vreau, mi-l readuc în minte când şi când şi, mai mult ca sigur, ambele cât se poate de... materiale, în primul rând un briceag „antic şi de demult” tip *Fürst Bismarck*, format clasic, model antebelic, deci mai vechi de un secol şi, nu în ultimul rând, banala centură de siguranţă de la autoturism care, de câte ori dau cu ochii de ele, nu chiar de fiecare dată, dar orişicât..., mi-l pun pe ecran.

Mi s-a întâmplat destul de rar, dar mi s-a întâmplat, să văd la o cunoştinţă, rudă ori prieten câte un obiect, ceva, de regulă din domeniul meu de activitate sau din sfera pasiunilor mele de care să mă îndrăgostesc subit şi să îl cer, contra cost sau în compensaţie cu altceva, mai ales când sesizam că, exceptând valoarea sentimentală, obiectul acela nu (mai) însemna mare lucru pentru proprietar ori se putea lipsi relativ lesne de el. Practic, privind retrospectiv, pot număra pe degetele de la ambele mâini astfel de cazuri în cei peste 50 de ani de viaţă şi, dacă e să detaliez, acum pe moment, îmi vin în minte ceasul de la tata, ţignalul de poliţist de la „conul Jorj” – cumnatul meu – şi, nu în ultimul rând, briceagul acela de la domnul Dateş care şi azi, acum, când scriu, se află la îndemână, pe birou fiindcă, după ce fiica mai mare, la rândul ei, mi-a cerut (şi i l-am dat, deşi nu chiar pe loc) „stiletul” primit de la Mariana Drăgescu prin anul 2000, acest briceag cu lama suplă, de 7 cm, a rămas instrumentul preferat cu care deschid scrisorile (cele mai multe cu facturi) şi care, de la o vreme, fiindcă tot mai am o fată, m-am gândit că, musai, trebuie să ajungă la ea, mai ales că l-a cunoscut bine pe domnul Dateş. Undeva pe prăsele, în arc de cerc, deasupra stemei Casei Bismarck, briceagul acesta poartă inscripţia *Fürst Bismarck*, Prinţul Bismarck, numele primei nave blindate de croazieră germană, între altele, şi nu este exclus să provină de pe respectiva navă ori să fie destinat soldaţilor germani din Primul Război Mondial, îmi place să cred, mai ales că, la baza efigiei lui Otto von Bismarck (1815–1898), primul cancelar al Imperiului german (1871–1890), este săpat şi anul 1815, deci putem avea de a face cu o „marcă” aniversară. În mare, acest tip de inscripţie se regăseşte pe o gamă largă de astfel de obiecte de uz practic precum briciuri, baionete, bricege militare moderne – din acelea cu multe utilităţi, tip „elveţian” –, cuţite de vânătoare, stilouri, aparate de ras etc. Model clasic, întâlnit la începutul secolului al XX-lea – de unde îl avea domnul Dateş nu mai reţin –, cert este că atunci când din întâmplare am dat cu ochii de el, briceagul era folosit la curăţatul pantofilor de noroi şi arăta ca atare, îl păstra în cutia cu perii şi cremă de ghete, pe balcon. Aşa uzat cum era, cu limba mică ruptă de la jumătate, iar nitul care prinde lama de bază de corp improvizat dintr-un cui obişnuit, nu mi-ar fi atras atenţia cu nimic dacă sub stratul de rugină n-aş fi desluşit efigia lui Bismarck şi, mai ales, lucrătura complexă şi destul de artistică a plăselei. Aşa că, pe scurt, l-am întrebat dacă nu-i pot oferi altul în schimb, la fel de bun pentru curăţatul pantofilor... A fost de acord imediat, numai că nu mi-l putea da atunci, pe loc, ci numai în cazul în care aş mai fi avut un drum pe la Sibiu, chestie de două-trei luni. Fireşte, n-am crezut că-şi va mai aminti, însă m-am înşelat; când am revenit, mă aştepta o frumuseţe de briceag dat la perie că ziceai că este din inox, cu un luciu aproape că păstrat şi azi, după atâţia ani!... De aceea nu mi-l putuse dărui în chiar momentul când i-l cerusem! Cât priveşte centura de siguranţă, cu aceasta este o altă şi nu lipsită de importanţă poveste, căci are ca punct de plecare perioada aceea de tranziţie, când la şoferii români, în localitate, centura de siguranţă nu era obligatorie, după care s-a introdus această normă însă „şmecherii” nu percutau, mai ales poliţiştii de profesie şi nici militarii, pe motiv că erau „de-ai lor”, poliţia abia fiind demilitarizată. Eu, de ce să fiu mai prost, puneam centura când aveamn chef ori când riscul să dau ochii cu vreun filtru al poliţiei rutiere era maximum, când însă eram cu un amic poliţist în maşină, şi mă aflam cam des, că unul dintre cumnaţi era poliţist, mai era şi domnul Dateş, dar nu numai ei... Atâta doar că domnul Dateş, am băgat bine de seamă aspectul, nu făcea niciodată rabat de la această măsură pe atunci, subliniez, cât se poate de facultativă; şi azi aşa, mâine aşa, până când l-am întrebat nu fără uimire, mai ales că era, vorba ceea, ditamai locotenent-colonelul, chiar dacă în rezervă, şi nu mergea nici cu viteză, pe când cumnatul meu, care era abia plutonier, se situa exact la polul opus, nici măcar după ce s-a impus obligativitatea centurii nu se conforma, ba din contră aş zice, atitudinea

anticentură devenise şi mai ostentativă, başca vitezomania tot mai cronică (însă numai pe drumuri de provincie, e drept, că în Capitală ezită să intre!)... În vreme ce eu, cum spuneam, mă plasasem între două ape, în funcţie de cum aveam chef, dar mai mult nu... Până atunci când, întrebat din pură curiozitate – sincer să fiu, iniţial crezusem că are vreun „inamic" din acesta pe la circulaţie, care-abia aştepta să-l prindă în ofsaid deh, ca între vechii militieni! –, domnul Dateş să-mi spună aşa, părinteşte, cu glasul lui domol dar clar, logic şi cumpătat, de ardelean aşezat, că el, ca ofiţer criminalist, cercetase sute de accidente de circulaţie soldate cu victime şi constatase că, în marea lor majoritate, dacă nu mă înşel în circa 80 la sută din cazuri, persoanele implicate ar fi scăpat cu viaţă dacă în momentul impactului ar fi purtat centura de siguranţă. Că au fost şi situaţii particulare când tocmai pentru că purtau centura de siguranţă au sfârşit tragic, asta este o altă popveste, însă cazurile de acest fel sunt insignifiante. Cum pe vremea aceea îmi pusesem în gând să scriu o carte inspirată din viaţa lui de criminalist – n-am mai scris-o fiindcă, în prag de pensie, îi fuseseră sustrase dosarele de cercetare la faţa locului cu fotografii şi note, cu tot, astfel că simplul gând că, în ciuda poveştilor altminteri captivante, partea cea mai bună a documentării putea fi (ori chiar fusese) exploatată de altul mi-a anulat orice iniţiativă în această direcţie – şi, deci, aveam capul plin cu fel de fel de crime, morţi suspecte, accidente şi nenorociri, am băgat bine la cap „lecţia" domnului Dateş – Cel de Sus să-l aibă în paza Lui! – şi, de atunci, primul gest pe care-l fac din momentul urcării la volan, devenit un automatism, deja, este să-mi pun centura de siguranţă.

„Conul Jorj", fost mare şef de post la viaţa lui, sectorist şi multe altele, nu şi-o pune nici azi!...

B. Didescu

Din cărțile primite la redacție

Nicolae Rauş, Gheorghe Neacşu, Dinu Moraru, *O agresiune sovietică împotriva României: Tatar Bunar, în documente şi în presa românească*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2017, 336 p., cu ilustraţii, cuvânt-înainte: prof. univ. dr. Ioan Scurtu. Coperta 1 reproduce fotografia „participanţilor la rebeliunea din septembrie 1924", preluată din arhiva CNSAS, ca mare parte din documentaţia pe care se bazează volumul, ne imaginăm că şi decupajele din presa vremii – substanţiale şi de o mare diversitate – sunt reproduse tot de acolo, oricum ar fi însă, cartea atinge un subiect sensibil şi de permanentă actualitate, anume atenţia de care se „bucura" spaţiul românesc dinspre Rusia mai mult sau mai puţin bolşevică atunci, la data „întâmplărilor" relatate în carte, nu mai puţin agresivă şi pusă pe „recuperări" istorice şi azi, în „era Putin", după cum va fi şi mâine, indiferent de cine va ţine cnutul la Moscova, şi e clar că un nou Tatar Bunar ne va paşte, dacă nu chiar un ultimatumum precum cele din vara lui 1940, dacă nu căscăm bine ochii spre ceea ce se mai petrece pe veşnic surprinzătorul şi totuşi enigmaticul Front de Est. Deocamdată, că tot ne-am luat de poza de pe coperta 1, trebuie precizat că nu atât „participanţii" la „rebeliune" sunt reprezentaţi acolo, că participanţi au fost mai mulţi, unii activi şi ceilalţi pasivi, cât exclusiv grupul de terorişti sovietici bine organizat şi condus în misiune care, profitând de amănuntul că organele de siguranţă ale României interbelice cam dormeau în cizmele statului – „rezemându-se" pe tratatele de pace postbelice ori acuzându-se unele pe altele de corupţie, cam ca în zilele noastre –, au făcut o destul de largă incursiune de jaf şi crimă la frontiera de est, ca pe vremea lui Pazvante Chiorul la sud de Dunăre, scopul de acum

însă fiind unul mai degrabă politic, cu bătaie lungă, nu exclusiv banditesc, şi dacă „răzmeriţa" nu s-a aprins ca la 1907, să zicem, aceasta ţine mai degrabă de faptul că românii simpli, din zonele limitrofe „focarului" aşa-zis „revoluţionar", abia ce ieşiseră cu bine din pârjolul războiului mondial şi îşi lingeau rănile, nu mai simţeu nevoia de o nouă beţie de sânge, ca ruşii, cu atât mai mult nu erau atenţi la himerele vânturate cu mare artă de propaganda roşie de dincolo de Nistru. Concret, cum arată istoricul Ioan Scurtu în cuvântul-înainte, la p. 13, „în iulie 1924, Cominternul a adoptat un plan care viza declanşarea unei acţiuni armate de mare amploare împotriva României, mizând pe antrenarea populaţiei din Basarabia şi proclamarea republicii sovietice", Tatar Bunarul, adică micul târg din judeţul Cetatea Albă, cu o mare reprezentativitate ruso-ucraineană în rândul populaţiei (70 la sută), fiind ales drept cap de pod, de unde se viza, rezultă din documente, nu doar spaţiul românesc, ci inclusiv zona Balcanilor, cu debuşare – prin Dobrogea – în Bulgaria şi mai departe, spre Serbia, Bucureştii urmând a fi anihilaţi într-o a doua fază, după Galaţi, nu mai spunem de Ardeal şi de tot ceea ce ţine de acesta, unde ungurilor, evident, li se rezervase o felie de tort între cele mai apetisante. Cartea merită citită nu doar pentru delectare şi, eventual, pentru verificarea ori însuşirea de noi cunoştinţe istorice, cât, mai ales, pentru analizarea unor ipoteze de lucru pe care imperislismul rus – şi nu numai rus – le aplică şi azi, cu evident succes în tabăra „mamelucilor", evenimentele recente din Crimeea, (re)ocupată fără ca Occidentul democrat să mârâie mai mult decât „amical", aşa, de ochii lumii, este doar un exemplu mai la îndemână, al doilea fiind Transnistria „noastră" cu tot ceea ce, invariabil, va iradia de aici într-un viitor mai mult sau mai puţin controlat. (**B. Didescu**)

FOTOreportaj

La Chişinău, cu eminescologii

de **Dan Gîju**

La început de septembrie 2018, cu ocazia celei de VII-a ediţii a Congresului Mondial al Eminescologilor desfăşurat la Chişinău, Academia de Ştiinţe a Moldovei (1–2 septembrie 2018), în lipsa titularului Nicolae Ionel, reţinut acasă din motive personale, preşedintele Societăţii Scriitorilor Târgovişteni (editorul Mihai Stan) m-a desemnat pe mine şi, cum nu mai văzusem capitala moldavă de dincolo de Prut cam de multişor (nu pot uita că prima oară – şi, până recent, ultima oară! – fusesem acolo prin bunăvoinţa profesoarei Alexandrina Dinu), dar în primul rând fiindcă s-a întâmplat să nu am altceva mai important în program, m-am grăbit să accept. Şi aşa se face că m-am trezit într-un fel de „comando” cu scriitorii târgovişteni Emil Stănescu (şeful „delegaţiei”), George Piteş (pe post de şofer) şi veşnic tânărul şi fericele dom´ profesor Dumitru Copilu-Copillin, la o adică şi în rol de translator de limba rusă, eventual de... moldovenească în cazul că însuşi preşedintele Igor Dodon şi-ar fi făcut apariţia la eveniment, ceea ce nu a fost cazul (din păcate pentru dumnealui, Preşedintele)... Numai bine că am nimerit la Chişinău în plină sărbătoare a Limbii române, eveniment căruia, cu cât te apropii de... Siberia, cu atât i se consacră serbări mai ample şi zgomotoase, este drept că supravegheate cu „grijă” frăţească de către jandarmi (la „cei de dincolo de Prut” numiţi... *carabinieri*) şi de poliţiştii din Brigada „Fulger” (sper să nu greşesc!), toţi tineri şi deloc speriaţi de bombe, ca mai acum ceva ani, dimpotrivă, sociabili şi politicoşi, etalându-şi uniformele lor negre în care patina rusă este încă destul de evidentă.... Şi faptul că i-am întâlnit peste tot pe acolo, fie patrulând, de regulă însă asigurând un fel de cordon static pe laturile unui fel de perimetru de siguranţă, mi-a produs o stare destul de stranie, pe de o parte de mândrie şi confort, dar asta pentru că eu însumi sunt militar şi îmi place să aud militari vorbind româneşte, pe de altă parte însă una de inexprimabilă nelinişte şi teamă, că niciodată nu poţi fi sigur pe jandarmii de la noi, darămite pe aceia de dincolo de Prut, încă nedeparazitaţi sută la sută de ciuma bolşevică... Cum ne aflam acolo însă în legătură cu o cu totul altă treabă decât aceea a analizei forței de șoc și a stării de spirit a bravilor noştri „fraţi” într-ale limbii de sorginte latină, mai întâi am făcut act de prezenţă la Congres, unde alde Emil Stănescu avea de susţinut „referatul” intitulat *Mihai Eminescu – spiritul tutelar al Marii Uniri*, ceva clasic împănat cu citate ample din poezia „inculpatului” gen *Rugăciunea unui dac*, *La*

Cu academicianul Mihai Cimpoi, imortalizaţi de George Piteş, în faţa Centrului Academic „Eminescu”, sub o cugetare cacofonică de toată splendoarea afişată deasupra uşii de acces: „Biblioteca contează în viaţa ta!” Culmea este că orice joc de cuvinte s-ar face din această expresie, mesajul civic persistă. la încercaţi!

După cum se vede clar în această reclamă întâlnită pe străzile Chişinăului, Moldova încă mai are... fabrici unde se... fabrică, dar, mai ales, are femei frumoase! Cu nume... rusesc, rezonanţă turco-tătară şi parfum de floare de stepă. În fond şi la urma urmei, ceea ce contează este cine stinge lumina. Care orice s-ar spune, vine de la răsărit, nu?

În a doua zi a Congresului, prof. Dumitru Copilu-Copillin în dialog cu academicianul Vasile Tărâţeanu, de la Cernăuți, care, involuntar, făcea reclamă la... broasca roşie. Bine că nu era steaua roşie!

amănuntul că, dacă tot ajunsesem până aici, pregătisem şi eu un articol mai amplu intitulat *Mihai Eminescu şi armata română*, scriitorul Piteş urmând să o facă în continuare pe şoferul (spre disperarea domnului profesor Copillin nu a mai făcut-o, lăsându-ne pe mâna taximetriştilor şi a poetului Iulian Filip, asta când avea drum pe la hotelul nostru!) şi, eventual, să ne imortalizeze cu camera de luat vederi a sus-semnatului (ideea fiind să ies şi eu în poză că deh, cine ştie când va mai fi să fie!). Una peste alta, am bifat o „misiune" destul de memorabilă aici, la Chișinău, unde i-am reîntâlnit cu mare bucurie pe prietenii noştri de la SST, aripa transpruteană, în frunte cu inconfundabilul spătar de vremuri de tranziţie Mihai Cimpoi, secondat, ca de obicei, de poetul Iulian Filip (l-am amintit deja în economia materialului, acum mai spun doar că pozează mai degrabă în bunic decât în clasic în viaţă al literaturii moldave), însă nu şi de Ianoş Ţurcanu (n-am întrebat de el, dar e clar că i-am remarcat lipsa, nu?), în schimb

steaua şi *Luceafărul*), profesorul Dumitru Copilu-Copillin tot aşa (*Mihai Eminescu şi visul Marii Uniri*), eu trebuia să depun lucrarea lui Niculae Ionel (*Doina eminesciană, o doină a doinelor noastre*) în al cărui cont eram cazat şi ospătat boiereşte, acum, la hotelul de patru stele „Dacia", în chiar buricul târgului (strada 31 August 1989), adică acolo unde „trag de regulă oamenii de afaceri", din câte am înţeles de la o drăgălaşă şi foarte tânără recepţioneră pentru care puteam băga mâna în foc că este moldoveancă şi, când colo, era... găgăuţă (sau găgăuză?!), başca

Tineri bine instruiți și educați, polițiștii de la Chișinău au făcut o bună impresie.

i-am regăsit pe alţii pe care nu-i mai transcriu, cu o excepţie totuşi în privinţa traducătoareai Miroslava Metleaeva (lansa cu ocazia aceasta volumul *De la stereotipie la originalitatea traducerii: Poemul „Luceafărul" de Mihai Eminescu în spaţiul rusolingv*), adus de noi, de la Târgovişte, şi care, cu spiritul de observaţie care o caracterizează, m-a recunoscut cu fix o fracţiune de secundă înainte de a mă decide eu în ce limbă ar fi mai diplomatic să o salut, adică în aceea dulce a lui Eminescu sau în a lui Puşkin, ceva mai melodioasă, nu însă și prea la îndemâna mea? În fine, ca să nu mă mai lungesc atâta, după cum îmi este obiceiul când mă simt în formă maximă, închei cu concluzia că a fost şi acesta un eveniment de memorabil impact – și nu neapărat cultural! –, pe care „ProARME" îl semnalează în premieră cu mare satisfacţie, dar și cu ilustraţiile aferente (aceasta ca să avem motiv să mai brodăm câte ceva și pe marginea atmosferei întâlnite la Chişinău astă vară spre toamnă..., pe o vreme splendidă, numai bună de efectuat excursii fără paşaport – ce fericire pe noi! – peste Prut).

Felicitări organizatorilor pentru reușita Congresului!

Cavaleristul Manole Ciungu (1910–1945) din Bogza

Col. (r) **Lucian Iacob**

Greu a fost să scriu povestea acestui erou adevărat, pe numele său Manole Ciungu, născut la 1910, în comuna Bogza, judeţul Vrancea, fosta plasă Plaineşti. A provenit dintr-o familie de ţărani gospodari şi harnici, cum erau şi sunt majoritatea ţăranilor noştri. Dragostea de ţară şi cinstea au fost îndemnurile părinţilor acestui erou. Părinţii s-au numit Constantin şi Ioana Ciungu, proveniţi din Ţinutul Orăştie, după Revoluţia de la 1848. Manole Ciungu a avut

doi fraţi şi o soră. Cei doi fraţi se numeau Alecu şi Radu, iar sora era Mina, nume neaoş româneşti. Alecu Ciungu a terminat războiul cu gradul de căpitan, Radu în schimb nici nu a ajuns pe front, fiind minor, iar Mina – după căsătorie Iacob – a fost mama mea. Care şi ea a suportat greutăţile razboiului, întrucât tata, pe nume Ion, a fost şi el plecat la război, până în anul 1945, asta după ce în 1940 i se născuse primul copil, rămas acasă ca să fie crescut doar de mama. Cum se întâmplă la război, unii scapă cu viaţă, iar alţii devin eroi ai neamului, aşa şi în această situaţie, Alecu Ciungu şi Ion Iacob au supravieţuit, în schimb, Manole Ciungu a avut altă soartă, fiind dat dispărut în luptele de la Cotul Donului, mai exact după aceste lupte, înştiinţarea venind acasă în 1944. Dar foşti ostaşi, camarazi de unitate, reveniţi acasă după război, au confirmat că a murit la Odessa, în luna martie 1945, în prizonierat. Lăsase acasă, la rândul său, doi copii, pe Vasile şi pe Caterina Ciungu (căsătorită Irimia), născuţi în anii 1940 şi 1942. Atât de mici erau când tatăl lor a plecat pe front, la chemarea Patriei, că nu-l au în memorie decât din puţinele poze rămase de pe urma lui în aşa-zisul „album” al familiei, între care una militar. Stana Ciungu, văduva de război a lui Manole, de acum, şi-a cerscut cu mari greutăţi cei doi copii, nerecăsătorindu-se niciodată întrucât şi ea, ca o eroină autentică rămasă la vatră, a fost răpusă înainte de vreme de boală, deşi poate că merita un viitor mai bun. Despre soţul ei, eroul Manole Ciungu, se mai ştie că a făcut parte dintr-o unitate de cavalerie, plăcându-i lui foarte mult caii, iar acest aspect se vede lesne şi în poza făcută cu tata şi cu mama, el postându-se exact întrei ei, călare pe calul său mult iubit. Singura poză rămasă din război, eroul Manole Ciungu, care purta mustaţă (*centru, rândul din spate*), a făcut-o când s-a întâlnit cu câţiva camarzi de-ai săi în Focşani, aceştia tocmai venind acasă, în permisie, de aceea erau veseli, pe când el, după câte se vede, era tare trist pentru că pleca înapoi, pe front, după ce îşi văzuse fiica abia născută, poza fiind trasă, aşadar, înainte de luptele din Cotul Donului, în 1942. Din cele scrise pe versoul fotografiei cu un creion se poate reţine, cumva, că eroul avea o premoniţie vizavi de sorta sa tragică, declarând că îşi iubeşte întreaga famile şi, totodată, îndemnându-şi soţia să crească şi educe copiii cu mare grijă, în speranţa că va veni şi pacea într-o bună zi. De asemena, Manole nu a omis să-i spună Stanei să aibă grijă de cei doi boi, să le facă mălai. Apoi, vreme de trei ani, nu s-a mai auzit nimic de el. Trupul i-a rămas undeva pe teritoriul Rusiei, probabil într-o groapă comună, fără niciun semn creştinesc la căpătâi. Acasă, în sectorul eroilor din cimitirul satului Bogza, i s-a ridicat, creştineşte, o cruce de marmură cum puţini dintre sutele de mii de eroi-ţărani vor avea. În plus, numele său este scris şi alături de al celorlalţi eroi ai satului, câteva zeci, căzuţi pentru patrie în Primul şi în al Doilea Război Mondial, pe monumentul ridicat tot în cimitir, de către autorităţi. În fiecare an, de Ziua Eroilor, fiul lui Manole, fiica, nepoţii şi strănepoţii, precum şi preoţii bisericii din Bogza, îi fac parastas şi îl comemorează şi pe el. Este scurta poveste a unui erou adevărat şi, fiind ruda mea, cu multă dragoste i-am dedicat aceste rânduri, lui şi tuturor acelora care ca şi el, într-o perioadă când ţara, ca şi azi, părea să fi uitat pentru ce se jertfiseră înaintaşii lor la 1916, au plătit cu viaţa şi cu anii lor tineri, cu sânge şi lacrimi de durere pentru ca România să-şi aibă locul ei bine definit pe harta Europei.

Spărgătorii de fronturi din Târgovişte

Ostaşii dâmboviţeni la Mărăşti şi Oituz, în 1917

de col. (r) **Gheorghe Şerban**

După opinia mai multor istorici, inclusiv europeni, rezistenţa eroică a românilor pe frontul din sud-vestul Moldovei, între munţi şi Siret, în vara anului 1917, „a salvat întregul front din Orient” („Daily Chronicle”). Că printre unităţile luptătoare în acele confruntari legendare au fost şi două provenite din garnizoane dâmboviţene, şi anume Regimentele 22 şi 62 Infanterie, în organica Diviziei 3 Infanterie a generalului Alexandru Mărgineanu*, aceasta mai puţin se aminteşte. În orice caz, documentele din arhivele noastre certifică faptul că, în dimineaţa zilei de 11 iulie 1917, generalul Mărgineanu s-a adresat trupelor sale prin Ordinul de zi nr. 40, arătând că „sunteți aleşi de Majestatea Sa Regele şi Comandantul Armatei a II-a ca voi să rupeţi cei dintâi cercul care frânge trupul ţărişoarei noastre dragi!”

Astfel, Regimentului 22 Infanterie, comandat de locotenent-colonelul Alexandru Gheorghiu, i s-a dat onoranta misiune să acţioneze în centrul dispozitivului de atac, pe direcţia localităţii Ploieşti, între Regimentele 2 Vânători (la dreapta) şi 30 Infanterie (la stânga), ceea ce a şi făcut. Fixând inamicul de pe direcţia de ofensivă cu companiile 2 şi 4, comandate de viteazul căpitan Ion Coravu**, ulterior trecând la „atac frontal”, Regimentul 22 Infanterie a dat atacul principal – prin învăluire – cu Batalioanele 1 şi 2, comandate de maiorii Dumitru Puşcaru şi, respectiv, de Mircea Folescu, care, după lupte grele, au reuşit să cucerească satul Mărăşti. Către orele 13.45, inamicul a fost respins cu grele pierderi pe toată lungimea şi adâncimea dispozitivului de luptă. De remarcat faptul că, în această primă zi de luptă ofensivă, pe direcţia loviturii principale – în care se găsea şi Regimentul 22 Infanterie –, Armata a II-a română a reuşit ruperea frontului inamic într-un sector de peste 10 km, pătrunzand aproximativ 3 km în adâncimea dispozitivului de apărare al acestuia.

Generalul Alexandru Mărgineanu

În faţa ostaşilor dâmboviţeni se găseau trupe experimentate, din Divizia 218 Infanterie germană, care n-au reuşit să frâneze ritmul susţinut al ofensivei din zilele următoare. Cronicarii militari evidenţiază modul cum, la 13 iulie 1917, lansaţi asupra poziţiilor inamice de pe Dealul Teiului, s-au comportat dâmboviţenii noştri, atacând chiar la baionetă, în frunte cu comandantul lor: „Regimentul 22 Infanterie a angajat lupta corp la corp. În primele rânduri se afla şi bravul căpitan Ion Coravu (viitorul erou de la Mărăşti, *n.n.*), care-şi îndruma compania la atac.”

Jurnalul de operaţii al regimentului descrie în cele mai mici detalii cele nouă zile de luptă ofensivă în care ostaşii dâmboviţeni au combătut împotriva celui mai puternic adversar, soldatul german, care acum, la Mărăşti, ridicase mâinile cu supunere, asta când nu dăduse bir cu fugiţii de teama baionetei româneşti. Cu o scriere caligrafică demnă de admiraţie sunt detaliate astfel luptele pe zone, pe cete, pe localităţi, precum sunt redate şi situaţiile tactice în care au luptat şi au căzut la datorie militari de toate gradele, numărul prizonierilor şi „trupele capturate”.

În Ordinul de zi nr. 4 al Diviziei 3 Infanterie, consemnat în jurnal, comandantul acesteia le aminteşte soldaţilor săi, printre altele, că „ziua de 11 iulie 1917, când voi aţi rupt frontul duşman, [...] va rămâne ca pildă în analele istoriei noastre militare şi va constitui cea mai frumoasă pagină a istoriei neamului…”

Evident emoţionat de vitejia dovedită de trupele sale în faimoasa bătălie de la Mărăşti, generalul-comandant Alexandru Averescu, prin Ordinul de zi nr. 1287, preciza: „Sunt mândru şi fericit că mă găsesc în capul unor trupe care au ştiut să se distingă într-un mod atât de strălucit. V-aţi măsurat cu un duşman care se crede azi cel mai tare din lume şi care nu cunoaşte ce-i a da înapoi. Cu avântul vostru uimitor, la prima izbire, l-aţi pus, în toată puterea cuvântului, pe fugă.”

---

* Al. Mărgineanu (1971–1930), ofiţer de infanterie, promoţia 1891, a ajuns până la funcţiile de şef de stat-major de corp de armată şi comandant de divizie, respectiv gradul de general de brigadă. Distins în Bătălia de la Mărăşti, din vara lui 1917, după moarte va fi înmormântat în mausoleul de aici, ca mulţi dintre ofiţerii şi soldaţii săi căzuţi la datorie. (*n.red.*)

** Ion (Ioan) Coravu (1896–1917), fost instructor la Liceul militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu (1914–1916), comandantul Batalionului 3 din Corpul Vânătorilor de Munte, căzut la datorie pe timpul asaltului pornit de pe Dealul Teiului, în seara zilei de 27 iulie 1917, după ce „o călăuză trădătoare” îi condusese companiile 9 şi 11 în gura lupului (*cf.* C. Kiriţescu, *Istoria războiului pentru întregierea României. 1916–1919*). Post mortem va fi înaintat la gradul de maior. O stradă din Bucureşti îi poartă numele. (*n.red.*)

Aflându-se, aşa cum arătam, în contact permanent cu inamicul, în ofensivă, după ce Regimentul 22 Infanterie primeşte un detaşament format dintr-un ofiţer, trei elevi plutonieri şi 150 trupă, „pentru a completa pierderile în atacul dat la Mărăşti”, în noaptea de 26/27 iulie, a fost schimbat de pe poziţiile ocupate (în acel moment „între cota 606 şi Valea Putnei, sud Topeşti”) de către Regimentul 17 Mehedinţi, ulterior trecând în rezerva Diviziei şi concentrat într-un raion cu centrul pe localitatea Secătura-Părosul. Aici, preotul regimentului a efectuat o slujbă religioasă „pentru odihna sufletelor şi pomenirea scumpilor noştri camarazi, ofiţeri şi soldaţi, morţi vitejeste pe câmpul de onoare.”

Până la acea dată, în intervalul 11–27 iulie, pierderile regimentului erau astfel: morţi – 3 ofiţeri, 1 subofiţer şi 104 soldaţi; răniţi – 8 ofiţeri, 5 subofiţeri şi 291 soldaţi; dispăruţi – 44 soldaţi.

Se cuvine să facem şi alte judecăţi apreciative referitoare la momentul eroic trăit de ostaşii dâmboviţeni la Mărăşti. Aşa de pildă, mulţi dintre ei nu au ştiut că avuseseră onoarea să participe la cea mai mare ofensivă a armatei noastre în războiul de întregire sub comanda unuia dintre cei mai vestiţi generali români, viitorul mareşal Averescu. Ostaşii lăsaţi la vatră şi reveniţi în garnizoana Târgovişte la 7 ianuarie 1919 (erau plecaţi la război tocmai din august 1916) au povestit, în toată perioada interbelică, prin mai toate localităţile dâmboviţene de unde proveneau, că au stat în tranşee cu legendarul „general”, ba că unii dintre ei au primit chiar din mâna sa decoraţia pe care o păstrau cu mândrie şi sfinţenie în lada de zestre sau la icoană, unde se închina toată familia.

Garda de onoare a garnizoanei Târgoviște, dată de Regimentul 22 Infanterie, în perioada interbelică, așteptând Trenul Regal pe peronul gării. Fotografia provine din Colecția avocatului Theodor Nicolin, donată revistei „ProARME”.

Nevoile războiului au anulat trecerea în rezerva Diviziei pentru Regimentul 22 Infanterie, după cum era planificat, aşa încât, în dimineaţa zilei de 29 iulie, în baza unui nou ordin de luptă, era aruncat în nu mai puţin celebra operaţie de apărare de la Oituz. Cu minuţiozitate, jurnalul de operaţii redă ordinea de bataie (din 28 iulie) a Batalionului 2 Infanterie, comandat de maiorul Mircea Folescu chiar din prima zi de război (15 august 1916), precum şi pe aceea a Batalionului 3 Infanterie, comandat de maiorul Gheorghe Georgescu. Sunt documente pe baza cărora bravilor ostaşi dâmboviţeni li se poate dedica azi, în zilele noastre, o carte întreagă, nu doar articole în ziare şi reviste, deşi sunt binevenite şi acestea.

Jertfa lor o merită cu prisosinţă.

Colecțiile „ProARME”

Acvila de argint

Povestea unei amintiri de familie

Undeva mai pe la jumătatea unicului ei roman, *Paşi în lut*, semnalat și în „ProARME” la timpul său, scriitoarea Stella Dobrogeanu-Perdix (14 septembrie 1928, Isaccea, Tulcea–10 septembrie 2016, București) își amintea: „Trecuseră doar câteva zile de la declanşarea războiului, şi într-o noapte, am auzit bătăi puternice în poartă, unde staţionaseră două maşini militare. Şi din ele au coborât patru ofiţeri însoţiţi de un comisar de poliţie. Am ieşit cu toţii afară şi comisarul ne-a transmis rugămintea autorităţilor de a găzdui pentru câteva nopţi pe cei câţiva ofiţeri superiori polonezi care ajunseseră la Bucureşti. Erau cu toţii profund marcaţi de ceea ce se întâmplase cu ei şi li se citea pe chipurile lor disperarea, dar şi îndârjirea de a nu ceda odiosului agresor. Foarte politicoşi, au intrat în casă. Istoviţi de oboseala multor nopţi nedormite, aveau nevoie nu numai de odihnă, dar şi de tot ce omul civilizat era obişnuit. Şi mama a eliberat camera în care dormeam noi şi le-a pus-o la dispoziţie cu aşternut curat, dar li s-a oferit şi baia, unde să se spele. Au stat la noi, în casa de pe strada Washington 7, aproape o săptămână. Vorbeau toţi limba franceză, dar cu unii mama se înţelegea vorbindu-le bulgăreşte. Şi între ei era un colonel de aviaţie cu maşina lui, un *Polski-Fiat* decapotabil. Era nobil, şi pe portiera maşinii avea aplicată o stemă mare, din argint. Era stema Poloniei. Fugise din Polonia după ce trecuse pe acasă, în Varşovia bombardată, încercând să-şi ia soţia şi fetiţa cu el, şi apoi să ajungă la noi. Dar acolo nu le-a mai găsit, fuseseră ucise şi duse la gropile comune, unde erau aruncaţi morţii de-a valma. Iar fetiţa lui era de vârsta mea şi, atunci când m-a văzut lângă mama, a venit la mine şi m-a luat în braţe ca pe propria-i copilă, iar lacrimile îi curgeau nestăvilite din ochii lui. Au fost oaspeţii

noştri cărora nu le-a lipsit nimic din tot ce le puteam oferi, de la mâncare, odihnă, dar chiar şi bani, cu care nimeni nu a precupeţit să-i ajute. Şi într-o dimineaţă, colonelul de care am vorbit, al cărui nume nu mi-l mai pot aduce aminte, a adus din maşina lui, o rochie dintr-un voal foarte fin, singura pe care a găsit-o intactă acasă şi o luase cu el ca amintire. Era una dintre rochiile soţiei sale, şi i-a dat-o mamei, rugându-o să o primească din partea lui, ca amintire. Şi mama a primit cu multă greutate darul lui, care era unic, în felul lui, dar el nu s-a mulţumit numai cu atât; s-a dus la maşină, a demontat stema Poloniei şi mi-a adus-o mie, spunându-mi s-o păstrez în amintirea lor, dar şi a ţării lui. Şi această frumoasă stemă o am şi azi, şi ea se găseşte între ilustraţiile acestei cărţi. Au plecat, până la urmă, cu toţii în Franţa, urmând ca de acolo să plece în Anglia, pentru a forma corpul de armată ce se pregătea acolo cu trupele refugiate din Polonia. Şi ne-au scris de la Paris, iar noi le-am răspuns, dar, după aceea, noi mutându-ne în altă locuinţă, se pare că scrisorile lor s-au rătăcit. Mă gândesc şi astăzi la rochia aceea dăruită de îndureratul colonel polonez. Ştia bine că acolo unde mergea el ca să formeze corpul de armată polonez, ce urma să se alăture trupelor franceze şi engleze, nu avea cum să păstreze acea singură amintire care-i mai rămăsese de la soţia sa dispărută, şi ne-a lăsat-o nouă, ca pe cel mai de preţ dar pe care ni l-ar fi putut face. Şi mama, după plecarea lor, a aşezat-o pe un portmantou în garderobul nostru. Şi multă vreme, ani întregi, a rămas acolo, păstrând în ea ceva din fiinţa acelei femei al cărui trup avusese o soartă atât de crudă. Şi atunci când deschideai şifonierul, o undă dintr-un parfum necunoscut iradia ca un suflet care parcă voia să-ţi vorbească. A fost păstrată acolo ca o relicvă sfântă şi nici una dintre noi nu s-a încumetat, vreodată, s-o îmbrace. Am aşezat-o nu o dată pe pat şi am privit-o. Era rochia unei femei înalte, suple, care probabil că îi ajungea până peste genunchi, cum era moda acelor vremuri, şi nuanţa aleasă dovedea gustul rafinat al unei femei căreia îi plăcea frumosul. Şi atunci, o dorinţă puternică mă împingea să-mi readuc în minte chipul pe care îndureratul ofiţer ni l-a arătat într-o fotografie în care erau pozaţi amândoi, în primii ani ai convieţuirii lor. Era cu adevărat frumoasă, subţire, înaltă, cu ţinuta demnă şi de-o naturaleţe care n-ar fi pozat niciodată; dar chipul ei mi se estompa în minte şi nu mi-l mai puteam reda, oricât m-aş fi străduit; era blondă şi cu faţa ovală, iar el ţinea o mână uşor aşezată pe umerii ei. Zâmbea totuşi infinitului spre care o ducea destinul."*

În ce privește rochia aceea frumoasă, ce s-a întâmplat cu ea, Stella Dobrogeanu-Perdix spune undeva, în economia romanului ei. Cât despre acvila aceea, în speță stema Poloniei interbelice, confecționată din argint și destul de masivă, ca prezentare, cu dimensiunile 84/70/1,5 mm, scoasă de pe portiera *Fiat*-ului militar de către colonelul refugiat și dăruită viitoarei scriitoare atunci, în prima săptămână a lunii septembrie a anului 1939, odată cu izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, nu ca răsplată pentru găzduire, cât pentru faptul că îi aducea aminte de propria-i copilă ucisă în bombardament de către mașinăria de tocat vieți care era *Wehrmacht*-ul, povestea nu se va opri aici... Fiindcă între timp, la ceva vreme după trecerea în eternitate a Stellei Dobrogeanu-Perdix, mai exact la 14 septembrie 2018, cu generozitatea care-l caracterizează, e drept că și sugestionat de noi, domnul Zaharia Potârniche, soțul poetei, un mare supraviețuitor din toate punctele de vedere, ne-a donat nouă, fondatorilor revistei „ProARME", această inestimabilă amintire de familie, acvila de argint, cum i-am zis, întru veșnica amintire a celei care i-a aparținut de drept și care cu atâta emoție a descris momentul primirii ei în deja menționatul roman autobiografic. Este acesta și un semn de apreciere pentru faptul că, în ultima parte a vieții ei, poeta Stella Dobrogeanu Perdix a fost o colaboratoare constantă a „ProARME"-lor, cum bine își amintesc cititorii noștri, cred, intenția noastră, înfiripată de ani buni, fiind să colecționăm un mic patrimoniu care să ne permită materializarea unui mic muzeu al revistei, cel mai probabil la Sărata Monteoru, unde avem deja achiziționat un loc (și) în acet scop. De altminteri, între timp s-au adunat mai multe piese care merită această destinație, între care o statuetă de bronz cu efigia unui soldat sovietic, briceagul cu efigia lui Otto von Bismarck descris tot acum, adică în filele revistei de față, un stilet miniatural dăruit cândva de Mariana Drăgescu, medalii, vechi fotografii cu subiect militar, cărți cu autograful unor scriitori de mare prestigiu, mici lucrări grafice cu subiect militar sau religios, vederi de pe front, ustensile și „arme" din arsenalul unui jurnalist, diplome de interes istoric emise de varii instituții, alte documente, scrisori, manuscrise etc.

Mulțumindu-i scriitorului Zaharia Potârniche și pe această cale pentru frumosul gest, încheiem aici subiectul cu speranța că vom izbândi, chit că „omul propune și Dumnezeu dispune", cum se zice. Ce va fi mai încolo însă, rămâne de văzut... (**B. Didescu**)

* Stella Dobrogeanu-Perdix, *Paşi în lut*, Editura Axa, 2012, p. 189–192.

„Excerpte”

Demitizare & mistificare

de **Mihai Stan**

Mitul definit drept o naraţiune cu note de fabulos (surnatural, fantastic, legendar) apare încă din preistorie şi cuprinde credinţe iniţiale ale umanităţii (originea lumii, a fenomenelor naturale) sau poveşti, în care realul şi fabulosul se contopesc, despre zei sau eroi legendari, despre eroi civilizatori, despre întemeietori. Miturile sunt deci scenarii ale arhetipurilor: „epopei, naraţiuni, geneze, cosmogonii, teogonii, gigantomahii” (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, vol. I, p. 27) şi se constituie, simultan, în prime scheme raţionale explicând geneze şi desfăşurări istorice ale fenomenelor.

Mircea Eliade vede mitul drept „modelul arhetipal al tuturor creaţiilor, indiferent de planul în care se înfăptuiesc: biologic, psihologic, spiritual”. Tot marele român, istoric al religiilor, afirmă că „funcţia principală a mitului este aceea de a fixa *modelele exemplare* (s.m.) în toate acţiunile săvârşite de oameni”.

În această expoziţiune insistăm asupra mitului, a funcţiilor sale, pentru ca să înţeleagă mai bine cititorul care sunt „ţintele” unor aşa-zişi demitizatori precum Neagu Djuvara şi „noua sa şcoală” de istorici care „demitizând”, în fapt mistifică grosolan istoria României, continuându-l, în linie directă, pe Mihail Roller, aşa-zisul istoric de tristă amintire: Lucian Boia, Marius Diaconescu, D.I. Mureşan, Emanuel Antoche, Bogdan Murgescu, Alexandru Simon. Cei enumeraţi justificându-şi netemeinic acţiunile demitizante mistifică de fapt – în numele europenismului şi, desigur, al globalizării – istoria românilor, ştiut fiind că un popor nu poate exista, supravieţui, dacă îşi uită sau îşi neagă istoria.

Alţi „combatanţi” atacă la baionetă, în numele aceluiaşi elitism, fals europenizant, alte simboluri ale neamului românesc, iar în prim-planul acestora se află Horia Roman Patapievici, pupilul lui Traian Băsescu, ins pe care la Congresul Mondial al Eminescologilor (Chişinău, 2013), cineva, inspirat, l-a numit „Pata pe veci”. Ţintele acestui alogen prin atitudini şi ale acoliţilor săi de la Institutul Cultural Român fiind corifeii culturii româneşti, limba română, poporul român, originea latină, în general toate simbolurile româneşti şi, în special, miturile fundamentale identificate de G. Călinescu în *Istoria...* sa.

Fiindcă rubrica în care apar aceste consideraţii, nu întâmplător se intitulează „Excerpte”, vom decupa, în continuare, fragmente din „gândirea” unor inşi care şi-au propus ei să demitizeze istoria, cultura, cutumele şi cam tot ce poate fi numit românesc. Iată câteva formulări marca Patapievici: „Toată istoria, peste noi a urinat cine a vrut. Când i-au lăsat romanii pe daci în formula hibridă strămânească, ne-au luat la urinat slavii. Se cheamă că ne-am plămădit în această clisă dacoromano-slavă. Apoi ne-au luat la urinat turcii. Era să ne înecăm, aşa temeinic au făcut-o. Demnitatea noastră consta în a ridica mereu gura zvântată, iar ei reîncepeau. Apoi ne-au luat la urinat ruşii, care, timp de un secol, şi-au încrucişat jetul cu turcii, pe care, în cele din urmă, având o băşică a udului mai mare, i-au dovedit”.

Sau: „Numai violenţa, numai sângele mai poate trezi acest popor de grobieni din enorma-i nesimţire. Mă simt personal jignit de prostia băşcălioasă, de acreala invidioasă, de stridenţa de ţoapă a acestei populaţii. Fundul ultim al substanţei naţionale româneşti este inadecvarea. Trupul poporului român abia dacă este o umbră. El nu are cheag. Radiografia planului mioritic este cea a fecalei. O umbră fără schelet, o inimă ca un cur, fără şira spinării”, mai scrie preşedintele ICR, din fericire ex-preşedinte.

A se observa „fineţea” lexicului utilizat de acest „elitist”, plimbat cu elicopterul lui Băsescu la Neptun, alături de alţi „elitişti”, ce s-au vândut destul de scump, profitabili, drept consilieri ai preşedintelui. Apoi H.R.P. continuă seria jignirilor poporului român: „Româna este o limbă în care trebuie să încetăm să mai vorbim sau trebuie să o folosim numai pentru înjurături”.

Sau: „Oamenii valizi în România de azi sunt tâmpiţi (oare întâmplător preşedintele Băsescu afirma la Târgul de Carte Gaudeamus că „şcoala românească scoate tâmpiţi”?), flecarii, estropiaţii şi gângavii. Ies pe stradă şi nu văd oameni normali. Ca într-un coşmar, aproape toţi cei pe care îi întâlnesc se bâlbâie, îşi bâţâie ochii, dau din picioare ca apucaţii, înjură, se zdrelesc între ei cu plăcere, vorbesc schimonosit, rostesc idioţenii. Poporul român este un popor cu substanţă tarată. Oriunde te uiţi, vezi feţe patibulare, ochi mohorâţi, maxilare încrâncenate, feţe urâte, guri vulgare, trăsături rudimentare. Românii nu pot alcătui un popor, pentru că valorează cât o turmă, după grămadă, la semnul fierului roşu”.

Afirmaţia este neadevărată şi pătimaşă. Glumind, aş zice că H.R. Patapievici îşi face un autoportret în oglindă. „Eminescu este cadavrul nostru din debara, de care trebuie să ne debarasăm dacă vrem să intrăm în Uniunea Europeană”, mai bate câmpii H.R.P.

Ocrotit, cultivat de Băsescu, Boc, Videanu, Stolojan (politicieni) dar şi de oameni de cultură emblematici (zic ei) – Liiceanu, Pleşu, Manolescu, Cărtărescu –, de gruparea „Dilema veche”, precum şi de „istoricii” amintiţi mai sus, H.R. Patapievici s-a umflat ca un balon de săpun care, iată, a plesnit în toată hidoşenia lui sulfuroasă. Nu întâmplător H.R.P. linge mâna stăpânului care i-a dat milioane la ICR şi îl elogiază pe marele preşedinte devoalat mai recent de „Clanul Bercea Mondialu”: „Dintre toţi preşedinţii pe care i-am avut până acum, Traian Băsescu este pe departe cel mai bun. Ion Iliescu este un infractor. Emil Constantinescu a fost un om bine intenţionat, dar slab. Abia Traian Băsescu a îmbrăţişat cauzele cele bune: desecretizarea dosarelor, condamnarea comunismului şi a-i permite politicii noastre un stil de

deschidere lipsit de agenda ascunsă. Ion Iliescu, cel mai rău dintre preşedinţii pe care i-am avut, nu a fost niciodată ţinta unei asemenea desfăşurări de ură din partea presei. Băsescu este cel mai bun dintre ei. De ce? Pentru că presei [...] îi place zgarda. Ea iubeşte zăhărelul şi îşi caută stăpânul. Băsescu a condus nu ca stăpân, ci ca egal. Asta nu i se poate ierta de oamenii care se simt bine numai în prezenţa stăpânilor?"

Profetice cuvinte, dacă ne gândim la cum arată azi imaginea „marelui" preşedinte, inclusiv pe plan „Mondial".

În continuare, despre pseudo-istoricii de azi, pentru că denigratorii în numele demitizării acţionează după un scenariu vizibil care are drept finalitate mistificarea programatică, argumentul fiind vizibil într-un alt excerpt, de această dată extras din cartea lui Lucian Boia – *Primul Război Mondial. Controverse, paradoxuri, interpretări*: „Se adăuga şi faptul că România avea un drept incontestabil asupra Basarabiei, provincie răpită Moldovei în 1812, partea ei sudică fiind apoi retrocedată în 1856, dar din nou anexată de Rusia în 1878. Un drept similar putea invoca România şi în ceea ce priveşte Bucovina, ruptă tot din Moldova, la 1775, şi anexată de austrieci. *Transilvania nu se afla însă într-o asemenea situaţie. Nu aparţinuse niciodată României sau vreunuia dintre principatele care formaseră România la 1859. De la începuturile sale statale fusese înglobată în Ungaria şi, chiar când Ungaria dispăruse, continuase, prin elita sa conducătoare şi prin organizarea de stat, să se înfăţişeze ca parte a vechiului regat ungar* (s.n.). Românii puteau invoca, firește, cum au şi făcut, un drept etnic asupra Transilvaniei (populaţia românească fiind majoritară), dar nu şi vreun drept istoric. Puteau să-i acuze pe unguri că îi asupreau sau îi discriminau pe români, dar nu-i puteau acuza că «răpiseră» vreodată Transilvania."

Devine explicabil de ce presa maghiară îl citează şi îl ridică în slăvi pe acest Lucian Boia, fiindcă le pune pe tavă „argumente" pentru revendicări lipsite de orice temei istoric. Cum văd oare urmaşii celor jertfiţi în Războiul de Întregire astfel de vorbe de ludă? Mai ales că ungurii au la rang de politică naţională propaganda prin cărţi în care ei arată străinătăţii că Transilvania este pământ unguresc. Istoricul Raul Şorban a constatat că într-un singur an ungurii au publicat, prin instituţiile lor de politică externă, 200 de titluri în limbi de circulaţie internaţională, în timp ce ICR, de pildă, nu a publicat nicio carte în care să fie explicate Europei momentele glorioase ale istoriei românilor din secolele XIV-XVI.

Nimic nu scapă demitizatorilor. Ei pun la îndoială romanitatea românilor (în ciuda evidenţelor, pentru că ei trebuie să urmeze „un scenariu"); cultura (după Boia, Eminescu e doar un mare mit românesc); Brâncuşi, Aman, Luchian, Petraşcu, Enescu, sunt artişti de fundal, fără strălucire; Transilvania a fost un stat unguresc; moldovenii nu sunt români; Unirea din 1859 s-a făcut împotriva voinţei moldovenilor şi muntenilor; Unirea din 1918 este ilegitimă fiindcă nu a avut loc un referendum; românii au un drept etnic asupra Transilvaniei, dar nu şi unul istoric etc. Şi conchide „savantul" în istorie care scrie din imaginaţie fără apel la documentul istoric, că „timp de o mie de ani poporul român n-a reuşit nimic", acesta locuind „într-un spaţiu vag", „la margine de lume".

„Tinerele talente", „tinerele speranţe" ale lui Neagu Djuvara sunt demne de magistrul lor. Astfel, Marius Diaconescu „demonstrează" el, într-o compunere liberă neglijând total documentele existente, că la Rovine, Mircea cel Mare a fost învins, că de fapt învingătorul a fost Sigismund de Luxemburg – lipsă de pe câmpul de luptă – fiindcă Mircea cel Mare ar fi fost vasalul acestuia şi, deci, victoria aparţine suzeranului. Aberaţiile lui Diaconescu au fost spulberate de istoricii Alexandru Diţă şi Dan Zamfirescu, aşa cum arată Manole Neagoe în cartea sa *Mistificări grosolane ale istoriei României. De la Mihail Roller la Neagu Djuvara şi Lucian Boia* (Ed. Bibliotheca, 2014). O altă „tânără speranţă" a istoriografiei româneşti, Al. Simon, inventează o secesiune a Moldovei în timpul lui Ştefan cel Mare iar prezentarea luptei de la Baia de către acesta e o compunere liberă în care imaginaţia înlocuieşte documentul.

Aproape că nu există moment important din istoria României, începând cu Posada (1330) şi terminând cu al Doilea Război Mondial, care să nu fie „demitizat" (citeşte mistificat, falsificat) de Neagu Djuvara şi discipolii săi. Firesc, cititorul se va întreba care este finalitatea acestor mistificări practicate cu aplomb de istoricii din „nou val", care este scopul lor.

Eugen Simion, de la înălţimea preşedintelui Academiei, îl arată pe Lucian Boia, în *Mit, mitizare, mistificare*, în postura vânătorului de mituri: „vânătoarea de mituri este o acţiune primejdioasă pentru că miturile fac parte din identitatea culturală a unei naţiuni", atrăgând atenţia asupra exceselor celor care afirmă că „istoria României ar fi fost mitizată şi, prin mitizare, mistificată". Iar cunoscutul critic Alex Ştefănescu (*România literară*, 21-27 noiembrie 1998) aprecia că „analizele" lui Lucian Boia a cărui „jucărie la modă este demitizarea" sunt „suspecte de cinism".

Eliade afirma că, în mersul societăţii omeneşti, mitul a fost înţeles ca istorie adevărată, „sacră, exemplară şi semnificativă" în contrast cu tendinţa societăţii contemporane care aproape programatic – în numele globalizării – tinde să golească miturile de încărcătura lor religioasă, istorică şi chiar metafizică, iar G. Călinescu în „Specificul naţional" (în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, p. 976) semnalează pericolul pierderii identităţii naţionale: „Noi am făcut caz de latinitatea noastră indiscutabilă, dând însă impresia că suntem tineri şi neglijând substanţa medulară. Noi însă suntem *romani* ca şi francezii, galo-romani, popor străvechi adică, cu notele lui etnice neschimbătoare esenţial, primind limba şi cultura latină. În fond suntem geţi şi e mai bine a spune că, în felul nostru, am primit şi noi spiritul roman, pe care trebuie să-l continuăm de la longitudinea reală, fără mimetisme anacronice. Spiritului galic şi brit trebuie să-i corespundă aici, prin sporire, spiritul getic. Căci să nu uităm că pe Columna lui Traian, noi, dacii, suntem în lanţuri".

Fără marile figuri şi momente ale istoriei noastre – din păcate, în manualele alternative, despre Andreea Esca (o simplă cititoare de prompter) sau Gheorghe Hagi (un fotbalist, ce e drept genial) se vorbeşte mai mult decât despre Mihai Viteazul –, fără personalităţile care au impulsionat cultura, ştiinţa, filosofia, arta românească, fără conştiinţa latinităţii noastre, fără istorie mai rămânem oare români? Noi credem că fără mituri am fi lipsiţi de modele, de cutume, de precepte, de

CONTINUARE LA P. 54, JOS

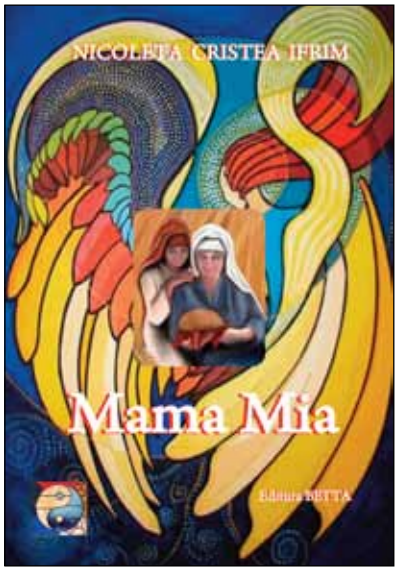
Cronică-semnal

Une femme d'esprit

de **Eliza Roha**

Nicoleta Cristea Ifrim, *Mama Mia*, roman, Editura Betta, București, 2018. Un roman surprinzător, care ar putea fi definit drept o cronică a vremurilor de dinainte și de după 1990, scrisă sub forma unui monolog satiric însumând 460 de pagini, de către *une femme d'esprit*, o scriitoare al cărei stil literar este caracterizat prin inteligență, vioiciune, talent, o remarcabilă putere de muncă și de concentrare. Discursul, când la persoana a treia, când la persoana întâi, începe abrupt, cuceritor, ne introduce în microuniversul unei familii formate din trei personaje clar conturate, începând cu domnul Irimia, personajul masculin, care nu posedă mai nimic din calitățile bărbătești, adică forță, echilibru, inteligență, vrednicie, capacitatea de a-și ocroti familia. Din desfășurarea ulterioară a narațiunii, reiese clar că se situează pe poziția atipică de „bărbat de lux", adică numai cu numele. Aflăm că este poet, și la propriu și la figurat,

și lucrează la o revistă, publicație care nu primește fonduri de la primărie ori sponsorizări care să asigure un salariu decent angajaților. Depășit de situația dificilă social-economică, devine total dezinteresat de greutățile presupuse de conviețuirea casnică, insensibil chiar și atunci când soția are probleme grave de sănătate. Labil afectiv, laș, în același timp fire dominatoare, prezintă comportări paradoxale determinate de viciul alcoolismului și intră în conflict deschis nu cu soția, ci cu soacra, adică Mama Mia.

Mama Mia este o femeie din popor, cu mulți ani în câmpul muncii, sănătoasă și vrednică din cale afară, cu o gândire frustă, dreaptă, conformă moralei creștine, tradiționale a poporului român, având o fire dominatoare, de neintimidat și care, în mod firesc, nu rezonează la ceea ce se întâmplă în viața fiicei sale, Matilda, pe care o susține financiar, moral, o ajută în treburile gospodărești, o apără și ocrotește cu un devotament dincolo de orice închipuire. La propriu, cu reteveiul în mână când este cazul, ori cu asprimea vorbei. Cel de-al treilea personaj, Matilda, fiica Miei, adică soția domnului Irimia, sensibilă, frumoasă, imposibil de a se adapta unei societăți căzută în hăul corupției, în același timp lucidă, este lipsită de pragmatism, de forța și „atuurile" necesare pentru a se ridica deasupra încrâncenărilor ce înstăpânesc toate formele de existență ale societății în care trăiește. Personalitatea sa nu se poate dezvolta armonios, este pur și simplu strivită de cele două forțe dominatoare și puternice ale d-lui Irimia și ale Mamei Mia, aflate pe poziții antagonice și în conflict declarat.

Lecturând cartea, am avut impresia că doamna Nicoleta Cristea Ifrim a creat un singur personaj feminin, pe care l-a despărțit în două, Mia și Matilda, percepție datorată poziției exprimate către sfârșitul cărții de către Matilda. Privind înapoi, Matilda își realizează imaginea făpturii sale din tinerețe, dar, odată maturizată, devine ca gândire și limbaj, desigur mai elevat, foarte apropiată de configurarea personajului Mama Mia. Parcă i se ia un văl de pe ochi, înțelege tot ce s-a petrecut de pe altă treaptă a deslușirii adevărului și se răzbună pe fostul soț, poate și pe societatea lipsită de logica dreptății, creând personajul Mia. Adică persoana detașată de un timp trecut devine un fel de mamă a personajului care fusese în tinerețe. Compasiune, dar și revoltă față de toată nedreptatea ce i s-a întâmplat, față de tinerețea subjugată și distrusă. Formula pe care o adoptă nu este tragică, nici plângăreață, ci pamfletară, persiflantă, sarcastică, creând astfel o satiră puternică drept armă de luptă împotriva a ceea ce a fost, dar se poate repeta, lăsând senzația unei forțe ce irumpe și năvălește exploziv, controlată doar de talentul scriitoricesc. O înălțare, o scuturare de răul ce i-a distrus viața și sănătatea, o revigorare și o redimensionare a personalității

---

URMARE DIN P. 53

repere ale conduitei individuale dar şi colective.

Românii din Moldova de dincole de Prut, când au început luptele lor pentru eliberarea ţării de sub apăsarea Imperiului Sovietic au fost animaţi de trei „mituri" simbol: Eminescu – spiritul românesc, Ştefan cel Mare – istoria milenară a românilor şi Alexei Mateevici – limba română (poetul fiind autorul înălţătoarei ode dedicate limbii române – „Limba noastră": *Limba noastră-i o comoară/ În adâncuri înfundată/ Un şirag de piatră rară,/ Pe moşie revărsată.// Limba noastră-i foc ce arde/ Într-un neam ce fără veste/ S-a trezit din somn de moarte/ Ca viteazul din poveste*).

Să fie doar o coindicenţă faptul că elitiştii globalişti demolatori de mituri ale românilor să se străduiască atât pentru a „demitiza" pe Mihai Eminescu (H.R.P. – „Eminescu este cadavrul nostru din debara [...] care ne blochează intrarea în UE"; uite că am intrat cu Eminescu cu tot!), limba română (acelaşi în acţiuni şi atitudini alogen H.R.P. – „Româna este o limbă [...] pe care trebuie să o folosim numai pentru înjurături") şi, desigur, istoria noastră bimilenară (Djuvara, Boia şi toţi gruparea de pseudoistorici pe care îi „demolează" Manole Neagoe în cartea amintită)?

Să fie doar o simplă coincidenţă? Dacă nu, noi cum le răspundem?

sale prin scris. În acest sens se și termină cartea, Matilda metamorfozându-se într-un martor impasibil la declarațiile înflăcărate, poetice, pline de sensibilitate și iubire ale fostului soț. Cititorul devine și el un martor justițiar. În paralel, cartea este traversată de canonada socială, aspecte ale vieții românilor de dinainte de evenimentele de la sfârșitul lui decembrie 1989, lipsurile și aberațiile de tot felul care au tronat fără speranța unei eliberări, apoi desfășurarea evenimentelor de după perioada respectivă, haosul și distrugerea economiei țării cu impact devastator asupra maselor nepregătite pentru intrarea în malaxorul concurenței neloiale, supuse disperării, derivei sociale, altor nedreptăți parcă și mai neomenoase.

Mama Mia povestește toate aceste întâmplări cu șarm, într-un discurs sprințar, folosind ziceri, vorbe de duh bine ticluite, așezate în contextul narativ cu farmec și un pitoresc absolut cuceritor, hazliu, care îl îndeamnă pe cititor să citească, pagină după pagină, consistentul volum. Personajul poate fi interpretat și ca o expresie metaforică a unei conștiințe a vremurilor pe care le trăim, filtrată cerebral și exprimată pitoresc. Monologul este o răbufnire, o apostazie cu efect întârziat dar foarte puternic. Iubirea oarbă specifică tinereții se prăbușește în stridențe ce o acoperă pentru totdeauna, la urmă învingând luciditatea.

Cartea cuprinde întâmplări cu reveniri în desfășurarea timpului, surprinzătoare întoarceri de situații trist-hazlii, dialoguri ce amintesc de arta teatrală, pamflet, poezie, versuri în proză, cugetări, o filozofie de viață pertinentă, s-ar putea afirma că ne învârte prin mai toate posibilitățile exprimării literare, armonios legate, intercalate, oferind cititorului o scenă diversă a comediei umane, într-un limbaj neaoș, atrăgător. Uneori chiar impresionează prin diversitatea exprimării aceluiași mesaj pe care vrea să-l transmită, un fel de joc pe loc expresiv și incitant.

Domnul Titi Damian, un scriitor demn de respect și admirație, analizează inteligent și profesionist diversitatea aspectelor de fond și formă ale cărții, evidențiind meritele incontestabile, pe măsura multiplelor comandamente ale acestei cărți, ca teme fundamentale privind umanitatea, printre care, în prim plan, relația femeie-bărbat, oferind motive de meditație, cu multe ramificații ale efectelor, fără a sugera soluții, vizând socialul, economicul, starea de moralitate a societății.

Mă alătur poziției domnului prefațator și, ca împătimit cititor, consider romanul *Mama Mia* al scriitoarei Nicoleta Cristea Ifrim interesant și incitant, o frescă lucidă a societății actuale, un adevăr al timpului pe care îl traversăm.

Iubirea în poemul haiku

de **Vasile Moldovan**

Se vorbește, adesea, cu o explicație nedisimulată, despre diferite esențe de parfum. Haiku-urile de dragoste pot fi asemuite acestora. Pare imposibil să surprinzi în numai trei versuri de 5 sau 7 silabe un aspect sau altul al celui mai nobil sentiment, dragostea. Și totuși, mulți poeți străini au realizat această performanță, dovadă câteva antologii de profil apărute în limbi de circulație internațională. Dar iată că, recent, haijinii români au demonstrat prin antologia *Poeme haiku de iubire* (Editura Societății Scriitorilor Români, 2018) că sunt capabili și ei de această performanță. Inițiatorul și realizatorul acestei antologii unicat este președintele Societății Române de Haiku, scriitorul **Valentin Nicolițov** care, încă de la debutul editorial, de la început de mileniu, și-a pus pana în slujba iubirii, sentiment căruia i-a dedicat câteva cărți de genuri diferite, publicate la doi ani una după alta: *Iubiri risipite* (proză scurtă, Editura Vasile Cârlova, 2001), *Anotimpul iubirii* (poezii, Editura Orion, 2003) și *O singură iubire* (roman, Editura Orion, 2005). Tot despre iubire ne vorbește și în alte două romane publicate mai târziu la Editura Societății Scriitorilor Români: *Exerciții de respirație* (2009) și *Între două lumi* (2015). Pasul hotărâtor spre realizarea primei antologii de haiku de iubire îl constituie placheta trilingvă (română, italiană, franceză) *Poeme de iubire* (Societatea Scriitorilor Militari, 2017). Prima jumătate a cărții cuprinde haiku-uri de iubire, care au fost prezentate la cea de a IX-a conferință a Asociației Mondiale de Haiku (*World Haiku Association*), ce a avut loc în septembrie 2017 la Parma, în Italia. Aprecierile exprimate cu acel prilej de participanţi l-au determinat pe poetul Valentin Nicolițov să finalizeze antologia, pe care o pregătea de mai multă vreme. Citez unul dinte poemele prezentate la Parma, pe care îl regăsim și în actuala antologie: *Apus de soare –/ la plecare umbra ta/ ar mai rămâne*.

Editorul a avut în vedere iubirea în sensul larg al cuvântului și, după cum afirmă și în prefață, a selectat „poeme care să dezvăluie sentimentele de iubire într-o gamă largă, pe mai multe coordonate sufletești: iubirea pentru părinți sau bunici, pentru copiii noștri, iubirea pentru aproapele nostru și iubirea pentru femeia sau bărbatul din mintea sau din inima noastră.” Este deci vorba de iubire în sensul curat al cuvântului, apropiat de cel religios. Prin urmare, cei care se vor aștepta să citească și poeme erotice, cu conotații sexuale, vor rămâne poate puțin dezamăgiți. Este interesant de urmărit, de la un autor la altul, momentul de iubire descris în haiku, de la începutul acestuia și până la sfârșitul lui.

Poetul **Vasile Spinei** din Republica Moldova, autor a șapte cărți de haiku, dintre care una a fost premiată de Societatea Americană de Haiku, ne încântă cu un poem memorabil: *Pisica toarce/ și iubita doarme…/ Mai pun un lemn pe foc.*

Despre acest poem editorul ține să precizeze: „Poemul este realizat cu o economie de cuvinte care impresionează prin concizie și sugestie: trei verbe, două substantive și poetul care se situează în centrul acestui univers al iubirii protejându-l. Acest poem îl consider unul din cele mai frumoase poeme haiku de iubire din literatura română.”

Un loc aparte în antologie îl constituie ființa care ne-a dat viață, mama. Multe dintre aceste poeme au o notă

de tristețe, datorită dorului sau trecerii la cele veșnice a ființei adorate.

Maria Tirenescu: *Poza mamei –/ picătură de ploaie/ sau lacrimă?*

Florica Iacob: *Pe crucea mamei/ o vrabie ciripind./ Parcă m-ar certa…*

O notă de tristețe sau măcar de duioșie au și unele poeme dedicate copiilor. Bunăoară, **Eduard Ţară** prezintă o mamă care își iubește copilul chiar înainte ca acesta să se fi născut, iar **Radu Patrichi** ne aduce sub priviri mormântul unui copil pe care îl îngrijește un părinte iubitor.

Eduard Ţară: *Sunetul mării –/ o femeie-și mângâie/ pruncul nenăscut.*

Radu Patrichi: *Cimitirul gol –/ pe mormântul de copil/ pe mormântul de copil.*

O poetă de mare sensibilitate, **Magdalena Dale**, care a compus mai multe haiku-uri de dragoste scriind în colaborare poeme în lanț, are un haiku în care se întâlnesc două simboluri specific românești, dorul, atribut al dragostei și teiul, însemn al poeziei. Cele două simboluri se potențează reciproc și umplu un gol, suplinind absența iubitului: *Mireasmă de tei/ și dorul meu de tine/ în toată casa.*

Despre iubire se poate scrie și atunci când au trecut anii și te trezești la un moment dat singur și duci dorul celor dragi. Un dor care doare. În locul dragostei a rămas un gol (amintim aici că golul este unul din valorile estetice ale poemului haiku) gol ce nu mai poate fi umplut de nimeni și de nimic. Cum se întâmplă în poemul decanului de vârstă al haijinilor de limba română,

Ștefan Gh. Theodoru (96 de ani), trăitor în America: *Același bătrân/ zile întregi la poartă –/ nu vine nimeni.*

Valentin Nicolițov a selectat în actuala antologie, în semn de aducere aminte, și alți poeți români importanți care nu mai sunt printre noi, dar care au practicat haiku-ul de iubire sau care s-au apropiat de acest tristih cu talentul lor considerându-l demn de a exprima acest sentiment. Iată poemele câtorva dintre acești poeți dispăruţi.

Titus Andronic: *Revedere cu mama –/ în loc de cuvinte/ trandafiri.*

Alexandru Chiriac: *Sub vântul rece/ m-am lipit de movila/ ivită-ntre noi.*

Petre Ghelmez: *Curând, prea curând/ papucii mamei vor fi/ relicve scumpe.*

Bogdan I. Pascu: *Atâta doar –/ un colţ de cer albastru/ şi zâmbetul tău.*

Gheorghe Tomozei: *Degetele mele coboară/ înfiorate pe gâtul tău lung/ ca pe o scară de incendiu.*

Nichita Stănescu: *Când te-am văzut/ m-a luat un frig suav/ de stea căzătoare.*

Antologia cuprinde 65 de poeți români de haiku, dintre cei mai cunoscuți, din țară și din afara ei. Publicarea acestei antologii române a haiku-ului de dragoste prezintă un eveniment remarcabil, fiind prima de acest fel în literatura română. Sper să fie urmat în anii ce vin de alte volume de haiku ale autorilor români dedicate celui mai nobil sentiment uman din toate timpurile: iubirea.

Strada ca un personaj

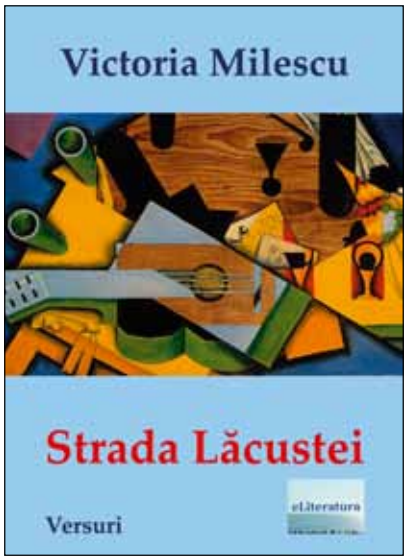
de **Cleopatra Luca**

Victoria Milescu, ***Strada Lăcustei***, eLiteratura, București, 2017. Cartea de poezie a Victoriei Milescu este plină de mesaje transmise cititorilor printr-un personaj liric – orașul „obosit, neprielnic”, cu toate elementele lui care-i susțin „lirismul” format din miile de capcane, din cârciumile de orice fel, din spitalele nu îndeajuns de cuprinzătoare pentru bolnavii cronici ori de scurtă durată, din străzile poluate, de la noxe la atacatorii cu „cuțitul (care) lunecă printre degete”, spintecând fie și „o bătrână ce abia apucă să spună mulțumesc / pentru o înghițitură de apă / fluviului care o îmbrățișează...” (*Pe străzile dosnice*)

Orașul moare lent prin tot ce este modern: construcții, circulație, nesiguranța străzilor, durere, tristețe sub masca veseliei, închiderea în sine a fiecărui om, înlocuirea frunzișului verde cu asfaltul prost pus de muncitorii care mai mult se odihnesc decât muncesc și toate astea la un loc distrug brutal. În felul acesta omenirea își continuă lent drumul ei spre moarte: „ eu nu sunt în stare / nici să deschid o sticlă cu apă” (*Copac umblător*). Este uimitoare puterea de observație a Victoriei Milescu, poeta care transformă diferitele elemente ale cotidianului în idei camuflate transparent, de la „curajul micului șoarece care iese tremurând de sub gardul viu / cu foamea lui mai puternică decât frica...” (Ce ți-ar putea jigni demnitatea) la „femeia (care) merge încet, greu / trage, cu un șiret legat de gleznă / amurgul incipient / și (...) toc, toc / se aud cioplitorii de cruci / copilul strigându-și mama zadarnic...” (*Atins de viață*). În felul acesta, orașul pare invadat de lăcuste care înghit totul, în așa fel încât „merg cu bagajul greu al inimii / m-am antrent o viață / pentru moarte [...] / moartea este sărbătoare / moartea este sora vieții, sora mea, a ta...” (*Pe străzile vechi*).

Strada Lăcustei este o carte-avertisment, o carte a durerii omului lucid care observă cu severitate tot răul ce ne înconjoară și-l respinge cu forțele de care dispune, însă invazia acestuia pare a fi mult mai mare. Omul se găsește permanent „între capcane”, dar poezia ultramodernă, tranșantă prin brutalitatea dezvăluirilor, se opune cu mijloacele ei neidilice, tocmai pentru că se luptă cu forțe prea dure. Poeta nu este o frustrată la modul gratuit, ci asta vede, aude, simte prin toți porii. I se dezvăluie „orașul pe

care-l pierd zilnic / pentru că îmi place / să merg pe jos / ce bine că a inventat ninsoarea / acoperind mareea neagră / revărsată / pe străzi...” (*Ca un tren*) Și năvala gândului poetei este atât de rapidă încât poezia se desfășoară într-o singură frază, precum în „și cerul are spaimele lui” sau „o lingură de materie pe zi”. Îi permite acest lucru și maniera postmodernistă de a ignora punctuația, majusculele, extinzând narativul, excluzând metafora, nefolosind metrica strictă și, eventual, incomodă a versului clasic.

Strada este un personaj destul de șifonat „...pe ea nu rezistă nimic prea mult timp / tropăită, scrijelită, mâzgălită, jupuită / nimeni nu-i cere iertare, nimeni nu se gândește / că și ea ar vrea să se odihnească, să doarmă o noapte / într-un pat curat, cald, dar nimeni nu o invită în casă...” (*Nu e decât*...) Munca poetului este insistentă în orice condiții: „Azi a nins / am stat în casă și am scris / deși nimic nu-mi place mai mult / decât să ies afară, în ger, să gust / fulgii de nea venind mereu / carne din carnea lui Dumnezeu [...] / (de oriunde mă adun) mergând pe străduțele întortocheate / ce duc la o fereastră / unde cineva scrie pe un fulg de zăpadă / istoria lumii...” (*Scribul*). Nimic n-o va împiedica pe poeta coborâtă în stradă pentru a-și aduna material pe care să-l fructifice în munca ei frumoasă și încărcată de roade, deoarece ea știe că este „o iluzie / așa cum ați vrea și voi să fiți / dar nu îndrăzniți / [...] sunt o piatră magică aruncată de vulcanul / trezit fără voie / de cântecul meu...” (*Sunt*).

Și am mai aflat ceva, „strada care te însoțește / în călătoria de zi sau de noapte / în escapade / [...] strada pe care zilnic o calci în picioare / cu bocanci, cu sandale [...] / strada pe care arunci monedele mici , aurii / și scuipi versuri nemuritoare / fără să o privești în ochi, sunt eu...” – mărturisește poeta străzii și tot ea declară: „Nimeni nu mă va opri să te urmez / până în bolgiile iadului / până dincolo de ființă și neființă [...] / trec peste păduri înghițite de flacăra stelelor / las din loc în loc bucăți din mine / nimeni nu mă va opri să te urmez, poezie...” (*Încă liberă*).

Și noi, cititorii, declarăm că este adevărat ce spune. Cu fiecare volum apărut prin mari sacrificii, Victoria Milescu îmbogățește literatura română cu versuri ce divulgă durerile oamenilor pe care, poate, în alergătura lor cotidiană, le ignoră sau nu le observă, dar îi macină, ducându-i spre cine știe unde...

FOTOTECA ProARME

Curioși să cunoască un scriitor „în carne și oase”, în plin târg de carte *Gaudeamus*, ediția a 25-a, la 15 noiembrie 2018, elevii Liceului Teoretic „Traian” din Capitală, însoțiți de profesoara de limba și literatura română Ioana Sandu, s-au întâlnit la standul Editurii Favorit cu Dan Gîju, care le-a prezentat două dintre cărțile sale: recent apărutul volum *Amazoanele văzduhului* și *Ion Aramă. De la marinar de frunte la soldatul ultimei șanse*. Ca fapt divers, mai interesate au fost fetele, care au și cumpărat, de altminteri, prima dintre cărțile prezentate și romanul de dragoste *Femeia ca obiect de studiu* (2018). Băieții, în schimb, au preferat memoriile de război ale lui Ion Tobă-Hatmanu (*Jurnal de război și de pace. Memorialul din Siberia*, 2014). Oricum, vizita lor a fost o surpriză mai mult decât plăcută.
Foto: **Dana-Irina Stănculea-Gîju**

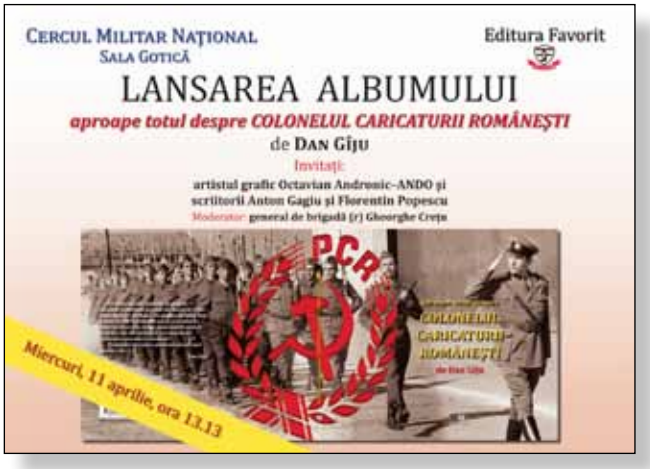
Colonelul care aduce... zâmbetul

Cercul Militar Național, 11 aprilie 2018, de la stânga: Florentin Popescu, Octavian Covaci, Gheorghe Creţu, Anton Gagiu și Dan Gîju. *Foto:* TPA.

Aproape totul despre colonelul caricaturii româneşti, primul album de artă (fie aceasta și artă grafică umoristică) semnat de Dan Gîju și apărut la Editura Favorit, în 172 p., full-color, i-a reunit miercuri, 11 aprilie 2018, în sala Gotică a Cercului Militar Naţional, alături de autor şi de protagonistul său Octavian Covaci – colonelul topogeodez, cineast şi caricaturist – pe câţiva dintre veteranii topogeodezi militari, colegii din Studioul Cinematografic al Armatei ş.a., interesaţi să afle „secretele" unei cariere artistice de poveste. Despre această apariţie editorială, unică în felul ei, au comentat generalii (r) Anton Gagiu și Gheorghe Creţu, nu în ultimul rând (ba chiar primul, că se grăbea la o altă lansare!) scriitorul Florentin Popescu, toți trei remarcând talentul, forța de creație și, aspect și mai îmbucurător, longevitatea unuia dintre cei mai cunoscuți și apreciați creatori de imagini cu sare și piper, mai ales cu piper, din armata română, în speță colonelul Covaci.

Scurt și cuprinzător, lucrările de grafică umoristică publicate în presa din România și din multe alte țări ale lumii, din Japonia în Cuba, din Coreea de Sud în Canada ș.a.m.d., i-au adus lui Octavian Covaci, pe lângă numeroasele medalii și tot felul de alte distincții, și renumele de „Colonelul caricaturii românești". Colonelul care aduce zâmbetul atunci

când armele... tac. Albumul acesta, ca toate celelalte titluri importante editate de Favorit, este disponibil pe *https://www.librariaeminescu.ro.* (**Puşa Popa**)

În zodia lui Eminescu

La 10 octombrie 2018, la Librăria „Mihai Eminescu" din centrul Capitalei, s-a lansat cartea ***Poezii pentru o fată pe care nu am cunoscut-o***, în fond debutul în volum al poetului **Valentin Sen** (n. 21 martie 1988, Bucureşti, economist de profesie), apărută la Editura Favorit, 104 p. Au participat, ca invitaţi ai autorului, actorul **Paul Cimpoieru**, care a susţinut un recital de poezie şi chitarişti **Alexandru Nichita** şi **Mihai Moşoi**, ambii apreciați în lumea folkului, nu în ultimul rând dramaturgul originar din Constanța **Laur Cavachi** și foarte mulți prieteni și cunoscuți care, efectiv, au umplut sala până la refuz, cu toţii tineri, talentaţi, oameni de acţiune, cu un scop precis în viaţă, bine încadraţi pe drumul succesului. Poetul Valentin Sen, consilier de dezvoltare personală, sportiv (karate, paraşutism ş.a.), acum în calitate de poet, contrazice impresia generaţiilor mai vechi, mă gândesc şi la generaţia mea, care sunt convinse că tinerii formaţi după 1989 sunt oarecum blazaţi, nu ştiu de unde vin, unde trebuie să ajungă şi mai ales nu ştiu ce vor, încep 10 facultăţi şi nu termină niciuna, fug de munca *full-time* şi, dacă se poate, fug mai ales de România, căutându-şi soarte în lumea largă, dar cu deosebire în ţările bogate ale Occidentului îmbuibat şi arogant unde, încă se susţine, maidanezii aleargă cu euroii agăţaţi de coadă, doar să întinzi mâna să o scuturi şi-ţi intră direct pe card. Oarecum riscant, Valentin Sen – care nu este un necunoscut în lumea Bucureştilor, mai ales că a apărut şi la emisiuni televizate, nu mai spun că este blogger, vlogger ş.a. asemenea – a ales să debuteze în volum, şi încă într-un volum sau mai bine-zis o plachetă de poezie, la 30 de ani, cum ar veni să se arunce în groapa cu lei la o vârstă prea mare pentru a mai fi iertat de critică

în caz că-l prinde-n ofsaid (alta era treaba la 18 ani!), dar, pe de altă parte, cât se poate de la timp pentru a găsi un drum numai al lui în care să-şi facă un nume redutabil ca poet. Această plachetă, pusă în operă efectiv după ideile şi priceperea autorului însuşi, *da capo al fine* – şi vreau să spun că are o intuiţie grafică de mare artist, un simţ estetic modern şi extrem de fin în acelşi timp – este cu adevărat onorabilă, prezentabilă, în felul ei valoroasă, dar care, aș zice, nu are nevoie de prea multă reclamă fiindcă vorbeşte de la sine, doar să-ţi arunci ochii, să o iei din raft şi să o răsfoieşti. Apropo de acest aspect însă, adică dacă îmi este permis ori nu să-mi laud colaboratorii, autorii şi tot ceea ce ţine de „afacerea" noastră editorială, a Favoritului, având în vedere că, orice ar fi, iniţial am fost şi rămân eu însumi poet, ţin să citez o şarjă ludică marca Sen, intitulată *Eu n-am să vin* (de la p. 45), pe care am apreciat-o fără rezerve: *eu n-am să vin,/ tu n-ai să bere,/ nu am să chin,/ nici tu plăcere.// tu n-o să soare,/ eu doar în ploi;/ fac adunare:/ noi n-o să doi.// tu n-ai să zână,/ eu n-am să zmeu,/ eu n-am să tu,/ tu n-ai să eu*.

Librăria „Mihai Eminescu", 10 octombrie 2018, de la stânga: Dan Gîju, Valentin Sen, Laur Cavachi, Mihai Moşoi, Alex Nichita şi Paul Cimpoieru. *Foto:* Cristian Andrei

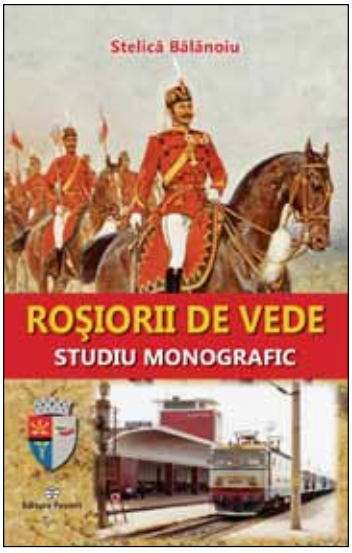
Mai departe, las plăcerea de a-l descoperi pe autor și din această perspectivă, acolo unde e cazul, „necunoscutelor" fete la care poetul face referire în titlul cărţii sale, „exercițiu" cu atât mai intersant cu cât poezia lui nu este una ermetică, încifrată – decât, poate, într-o mică măsură –, în rest, devoalând un suflet generos, iubitor de oameni, de viaţă, de tot ceea ce este frumos şi firesc pe această lume. (*D.G.*)

Prima lansare de carte la Roșiorii de Vede în 2018

Vineri, 19 octombrie a.c., s-a lansat la Roşiorii de Vede, în ambianţa primitoare a Catedralei „Sfântul Teodor Tiron", volumul ***Roşiorii de Vede. Schiţă monografică***, de Stelică Bălănoiu, Editura Favorit, Bucreşti, 2018, 236 p., cu ilustrații, apărut cu binecuvântarea P.S. Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului care, de altminteri, a și onorat evenimentul semnalat aici, alături de Valerică Gheorghe Cîrciumaru, primarul municipiului, de profesorul și jurnalistul Argentin St. Porumbeanu și de mulți alți oameni de cultură din Roșiorii de Vede, în marea lor majoritate dascăli de profesie, profesori adică, între care l-am regăsit cu plăcere, după ani mulți, pe Gigi Tutcălău, cel care ne-a predat geografia patru ani bătuți pe muche, după una dintre cele mai logice metode, atât autorului cărții cât și mie, dar nu numai, în școala generală de la Didești, cândva prin anii ´70. Nu mai spun că în biserică, evenimentul având loc după vecernie, au rămas și cea mai mare parte a enoriașilor, ceea ce a conferit o aură inedită întregului program, în discursul de prezentare a cărții și autorului, mai ales când invitații, cu excepția fețelor bisericești, nu sunt obișnuiți să vorbească într-un astfel de cadru, simțindu-se o evidentă, dar sinceră și plăcută emoție. Au făcut referire, vizavi de importanţa unei astfel de lucrări pentru spaţiul teleormănean, dar mai ales pentru municipiul Roșiorii de Vede, atât cei nominalizați mai sus, dar și câțiva dintre intelectualii prezenți în public, interesul pentru o astfel de carte fiind cu atât mai mare cu cât, aveam să aflăm chiar de la domnul primar Cîrciumaru,

Catedrala „Sfântul Teodor Tiron" din Roșiorii de Vede, la 19 octombrie 2018, de la stânga: Dan Gîju, Argentin St. Porumbeanu, Î.P.S. Galaction al Alexandriei și Teleormanului, Valerică Gh. Cîrciumaru și Stelică Bălănoiu. *Foto:* Dana Gîju

monografia semnalată aici a fost prima carte lansată la Roşiorii de Vede în anul 2018 şi, să nu uităm, eram către finele lunii octombrie... De prisos să mai spunem că nici aceasta nu s-ar fi lansat dacă autorul nu și-ar fi suportat el însuși cheltuielile de tipărire și editare. Firește că, acolo de față, domnul Cîrciumaru a promis că se implică mai mult. Ca orice primar care se respectă, a promis... Deocamdată, cel puţin din perspectiva noastră, în afara iniţiativelor particulare, şi acestea limitate, singura instituţie care a făcut cel mai mult în domeniul cultural pe plan local rămâne Sfânta Biserică. Și fiindcă tot am adus vorba, să mai reținem că, momentan, Roşiorii de Vede se afirmă printr-un record de neinvidiat în peisajul cultural românesc, fiind singurul municipiu, pe o rază de 30–40 de kilometri care, atenţie mare!, nu are nicio librărie de unde să poată fi cumpărată o carte. Bine că mai are, încă, bibliotecă!... Iar de azi înainte, pe lângă monografia lui Vlad Eugen Ovidiu, cărțile de prezentare, dicționarele și celelalte semnate de Argentin St. Porumbeanu, Stan V. Cristea și alții, nu prea mulți, Roșiorii de Vede, orașul multora dintre visele mele de copil, așa prăfuit și lipsit de strălucirea pe care poate că ar fi meritat-o, iată că mai are încă o monografie, aceasta a lui Stelică Bălănoiu atâta câtă este, și pe care am semnalat-o cu mare plăcere.

B. Didescu

Cărțile FAVORITe 2018

Volumele semnalate cu „☞” sunt disponibile pe site-ul Librăriei „Mihai Eminescu” (str. Regina Elisabeta nr.16, Sector 3, București, https://www.librariaeminescu.ro/ro/edituri/favorit.html?pagina=1).

Doina Cotescu, *Soția vândută*, roman, 350 pagini

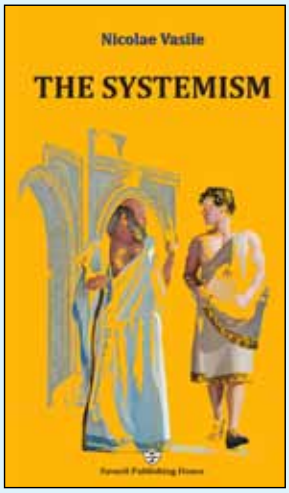
☞ **Lara Gal, *Prin furtuna bărbaților. Șapte pași*, roman, 280 pagini**

Florentina Savu, *Iubire, Floare din Rai*, versuri, 280 pagini

☞ **Ion Dobran, *Doi ani de foc pe Messerschmitt*, jurnal de front, 384 pagini**

Nicolae Vasile, *The Systemism*, eseu filosofic, 96 pagini

☞ **Dan Gîju, *Evadare din Eden*, roman istoric, 324 pagini**

☞ **Dan Gîju, *Femeia ca obiect de studiu*, roman, 244 pagini**

☞ **Dan Gîju, *Amazoanele văzduhului*, publicistică, 250 pagini**

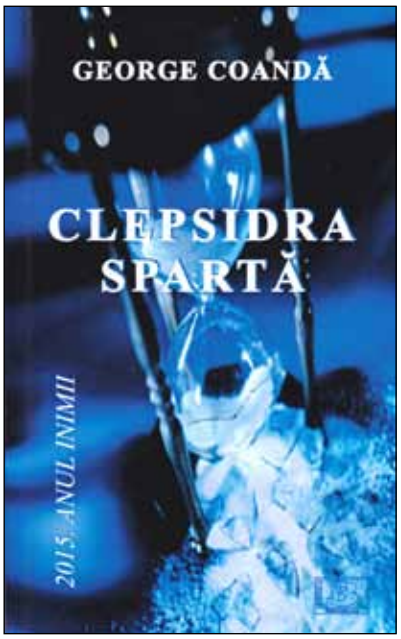
Din cărţile primite la redacţie

Stan V. Cristea, *O revistă din Sud: „Meandre” – (1998–2010): bibliografie*, Editura Aius, Craiova, 2018, 160 p. cu 8 planşe. Semnalarea acestui volum, pus la punct cu acribia-i de acum recunoscută de către poetul şi publicistul Stan V. Cristea, din Roşiorii de Vede, este înainte de toate, în ce mă priveşte, o plăcută întoarcere în timp, nu prea mult, e drept, ci doar până prin 2004, când mi s-au publicat şi mie câteva poezii în paginile revistei „Meandre” şi care,

cu nespusă mâhnire aflu acum, nu mai apare din motive lesne de bănuit şi pe care n-are niciun rost să le comentez aici. Bine că a apărut când a fost să fie şi, mai ales, slavă Domnului că a rezistat atâta cât a fost necesar ca să scrie istorie!... Pentru un fiu rătăcit ca mine a însemnat mult această revistă, în primul rând că aşa am început să-i cunosc mai bine pe scriitorii teleormăneni – şi nu numai pe ei, ci pe mulţi din întreg Sudul valah, nu mai spun că unii dintre aceştia, fac pariu, de aici au putut afla şi ei despre mine că aş fi teleormănean. Mai mult decât atât, l-am regăsit în paginile acestei reviste făurite acolo, la Alexandria, acea capitală de judeţ care niciodată n-a fost prea prietenoasă cu mine! (voi detalia cândva de ce), pe Gheorghe Tutcălău, profesorul meu de geografie din şcoala generală de la Dideşti – unul dintre cei mai competenţi dascăli pe care i-am avut şi pe care numai poet nu-l ştiam, după cum nici dumnealui nu mă ştia pe mine (altminteri, poate că-mi dădea un punct în plus!) –, dar mai ales, l-am cunoscut pe profesorul Ion Georgescu, de la Tufeni, asupra căruia nu mai insist, că am scris vreo câteva rânduri în alt loc despre modul cum şi ce... Una peste alta, graţie acestui extrem de muncit şi elaborat, valoros şi bine strunit blindat literar teleormănean, scos în luptă – nu există dubii – prin efortul conjugat al mai multor factori de la „judeţ” antrenaţi, poate chiar mânaţi cu biciul (un bici delicat, ca şi... „vizitiul”) de inimosul nostru confrate Stan V. Cristea, am regăsit când nu mă mai aşteptam, plecat demult din arealul „moromeţilor”, cum spuneam, un crâmpei din originala şi mereu surprinzătoarea spiritualitate teleormăneană care, e drept, nu se prezintă la nivelul celei din Târgovişteа adoptivă, dar nici prea departe nu e atunci când e să fie, ceea ce mă face mândru şi gata oricând să mă revendic de acolo, din „Bărăganul cu litere fierbinţi”, cum îmi scria cineva, undeva, şi nu din altă parte. Acum, că am drept model şi această bibliografie impecabil realizată – mai am una, de asemenea memorabilă, a revistei „Colibri”, marca Florentin Popescu –, mă gândesc tot mai intens dacă, atunci când va fi să fie, va avea parte şi „ProARME”-le nostru de o astfel de „încununare”, chiar şi mai modestă, a existenţei sale care, iată, se apropie de zece ani. Cu voia Celui de Sus, poate...

George Coandă, *Clepsidra spartă. 2015. Anul inimii. Memoripuzzleroman*, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2018, format de buzunar, 250 p. O carte care m-a interesat cu deosebire deşi, scrisă în grabă – previzibil de ce! – şi publicată tot aşa, adică ultrarapid, în alte condiţii de spaţiu şi timp aş fi tratat-o supeficial. M-a interesat „cu deosebire” fiindcă prieten bun cu autorul fiind, îl auzisem comentând cam de multişor pe ideea scrierii unui roman, primul său roman cum ar veni, aşa că abia aşteptam să văd ce şi cum... În ce priveşte chestiunea cu graba, dincolo de obligativitatea introducerii eratei de la final şi care mi-a aprins beculeţul, mai sunt şi alte aspecte de formă, că în profunzime nu se poate comenta decât cu riscul de a greşi fatal, şi arăt doar că, întâmplător, căzându-mi ochii pe inserţia cu jurnalul (amintirile mai exact) din perioada de front a „cumnatului” Sivică, în chiar pagina de pornire a acestuia (158), atrag atenţia două substantive, cum ar veni, ambele proprii, *Nebelwerfen* (*sic!*) şi, respectiv, Karasubolar (*sic!*), primul fiind (adică vrând să fie, *n.b.*) denumirea unei arme germane de fumizare, din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, iar celălalt o celebră deja localitate din Crimeea, în care au activat şi vânătorii noştri de partizani până mai ieri, nu doar „mascaţii verzi” ai lui Putin acum, atâta doar că sunt reproduse eronat din respectivul jurnal, fără nicio verificare de control în realitatea de pe teren şi care, în alt context, mi s-ar fi părut impardonabil pentru un istoric (cel mai practic era pe Google şi, eventual, pe o hartă fie ea şi turistică, apropo de localitate), corect fiind *Nebelwerfer* şi Karasubazar. Asta aşa..., ca să ne dăm „culţi la cap”, vorba ceea. Că în rest, romanul – mai exact *memoripuzzleromanul* – profesorului George Coandă este strigătul de disperare al unui „gazetar de provincie”, „modest miner al Clipei”, cum se autocaracterizează dumnealui încă din start, la p. 7, care îşi imaginează că

jurnalul/cartea memorialistică („pornirea asta de a-ţi aşterne viaţa”) este „o chestie depăşită, indecentă” (total eronat, părerea mea, însă nu comentăm altceva!), dar care, dintr-un impuls oarecum ciudat, „simţind că se

Continuare la p. 64

Premiile „ProARME” pentru muzică folk

A V-a ediţie a Festivalului naţional de muzică folk „Adrian Păunescu”, din 29 martie 2018, derulată ca de obicei în aula Liceului Teoretic „Tudor Vladimirescu” din Bucureşti este deja amintire la ora când apar aceste rânduri, iar premiile – din care

folkiştii craioveni din Asociaţia culturală „Amon”, ca şi acum un an, pe bună dreptate şi-au tras partea leului – sunt de mult mediatizate între altele pe site-ul Primăriei Sectorului 6 al Capitalei (*http://www.primarie6.ro/cea-de-v-editie-festivalului-de-folk-adrian-paunescu-si-desemnat-castigatorii/*), unul dintre susţinători, Cronicarul „ProARME”-lor însă îşi face și el datoria și semnalează aici că, de comun acord cu organizatorii, îndeosebi cu profesorul **Andrei Păunescu**, preşedintele juriului (alături de directorul **Pavel Lazarov** şi de membrii juriului), revista noastră a acordat două premii, în afara concursului, în primul rând interpretului **Rareş Andrei Păuna**, elev al Colegiului liceal militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza şi, nu în ultimul rând, Grupului „Poessis” al Liceului Pedagogic din Sectorul 6 al Bucureştilor, format din **Darie Vlad**, **Raluca Barbu**, **Ana Antal**, **Dana-Andreea Bocan** şi **Ana Maria Paraschiv** (îndrumător fiind prof. **Mira Tomovici)**, pentru cântecele lor cu pronunţat substrat patriotic, în speţă *Clopotul reîntregirii* şi, respectiv, *Trăiască România!* Premiul pentru interpretare muzicală oferit de „ProARME” la diferite ocazii poartă numele marelui compozitor şi patriot român **Ciprian Porumbescu** (1853–1883) şi, în cazul de faţă, a fost susţinut material, la un nivel simbolic, dintr-o donaţie a veteranului de război de origine basarabeană **Andrei Stăncescu**. De menţionat că, în cazul de faţă, pe noi nu ne-a interesat perfecţiunea interpretativă, tehnic vorbind – nici nu avem pregătirea adecvată pentru aşa ceva –, ci mesajul transmis, iar chitaristul de la Breaza a făcut-o din plin, implicit prin faptul că s-a prezentat pe scenă în uniformă militară. În ceea ce le priveşte pe cele cinci fete frumoase de la „Poessis”, decisiv a fost aplombul cu care au abordat refrenul *Trăiască România!*, ceea ce ne-a emoţionat mult, căci cu aşa combatanţi şi cu astfel de cântece va rezista ţara aceasta, în ciuda tuturor loviturilor primite de unde nici nu te aştepţi. Ne bucurăm că premiul acordat de „ProARME” acestui grup, de care sperăm să mai auzim, a fost semnalat prompt pe site-ul *https://www.cnelenacuza.ro/activitati/grupul-poessis-la-festivalul-de-folk-adrian-paunescu/*.

Cronicar

Premieră pentru Irinuka

Pe final de iunie 2018, a ieşit în lumea iubitorilor de muzică şi primul CD al **Irinukăi** (Dana-Irina Stănculea-Gîju), o primă prezentare având loc chiar de Ziua S.U.A. (4 iulie a.c.), la restaurantul *Bingo Chez Gabi* din Bucureşti,

cu ocazia unui eveniment caritabil organizat de prof. **Maria Simion** şi unde au mai participat interpreta de muzică pop **Ioana Sandu** – ca invitat special –, mult apreciata actriţă **Doina Ghiţescu** şi, nu în ultimul rând, tinerii artişti basarabeni **Anatolie Paladi** şi **Irina Ciubotaru**. Intitulat ***Din Ţara Doinelor*** şi lansat pe piaţă de *Favorit Audio Production* din Bucureşti, CD-ul Irinukăi include 16 melodii, în cea mai mare parte culese din folclorul românesc (*Mugur, mugurel*, *Cine-o zis dorului dor*, *Ciobănaş cu trei sute de oi*, *Cântec la mireasă*, *Ană, zorile se varsă*, *Mândrul meu de cânt te-ai dus*, *Foaie verde spic de pâine* etc.), orchestrate şi mixate în special de compozitorul **Francisc Reiter**. Piesele, după cum va reţine etnomuzicologul **Speranţa Rădulescu** în insertul de prezentare a CD-ului, „conturează satul şi urbea provincială de altădată”, cu diferenţa că de această dată, cum bine subliniază interpreta de muzică folk **Mihaela Bustuchină Vlaicu**, aceste piese sunt puse în valoare de vocea „cu inflexiuni unice” a **Irinukăi**, în care descoperi „o forţă misterioasă ce îţi tulbură sufletul şi te subjugă”. Toţi cei interesaţi pot achiziţiona CD-ul *Din Ţara Doinelor*, al **Irinukăi**, de la Magazinul „Muzica” din Bucureşti. (**B.D.**)

Foto: Ana Maria Halalai

Omagiu
Mihaelei Runceanu

De Sf. Mihail şi Gavril 2018 (8 noiembrie), ca şi în anii precedenţi, la Casa de Cultură a Studenţilor din Bucureşti (fosta „Grigore Preoteasa”), a avut loc spectacolul intitulat ***Remember Mihaela Runceanu***, în regia lui **Bebe Astur** şi prezentarea lui **Mihai Bogatu**, cu participarea următorilor artişti (în ordinea de pe afiş): **Silvia Dumitrescu**, **Sergiu Cioiu**, **Oana Sârbu**, **Stela Enache**, **Carmen Anton**, **Florin Apostol**, **Xenti Runceanu**, **Aurel Moga**, **Liviu Marin**, **Ana Pop**, **Ioana Sandu**, **Irinuka** (Dana-Irina Gîju), **Georgiana Dumitru**

şi, nu în ultimul rând, **Francesca Suciu**. Fără a avea anvergura de anul trecut – prima ediţie la care s-a întâmplat să participăm şi asta graţie invitaţiei primite din partea interpretei de muzică populară **Angela Săftoiu** –, din perspectiva noastră, dicolo de mesajul în sine cu trimitere directă la memoria apreciatei cântăreţe de muzică uşoară şi profesoare de canto care a fost **Mihaela Runceanu** (4 mai 1955, Buzău–1 noiembrie 1989, Bucureşti), ediţia semnalată aici rămâne memorabilă şi pentru că a scos-o la rampă – în premieră pentru o astfel de scenă şi, mai ales, într-o companie atât de selectă – pe o altă solistă al cărei nume este cumva legat de Buzău şi anume pe **Irinuka**, propusă organizatorilor de nimeni alta decât generoasa noastră prietenă **Ioana Sandu**. În ce priveşte spectacolul în sine, acesta s-a bucurat de un real succes, ca de fiecare dată, românii ştiind să aprecieze muzica uşoară de bună calitate, fie aceasta a anilor ´80 (sau cu atât mai mult) şi, desigur, talentul interpretativ al marilor noştri artişti între care, ca şi anul trecut, am remarcat-o cu deosebire pe **Stela Enache**, mereu încântătoare şi datoare cu un surâs fanilor ei, nu în ultimă instanţă ai compozitorului **Florin Bogardo** (1942–2009), ale cărui melodii nemuritoare – *Să nu uităm (să iubim trandafirii)*, *Ani de liceu* etc. – ne fac viaţa şi azi, ca şi ieri, mai frumoasă, mai plină şi mai uşor de trăit. (**B. Didescu**)

URMARE DIN P. 61

apropie vremea Judecăţii lui Dumnezeu", dintr-o dată s-a trezit că... „mai are ceva de spus!" Dar nu printr-un articol de ziar, printr-un vers ori fulguraţie narativă de genul celor prinse-n „insectarul" suav-poetic *O cetate, o patrie, o lume*, să zicem, ca până acum, ci printr-un... roman însă care nu se vrea chiar roman (şi nu că nu ar putea să fie!), aspect ce merită subliniat, şi voi explica imediat mai jos din ce cauză. Nu înainte de a conchide că, prin *Clepsidra spartă* (eu i-aş fi spus ceva mai poetic, de pildă... *Clepsidra risipită*), George Coandă îşi împlineşte destinul literar de o manieră admirabilă, comentariul editorului Mihai Stan din „Litere" (nr. 10 octombrie 2018, p. 28 şi urm.), fie acesta oricât de subiectiv, având pe deplin acoperire – ceea ce mă scuteşte să mai insist acum pe problemele de conţinut –, închizând un cerc aproape că perfect rotund şi cuprinzător în stilu-i calm şi elegant care l-a caracterizat de când îl ştiu pe autor, fără asperităţi inutile care să deranjeze şi să-i înmulţească numărul „neamicilor". Căci, observă Mihai Stan: „În linia Şcolii [de la Târgovişte], romanul lui George Coandă este absolut anticanonic, fără o schemă prestabilită, cu personaje episodice, sumar caracterizate (dar prinse cu talentul jurnalistului în notele lor esenţiale), cartea sa nefiind nicidecum un jurnal propriu-zis ci «o învălmăşire de stări de spirit, de imagini, de judecăţi şi mărturisiri închegate în limitele a şapte zile din ianuarie, anul 2015, anul resetării/reînvierii inimii sale» la Institutul Inimii «Nicolae Stăncescu» din Cluj-Napoca."* Cum tot „în linia Şcolii" este şi Mihai Stan cu *Drumul cărţii. Din jurnalul unui editor*, după cum mai sunt Emil Stănescu, Ion Mărculescu şi alţi câţiva sesetişti, poate şi subsemnatul, asta rămâne de verificat, şi dacă insist, o fac atât cât să spun că, pe baza unei asemenea „reţete", ridicată la rang de artă de George Coandă, Mihai Stan & Co, cel puţin de azi înainte, istoria literaturii zămislite sub Turnul Chidiei – deşi este clar că nu numai aici se operează cu aşa inventivitate imago-ego-spectrală – şi, mai ales, istoria romanului românesc capătă valenţe (arome) noi, fiindcă aidoma lor, recte al „memoripuzzle-roman"-ului semnalat aici, plecând de la nişte minime reguli de bun-simţ autoimpuse, sau chiar lăsând imaginaţia să zburde razna după apelul piticilor (poate fi ceva în genul dadaiştilor, ...neneaiştilor şi altora ca ei de acum un veac şi mai bine), se pot breveta sumedenie de „invenţii" care mai de care mai năstruşnice în materie precum, ţineţi-vă bine, romanul salată orientală (sau „orientată", cum se mai zice), romanul rovegan, romanul vegetarian pur, romanul pandişpan de post (dulceag sau numai pufos şi atât), romanul caltaboş oltenesc/moldovenesc etc. (sau porcesc, şi pe care, ca să-l digeri, îţi trebuie un pumn de triferment, asta dacă nu mai bine te laşi păgubaş), romanul excrement de Malta, de Ialta ori aiurea, evident că şi de Târgovişte (care poate fi expirat, ieşit din termenul de garanţie şi, deci, ca atare, necomestibil sau greu digerabil şi acesta, şi unde pot excela nume celebre deja ale literaturii române asupra cărora nu mai insist, alde Mişu Gălăţanu şi H.R. Patapievici fiind doar simple repere în ceaţă şi atât), romanul căcărează (clasificabil în funcţie de dimensiune, gust, ingrediente, mod de preparare, adică părpălit la foc mic, dat în clocot, afumat, sărat în exces, nesărat, copt în coajă, compromis etc., teza de doctorat a unui maestru al polonicului din specia lui Dan Chişu sau din contră, al unui oportunist, profitor sau chiar... profanator), romanul indecent, romanul repetent, romanul întârziat, romanul reşapat, crăcănat, surfilat, expandat, parfumat, castrat, electrocutat, subalimentat, scufundat, teleportat, îmbibat, încârligat, virusat, maţofriptoîmbălsămat (mai zis, de pildă, şi *maţofriptoroman îmbălsămat*, păi nu?), concupiscoînfiletat, struţofazorabatat, romanul pantof, papuc sau numai espadrilă, romanul în cruce greacă, în răscruce ori direct în semilună otomană, microcriptobroscoromanul ş.a.m.d. Şi apropo de ingrediente, şi acestea pot fi, desigur, culese din grădina proprie, dar la fel de bine şterpelite (chestia cu plagiatul), cumpărate din Supermarket, de pe net, la licitaţie, din talcioc sau de aiurea ori economisite de la masa babuinilor, şi care pot fi simple firimituri sau ciosvârte întregi, ca să nu mai spunem de cele găsite întâmplător pe marginea şanţului şi care, scuturate un pic de pleava timpului, pot fi refolosite cu succes garantat, pe cont propriu ori – cel mai recomandat la noi aici, în Miorilandia – ca invitat, cu recomandaţiile de rigoare, la ospăţul găştii în funcţie (sau în vână) fie şi pe un colţişor de masă (lasă că unii, mai ales *unele*, zic săru´mâna şi să fie... sub masă!)... Una peste alta, aşadar, romanul contemporan este un ospăţ – poate fi la fel de bine cu totul altceva, ca de pildă un maraton al morţii, o vânătoare de limbrici cu mâinile goale etc. – care unora le produce juisări în lanţ în vreme ce altora, poate ceva mai snobi ori nepreaumblaţi prin bibliotecile publice, le stă-n gât aidoma unui os de biban, şi asta încă de la prima înghiţitură (sau de la prima filă). Şi, sigur că, pe turnanta aceasta, putem continua la infinit cu clasificarea romanului actual, dar nu numai actual, însă cum ce e mult strică, dar mai ales fiindcă pornisem de la semnalarea cărţii târgovișteanului George Coandă, cu care nu îmi pot permite să nu fiu sincer până la capăt, de acum având ca reper şi romanul lui Mihai Stan, cel apărut tot în 2018, numit ceva mai sus, şi încercând o comparaţie de suprafaţă, o spun deschis că deşi incontestabil ca valoare în sine, romanul *Clepsidra spartă* este mai degrabă acela al unui simpatic egocentrist, de aceea, cu excepţii singulare, va avea şi nu va avea succesul scontat în rândul confraţilor târgovișteni şi de aiurea. Pe când celălalt, semnat de M. Stan, este romanul unui mare generos, între filele sale încăpând impresii și evenimente legate nu doar de membrii apropiați ai familiei și, eventual, de medicul curant, ci și despre prieteni, colaboratori, camarazi, nu mai spun că și inamicii își au locul lor bine stabilit, nu cumva să creadă că au fost uitați, ceea ce-l face și incitant. Și ce mi se pare paradoxal este că în viața de oraș, ca să zic așa, se întâmplă taman pe dos, adică George Coandă este mai generos în aprecieri și fapte vizavi de prieteni și de confrații de condei decât M. Stan, dar aceasta, evident, nu poate fi decât o observație de moment... În concluzie, nu-mi rămâne decât să le mulţumesc târgoviștenilor mei că, prin cărţile lor, mi-au permis o asemenea batere de câmpi. Sper din toată inima să fiu înţeles corect.

* Litere", 10 octombrie 2018, p. 29.

Cu Dumnezeu... prin America

de **Marina Quarticelli**

Am imigrat în Statele Unite acum 16 ani. După ce m-am dezmeticit din șocul adaptării la o nouă cultură și societate, am început să caut alți români, și să-l caut pe Dumnezeu. L-am găsit într-o comunitate de români aproape de Hartford, Connecticut, unde am început să leg prietenii și să merg la slujbele organizate într-o sală din subsolul bisericii ortodoxe grecești. Mulți dintre românii pe care i-am cunoscut aici au venit în America pe timpul comunismului. Când grupul lor a început să crească, iar subsolul bisericii grecești a devenit neîncăpător, românii noștri au pus mână de la mână, au strâns o sumă de bani și, cu ajutorul unui împrumut de la bancă, au reușit să cumpere o mică biserică pe care au amenajat-o și au renovat singuri casa parohială (mulți dintre ei fiind ingineri constructori, electricieni, tâmplari etc). Pe lângă sărbătorile religioase, Biserica „Holy Transfiguration" din Manchester, Connecticut organizează cursuri de religie pentru copii, acțiuni de voluntariat ca să-i ajute pe cei cu probleme de sănătate sau financiare, dar și petreceri cu mâncăruri tradiționale (foarte reușite!) și spectacole cu muzică românească.

Pentru imigranţii români care n-au rude în Statele Unite, comunitatea română devine o familie „surogat". Cu ei petrecem sărbătorile, zilele de naștere, nunțile, botezurile... Există și excepții, sunt români care întrerup legăturile cu țara și se asimilează cu totul culturii americane. De obicei, aceștia sunt la a doua sau la a treia generație de imigranți. În marile metropole unde există comunități mari de români, cum ar fi Chicago, funcționează 10 biserici românești. În Statele Unite, Paștele este o sărbătoare mai puțin importantă decât Crăciunul şi care, din păcate, a devenit o euforie a cumpărăturilor și a cadourilor. În general, americanii catolici sau protestanți merg la biserică în Duminica de Paști, apoi la masă, în familie, meniul cuprinzând șuncă de porc, legume și plăcintă sau prăjituri. Copiii primesc haine noi și coșulețe cu ouă de ciocolată și bomboane. În loc de ouă vopsite, cumpără ouă de plastic în care pun bomboane sau jucării și le ascund prin curte, spre plăcerea celor mici, care se întrec să descopere aceste ouă. Românii (sau româncele) care au un partener american, în general, combină aceste tradiții, americanii fiind curioși să descopere tradițiile noastre. Majoritatea imigranților din Statele Unite adoptă cultura și obiceiurile vieții americane, dar continuă și tradițiile țării din care au venit, ceea ce face ca diversitatea culturală să fie absolut fascinantă. Acum şase ani, m-am mutat cu soțul meu într-un orășel din statul Nord Carolina, care are o climă mai blândă decât nordul Statelor Unite. Aici, am întâlnit întâmplător câteva românce și, neavând o biserică românească, am fost „adoptaţi" de biserica ortodoxă greacă din Wilmington, care are o comunitate importantă. În noaptea de Înviere, mergem să luăm lumină de la biserica greacă și pregătim bucate tradiționale cu rețetele învățate de la mama sau de la bunica, şi nu o dată o mai sunăm pe mama, în România, ca să ne dea sfaturi despre cum să vopsim ouă roșii, să facem pască...

Părintele Daniel Moldovan oficiind slujba de Înviere la „Holy Trasfiguration Church", în Manchester, SUA. *Foto:* **Theodor Cristescu**

Şi petrecem cum se cuvine această străveche sărbătoare a credinței noastre creștine.

Întâlnirea artiştilor de pe Calea Victoriei

În miez de vară bucureşteană, pe 23 iunie 2018, la *Absintharia Sixtina* (un bar discret amplasat undeva pe Calea Victoriei), echipa „ProARME” s-a aflat alături de **Karola Kim** *(în caricatura alăturată)*, cu ocazia vernisării expoziţiei de pictură a unui grup de tineri artişti plastici – promovaţi prin „platforma” *AllTogether* – din care au mai făcut parte **Dominic Costoiu**, **Mihaela Andrian**, **Andreea Ştefan**, **Mihai Ene** şi **Oana Gheorghe**, în marea majoritate absolvenţi ai facultăţilor de profil. Deşi organizată cam sub semnul improvizaţiei, după-amiaza petrecută în compania artei lor a fost mai mult decât agreabilă, varietatea tematică şi a stilurilor de

abordare, imaginaţia, forţa şi expresivitatea compoziţiilor expuse fiind realmente cuceritoare. (**D.G.**)

Trei zâmbete pentru arhiva „ProARME”-lor. Şi dacă „personajul” din prim-plan mai poate să surâdă atât de... candid, de „vină” au fost medicul dentist primar Oana Cristina Gordiciuc şi asistenta Oana Mlisa, de la Dental Care SRL, Drumul Taberei 69. Era în luna mai, 2018. (*Foto:* DISG)

Oază de românism la Comana

Fie că evenimentul este prilejuit de o mare sărbătoare precum Înălţarea Domnului şi totodată Ziua Eroilor neamului românesc, fie că este Ziua Armatei Române (25 octombrie), în ultimii ani, în baza invitaţiilor venite din partea generalului de flotilă aeriană (r) **Radu Theodoru** (*în imagine, în prim-plan*, alături de asul **Ioan Dobran**), apreciat scriitor, veteran de război şi un prieten al „ProARME”-lor, ne-am aflat de mai multe ori în această

oază de românism autentic şi deloc forţat care este Sfânta Mânăstire Comana din judeţul Giurgiu, nu prea departe de Bucureşti, în incinta căreia se află un foarte bine întreţinut Mausoleu al Eroilor şi, de puţină vreme, o elegantă şi valoroasă troiţă închinată memoriei ostaşilor noştri jertfiţi în Cotul Donului în al Doilea Război Mondial. De fiecare dată, am fost martorii unor emoţionante serbări şi acte de curat patriotism săvârşite aici cu binecuvântarea arhimandritului dr. **Mihail Muscariu**, părinte stareţ al acestei mânăstiri ctitorite de viteazul voievod **Vlad Ţepeş** în 1461, întreg programul fiind bine pus la punct şi derulat ostăşeşte, de la Sfânta Liturghie, continuând cu intonarea Imnului de Stat, cu depunerile de coroane, cu momentele folclorice şi lirice, alocuţiunile istoricilor militari şi ale scriitorilor cunoscuţi pentru opera lor închinată ţării şi armatei române, până la inevitabilele lansări de carte şi agapa de final, însă ceea ce merită reţinut cu deosebire, dincolo de impactul indiscutabil în rândul publicului al evenimentului ca atare, este modul cum organizatorii reuşesc de fiecare dată să aducă la un loc, alături de veteranii câmpului de luptă cu puşca şi condeiul, unii veniţi tocmai din Basarabia vremelnic înstrăinată, numeroşi tineri şi mai ales copii de şcoală, majoritatea îmbrăcaţi în frumoasele costume populare româneşti, cu toţii parte a unui interesant amalgam de vibrant patriotism din care nu lipsesc nuanţele de „roşu şi negru”, apropo de Stendhal, adică militarii (cei mai mulţi rezervişti, deh!) şi preoţii, cum ar veni Armata şi Biserica, stâlpii de bază ai statului unitar românesc. Onoraţi să fim invitaţi şi pentru 2019, răspundem de pe acum „Prezent!” şi felicităm comitetul de organizare pentru tot ceea ce întreprinde întru slava a ceea ce este pur românesc şi peren pe aceste meleaguri.

„ProARME”

Absolventă a Şcolii de arte „Octav Enigărescu” din Târgovişte (Clasa de Artă modernă, prof. Mihai Şerbănescu), cu o licenţă în Filologie, la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iaşi, profesoara **Ana Amuzescu** *(foto medalion)* este, începând din 1999, odată cu vernisarea primelor expoziţii personale, una dintre cele mai cunoscute artiste plastice din fosta Cetate de Scaun de sub Turnul Chindiei, pânzele pe care le semnează, de o caldă şi echilibrată expresie, conferindu-i o particularitate aparte în plutonul de pictori destul de compact din acest binecuvântat colţ de lume valahă. O găzduim cu mare plăcere în această pagină a... „ProARTE”-lor. (*D.G.*)

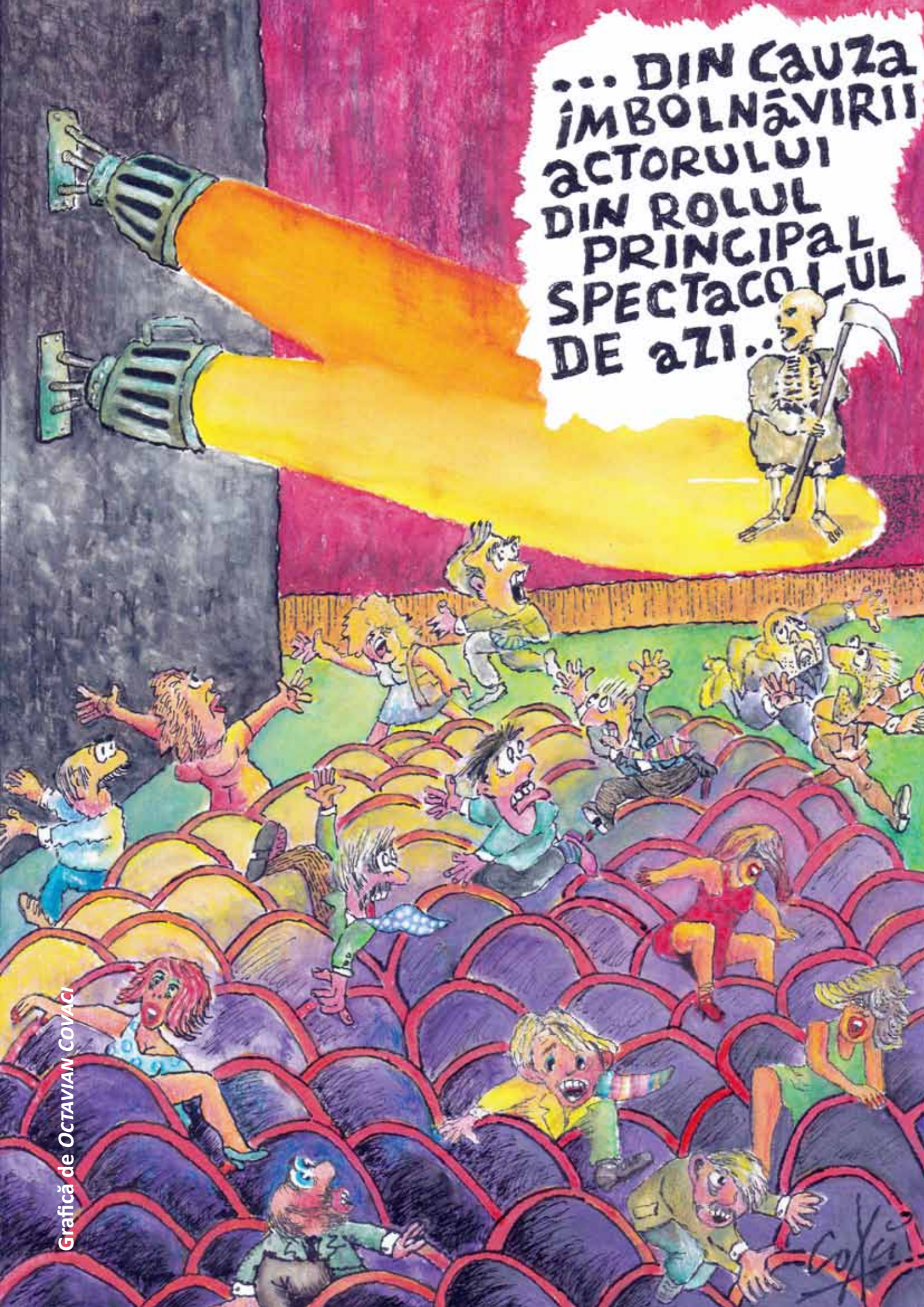

1. *Pavilionul albastru* (2016), u/p, 70x50 cm
2. *Odihnă* (2016), u/p, 60x50 cm
3. *Toamna* (2016), u/p, 70x50 cm
4. *Regăsire* (2011), u/p, 70x60 cm
5. *Vara-1* (2016), u/p, 70x50 cm

Grafică de *OCTAVIAN COVACI*